

FRA HØVÅGS HISTORIE
FORENINGSLIV I HØVÅG

Frivillige foreninger og lag i Høvåg

Småskrift nr. 11 fra
Høvåg Museums- og Historielag
2006

FRA HØVÅGS HISTORIE

FORENINGSLIV I HØVÅG

Frivillige foreninger og lag i Høvåg

Basarer er populære i Høvåg. Her er det Gudrun Hansen og Magny Kjøstvedt som skriver navn i bøker på basar for Høvåg Musikkorps i gym.salen på Høvåg skole ca. 1984.

Småskrift nr. 11 fra
Høvåg Museums- og Historielag
2006

FORORD

Når en har bodd i Høvåg i siste halvpart av det 20. århundre, har en sett hvordan kulturlivet har endret seg i løpet av denne tida. På 1950-tallet fantes mange misjonsforeninger, ikke minst kvinneforeninger, og de satte sitt preg på bygda med møter, fester og basarer. I begynnelsen av hundreåret var kommunikasjonene dårlige, en var mest henvist til hesteskys, båt, sykling eller å gå til fots, og derfor ble det stiftet egne lokallag rundt på de forskjellige småstedene. Etter hvert som privatbilen har gjort sitt inntog, har mønsteret endret seg, og mange av de lokale foreningene er lagt ned.

Rundt 1950 kom det mange nye impulser utenfra. Misjonsforeningene fikk konkurrenter, og folk begynte å dyrke sine sosiale interesser i andre sammenhenger, som i omsorg, idrett, andre kulturytringer, yrkesliv og politiske interesser. Foreningslivet endret seg.

Dette er bakgrunnen for at Høvåg Museums- og Historielag tok opp tanken om å samle opplysninger om tidlig foreningsliv mens det enda levde folk som visste noe om aktiviteten i det 19. og 20. århundre. På foreningens årsmøte i 2005 ble det valgt en komité som skulle arbeide med dette. Med i komitéen var: Sigrun Kjøstvedt, Jakob Kornbrekke, Thorfinn Hamre, Kåre Syvertsen (Skjevika), Arild Vesterhus og Bjørg Ording. Stoffet er delvis skrevet av medlemmer av innsamlingskomitéen, delvis av representanter fra de forskjellige foreningene, i tidsrommet fra sommeren 2005 til høsten 2006.

Vi har begrenset teksten til de frivillige lag og foreninger. Det er jo også mange utvalg og organisasjoner knyttet til forvaltning, kirke, skoler og liknende statspålagte oppgaver. Disse har vi utelatt. Tilgangen på materiale har variert. Det er derfor store forskjeller mellom lengden av omtale for de forskjellige lagenes vedkommende. Vi har tilstrebet å få med flest mulig av kjente lag, ved bl.a. å gå ut i pressen med forespørsel. Dersom noen er forbigått, beklager vi dette sterkt.

Komitéen har valgt å basere sitt stoff på opplysninger fra privatpersoner, i noen grad også fra trykt materiale. Vi har ikke gått til det skritt å lete etter stoff i Statsarkivet i Kristiansand eller Aust-Agder-Arkivet. Det ville kreve mye tid, og det materiale som ligger i arkivene er fortsatt tilgjengelig for dem som vil undersøke enkelte emner mer inngående.

Arbeidsmetoden kan ha ført til at enkelte opplysninger ikke er korrekte, og at personer som burde vært omtalt er uteglemt. Vi ser gjerne at de som har forslag til korreksjoner, gjør oss oppmerksomme på det, så kan eventuelle rettinger legges inn i senere utgitte eksemplarer.

Vi vil takke alle som har bidratt med tekst, bilder eller andre opplysninger, slik at dette stoffet har kommet på trykk. Vi tror at det kan gi et lite innblikk i Høvågs kulturliv i det 19. og 20. århundre.

Høvåg 01.11.06.

Bjørg Ording

Bilde på omslag: Høvdingens turorientering på Røynevarden ca. 1990. Øverst fra venstre: Øystein Tveide, Tor Glenn Hæstad, Arild Vesterhus, Nils Egil Johannessen, Helge Ribe, Reid Sundet Nilsen, Svein Gunnar Simonsen. Foran: Tora Buestad, Rolf Venheim, Anne Svendsen, Kari Venheim.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord

Frivillige lag og foreninger,
når begynte de og hvorfor?

MISJONSFORENINGER

Det Norske Misjonsselskap

Høvaag Misjonsforening for
Hedningemisionen
Trøde Kvindeforening
Trøe Misjonsforening
Aagerøiens kvindeforening for NMS
Ulvesund Misjonsforening
Den gamle hedningmisjonens kvindeforening
De unges misjon
Det Norske Misjonsselskap, Høvåg
Kvinneforeningen for NMS, Hæstad
NMS-kvinneforening, Vesterhus
Kamerunklubben

Den norske lutherske Indremisjonsforening Nå Normisjon

Høvåg Indremisjonsforening
Trøde Indremisjonsforening
Hæstad Indremisjonsforening
Åkerøy Indremisjonsforening
"Ungbirken"
Hæstad Indremisjons Ungdomsforening

Det norske lutherske Kinamisjonsforbund

Hæstad og Omegn Kina-Misioensforening
Høvåg Kinamisjonsforening
Gamle Hellesund Kinamisjonsforening
Trøde Kinamisjonsforening
Åkerøy Kinamisjonsforening
Østre Vallesverd kvindeforening
Hæstad kvindeforening (Misjonssambandet)
Barneforening, Gamle Hellesund
Kinas venn
Gutteklubben, (NLM),

Den norske sjømannsmisjon

Nesset Sjømannsmisjonsforening, Ytre Årsnes
Vestre Vallesverd Sjømannsmisjon.
Høvaag Sjømandsmisjonsforening
Sjømandsmisjonens kvindeforening Høvaag
Sjømannsmisjonens kvindeforening, Gl. Hellesund
Sjømannsmisjonens kvindeforening på Ramsøya
Åkerøya Sjømannsmisjonsforening
Ulvesund Sjømannsmisjonsforening
Ulvesund kvindeforening for Sjømannsmisjonen
"Sjøsprøyt" Sjømannsmisjonens kvindeforening på Kvåse
Hæstad Sjømannsmisjons kvindeforening
Ungpikeforeningen "Lyngblomsten"

side

2 **Santalmisjonen. Nå: Normisjon**

5 Høvåg Santalforening

Hæstad Santalforening

Kvåse Santalforening

7 Årsnes kvinneforening for Santalmisjonen

7 Åkerøya Santalforening

Vestre Vallesverd Santalforening

7 Høvåg kvinneforening for Santalmisjonen.

7 Østre Vallesverd kvinneforening for Santalmisjonen

8 Høvåg unges santalforening

8 Høvåg barneforening for Santalmisjonen

8 Kvåse Barneforening

8 Barneforening, Gamle Hellesund

8 Pikeforeningen "Misjonshåp"

8 Barneforeningen Vårsol

8

9 **Finnemisjonen. Nå: Norges Samemisjon**

9 Finnemisjonen, Åkerøya

Finnemisjonens barneforening, Vestre Vallesverd

10 Finnemisjonens barneforening, Åkerøya

10 Finnemisjonens barneforening, Hæstad

10

10

10

10

10

12

12

12

12

13

14

14

14

14

14

14

14

15

15

15

15

15

15

16

16

16

16

16

17

17

17

17

17

side

18

18

18

18

18

18

19

19

19

19

19

19

20

20

20

20

20

20

20

21

21

ANDRE LAG MED TILKNYTNING TIL RELIGION 22

10 Høvåg Indremisjons Ungdomsforening

10 Høvåg Frikirkemenighet

10 Høvåg Kirkeforening

12 Torsdagsmøter

Hæstad Blå Kors forening

12 Blå kors barneforening

12 Broderkretsen på havet, Høvåg avd.

13 Bibellaget i Høvåg

14 Kontakten

14 Høvåg Kristelige Skolelag

14 Husmortreff

14 Misjon bak Jernteppet

14 Tirsdagsklubben på Trøe

14

14

14

15

15

15

15

15

15

16

16

16

16

16

17

17

17

17

17

22

22

22

22

23

23

23

24

25

25

26

26

26

26

26

26

27

27

28

28

28

29

29

29

29

29

BEDEHUS I HØVÅG 30

16 Bedehuset Bethel – Hæstad

17 Bedehuset Betania - Åkerøya

17 Bedehuset Betesta – Vestre Vallesverd

17 Østre Vallesverd bedehus

17 Høvåg bedehus

30

31

31

32

32

LAG FOR SOSIAL OMSORG

Høvåg frivillige fattigpleie
Høvåg Sanitetsforening
Høvåg Vanførelag
Arbeidssstua ved Høvågheimen
Fredagsbutikken

LAG FOR FRITIDSAKTIVITET

Høvåg Skytterlag
Høvåg Frilynte Ungdomslag
Høvåg avdeling av IOGT
Idrettslaget Høvdingen
Høvåg Speiderlag
1. Høvåg Speidergruppe
Høvåg Jeger- og Fiskerforening
Høvågamatørene
Vårblomst 4H
Grasroda
Vesterhus Barneforening
Høvåg Pensjonistforening
Høvåg Bygdeungdomslag
Høvåg Eldresenter
Høvåg Hagelag
Småfisker'n
Høvåg RC-klubb

LAG FOR ANNEN KULTURVIRKSOMHET

Samtalelag for Høvåg
Østre Vallesværd Samtalelag
Høvåg Museums- og Historielag
Høvåg Bygdeutstilling
"Høvågstunet"

SANG OG MUSIKK I HØVÅG

Klevelands kor
Olga Årsnes' kor
Mannskvartetten
Hæstad Barnekor
Åkerøya sangkor
Åkerøya pikekor
Høvåg Mannskor
Høvåg Musikkor
Gamle Hellesund Musikkor
Høvåg Pikekor
Hæstad Musikkor
Høvåg bygdekor
Høvåg Musikkorps
Ungdomskoret
"Bettesda singers"
Høvåg Menighetskor
Miniklang
Generation
På Tvers
Høvåg Storband
Hot Band

side

34 LAG MED TILKNYTNING TIL YRKE
34 Høivaags Landboforening
35 Østre Vallesværd elverensnings-forening
37 Høvåg Fiskerlag
38 Høvåg Bondelag
38 Høvåg Husmorlag
Høvåg Skogeierlag
39 Høvåg Birøkerlag
39 Høvåg Bondekvinneklubb

LAG MED TILKNYTNING TIL PARTIPOLITIKK

40 Venstreforening for Høvåg herred
42 Høvåg Høyrelag
43 Høvåg Høyrekvinner klubb
46 Høvåg Unge Høyre
47 Høvåg Arbeiderparti
47 Høvåg Bondeparti
48 Høvåg Kristelig Folkeparti

VEL-LAG

50 Høvåg Miljø og Utvikling
50 Trøe og omegn velforening
51 Høvåg Vel
51 Andre Vel-lag

side

64
64
64
64
66
66
67
67
68

69

69
69
70
70
70
70
70

71

71
71
71
72

Trykte kilder

Oscar Handeland: Kristenliv på Agder. 1948
Kristiansand Kreds av Den indre Mission gjennom 50 år.
(Hefte på Kristiansand bibliotek)
Erling Bråstad: Sørlandinger tar ansvar. 1996
Bjørn Slettan: Vekkingsskrifter på Agder. 1992.

ISSN: 1500 - 9998

Ansvarlig utgiver: Høvåg Museums- og Historielag
Redaktør: Bjørg Ording
Opplag: 500
Grafisk Produksjon: Terjes Trykkeri as Lillesand

Frivillige lag og foreninger, når begynte de og hvorfor?

På 1840-50-tallet skjedde det store endringer i kristenlivet på Agder, noe som også fikk stor innflytelse på kristenlivet i Høvåg. Inntil da hadde den evangelisk lutherske statskirken vært rammen om alt kristenliv, og samlingene i kirken og på kirkebakken var viktige for det sosiale liv i bygda. Fra 1842 ble det lov for lekfolk å forkynne Guds ord, og deretter vokste det fram en sterk lekmannsbevegelse, gjerne knyttet til misjonsforeninger. Allerede i 1847 ble det stiftet en forening for Det Norske Misjonsselskap i Høvåg.

Fra 1860-årene vokste misjonsarbeidet sterkt, og nå kom kvinnene aktivt med i det religiøse livet gjennom kvinneforeninger som arbeidet for misjonen. Prestefrua Gustava Kielland i Lyngdal startet den første kvinneforening i 1844, og dette arbeidet spredte seg rundt i landet. I 1880- og 90-årene var det å være med i en kvinneforening den rene folkebevegelse. Siden Høvåg hadde mange mindre tettsteder og det var tungvint å komme fra sted til sted, ble det stiftet mange foreninger med samme formål, en på hvert tettsted. Trøde Kvindeforening er stiftet før 1879, og det har sikkert vært flere kvinneforeninger i sognet på den tida, uten at vi kjenner dem i dag.

Det skjedde også andre endringer rundt 1850. Skolevesen med omgangsskole ble innført i hele landet i 1827, men skolegangen var likevel nokså tilfeldig inntil en fikk egne skolehus, i Høvåg fra 1864 og utover. Med skolehusene fikk en offentlige møtelokaler, slik at folk kunne komme sammen utenom hjemmene. Fra 1863 var Høvåg egen kommune, og på denne tida var det stor utvikling i næringsveier, for eksempel fiske, hummerfiske, skipsfart og losvesen. Det ble bedre kommunikasjon med omverdenen og nye tanker og ideer fikk innpass. Høivaags Landboforening fra 1867 og Høvåg Skytterlag fra 1886 er eksempler på det.

Høvåg Pikekor. 1.rekke foran fra venstre: Inger Johanne Isaksen, Arnfrid Winge, Kari Alise Johannessen, Ingjerd Tjøstland, Marianne Fast, Signe Birkenes, Gull-Britt Haugevik, Torgunn Vesterhus, Signe Åshild Håkonsen. 2. rekke: Randi Hæstad, Ann Elise Jonassen, Astri Jørgensen, Hellen Berit Hansen, Laila Winge, Gerd Wenche Pedersen, Judith Sodeffjed, Gerd Ingeborg Vesterhus, Ellen Tordis Birkenes. 3. rekke: Gudveig Ørsland, Turid Furholt, Reidun Gulbrandsen, Gudny Kvivik, Laila Erichsen, Hedvig Ås, Laila Hæstad, Elsa Johannesen, Erna Haugevik, Gunbjørg Jakobsen, Åse Håkedal. Bilde 1954.

Vi vet dessverre lite om foreningslivet før år 1900, men folk har tydeligvis hatt et behov for å komme sammen. De kristelige foreningene blomstret opp når det gikk vekkelser i området. Rundt 1870 var det vekkelsetider på Sørlandet. Karismatiske lekpredikanter talte på møter i hjemmene eller på skolehus, og sang og musikk fikk friskere toner enn det som hadde vært vanlig i kirkene. Rundt 1900 var det en ny vekkelsetid på Agder. I boka "Kristenliv på Agder" (1948) kan en lese om emissær Andreas Hjorteland fra Kinamisjonen som skulle holde en møteuke på Åkerøya, men som ble der i 6-7 uker. Og da han reiste videre, var over halvparten av befolkningen der personlig kristne.

Rundt 1920 var det en ny vekkelsebølge, og under siste krig var det stor aktivitet i de kristelige foreningene. Unge og gamle syklet rundt til forskjellige møtesteder. Kirken og prestegården var i bruk og i tillegg til sokneprest Larsen, var Kristian Schjelderrup, domprost Kornelius fra Stavanger, emissær Olaf Skjeggedal og flere, aktive som talere på møtene. Tyskerne grep i liten grad inn i møtevirksomheten.

En annen bevegelse som gjorde seg gjeldende rundt 1900, var den frilynte ungdomsbevegelsen som arbeidet for folkeopplysning og nasjonale tradisjoner. Denne kom også til Høvåg i form av "Høvåg Frilynte Ungdomslag", stiftet engang før 1920. Ungdomslaget sto for en glad kristendom etter forbilde av Grundtvig og folkehøyskolene. Denne bevegelsen kom snart i konflikt med den pietistiske kristendommen på Agder og måtte gi tapt for misjonsforeningene.

Avholdsbevegelsen fikk også sine foreninger i Høvåg, og både disse og ungdomslaget var alternativer for ungdom som ikke følte seg hjemme i de kristelige foreningene eller i miljøer hvor alkohol dominerte. Fra 1930-årene ble foreningslivet i Høvåg mer variert. En fikk sanitetsforening, husmorlag, bondekvinnelag, politiske lag og yrkesorganisasjoner. Dette førte til at mange av de kristne foreningene mistet medlemmer. Og etter hvert som privatbilismen gjorde seg gjeldende, ble det lettere å samles i lag for hele bygda, og mange av de små lokallagene døde ut.

I dag trues foreningslivet av nye levemåter. De fleste kvinner er i lønnet arbeid og har lite tid og interesse for å møtes i foreninger. Dessuten gir fjernsyn og aviser mye av den underholdning og opplysning som foreningslivet kunne gi. Relativt god økonomi gjør at dugnadsarbeid er mindre attraktivt. Men en ser heldigvis at folk setter pris på å møtes til forskjellige arrangementer, slik at vi fortsatt kan bli kjent med våre naboer og knytte nære forbindelser med våre sambygdinger.

Fra Museumslagets sommerfest på skolemuseet på Sandøya i Gamle Hellesund i 1999.

MISJONSFORENINGER

Det Norske Misjonsselskap

Det Norske Misjonsselskap ble stiftet i Stavanger i 1842. Allerede i 1847 ble Høvåg Misjonsforening innmeldt i selskapet. Vi kjenner lite til denne første tiden, men i 1860 holdt Kristiansand Fellesforening for NMS sitt vårmøte i Høvåg. Møtet skulle vært i Høvåg kirke, men "Da Høvaag Kirke knapt havde Plads til den halve Almue, holdtes Gudstjenesten under aaben Himmel, begunstiget af det deiligste Veir." I 1873 hadde misjonsvennene i Høvåg fått overta en åker på prestegården der de dyrket poteter. Det innbrakte 6 spesidaler til misjonen.

(Fra Erling Bråstad: Sørlandinger tar ansvar. 1996)

1844 stiftet Gustava Kielland den første kvinneforening for misjonen i Lyngdal, og snart var det kvinneforeninger i sving over store deler av Sørlandet. Kvinneforeningene begynte med å lage klær til misjonærene, men etter hvert ble det laget så mye at de begynte å selge eller lodde ut de håndlagde klærne. Kvinneforeningene sto fritt til også å støtte andre misjonsforbund enn NMS.

Høvaag Misionsforening for Hedningemissionen

Innmeldt i Kristiansand Fellesforening for NMS i 1847. Var antakelig vertskap for vårmøtet i Fellesforeningen i 1860 som er nevnt tidligere. Dette er sannsynligvis den første misjonsforening som ble stiftet i Høvåg. Regnskapsbok fra 1920 til 1943 foreligger og viser inntekter fra offerruker og ofring i kirken. *(Fra Bråstad: Sørlandinger tar ansvar. 1996. Regnskapsbok i Historielagets arkiv.)*

Trøde Kvindeforening

Stiftelsesår ikke kjent, men den eksisterte i 1879. Foreningen støttet flere misjonsforbund, både Hedningemisjonen (NMS), Indremisjonen, Sjømannsmisjonen, Samemisjonen og Israelsmisjonen. Kvinneforeningen kjøpte varer som medlemmene opparbeidet for salg eller utlodning. På årsmøtet i 1919 ble det vedtatt å gå over til å holde møteuker, samt å danne Trøe Misjonsforening for både kvinner og menn. *(Regnskapsbok fra 1881-1974 på Høvåg bedehus)*

Kvinneforeningsmøte i Evensvika, Ulvesund ca. 1950. Bak fra venstre: Mathea Andersen, Edith Nilsen, Ruth Larsen. Foran: Johanne Tellefsen, Amalie Andersen, Edvarda Andersen, Ella Nilsen og Gunnar Andersen (på besøk).

Trøe Misjonsforening, også kalt "Trøde afdeling for Hedning, indre og sjømandsmisjonen"
Stiftet i 1919 med 39 medlemmer, både menn og kvinner. Holdt møteuker på Trøe bedehus. Inntekten ble delt mellom flere misjonsforbund. Formenn har bl.a. vært: Thorvald Kjøstvedt, Karl Vallesverd, Thorvald Ramsøy, Jakob Svendsen og Olaf Hellevik. Fra 1960 holdt de årsmøte sammen med Misjonssambandet. Siste regnskapsår 1964 med 10 medlemmer. Fortsatte med offeruker til 1973. *(Regnskapsbok og protokoll på Høvåg Bedehus)*

Agerøiens kvindeforening for Norske Missionsselskap

Denne forening var antakelig nedlagt i 1933, da det ble besluttet å oversende beløpet på deres bankbok, kr. 102,88 til misjonsselskapet. *(Fra protokoll for Åkerøya bedehus)*

Ulvesund Misjonsforening

Før krigen var det en kvinneforening for NMS i Ulvesund. De hadde møter rundt i hjemmene og holdt utlodning på møtene, slik at de kunne sende et beløp til kretsen. *(Informant: Torhild Edvardsen)*

Den gamle hedningmisjonens kvinneforening

"Den gamle hedningmisjonens kvinneforening, også på folkemunne kalt "den gamle hedningen" hadde medlemmer fra Kjøstvedt, Ørslund og delvis fra Høvåg. Aurora Ørslund var lenge formann. Møtene ble holdt rundt i hjemmene. Det var bevertning, andakt og opplesning fra misjonsblader. Ellers hadde alle damene håndarbeider med seg. De laget gevinster til den årlige basaren.

(Informant: Sigrun Kjøstvedt)

De unges misjon

En misjonsforening for NMS som ble drevet av sokneprestene Larsen og Flatøe.

(Informant: Evelyn Olsen)

Det Norske Misjonsselskap, Høvåg

Det ble startet en forening for NMS i 1944 da domprost Kornelius var "landsforvist" av tyskerne og fikk bo på Skauen pensjonat til han ble arrestert. Domprost Kornelius var i landsstyret for NMS, og han var ivrig etter å få dannet foreninger rundt om i landet. Han var derfor en pådriver for å få startet en misjonsforening i Høvåg. Denne foreningen ble startet på Hæstad og det var både kvinner og menn med. Den opphørte antakelig etter 1997.

(Informanter: Ethel Bergstad og Karin Alfsen. Regnskapsbok 1954-1997 på Høvåg Bedehus)

Den gamle hedningemisjonen. Medlemmer av misjonsforeningen på møte hos Ida Kjøstvedt. Fra venstre: Magnhild Kjøstvedt, Dagny Svendsen, Sofie Kjøstvedt, Ida Kjøstvedt og Alfhild Kjøstvedt.

NMS-stevne på Havglimt under krigen. Bak fra venstre: Kristine Nilsen (?), Gesine Longnes, Ella Nilsen, Hilda Nilsen (?), Malli Andersen, Mathea Andersen, Helene Karlsen Ribe. Foran rekkverket: Marie Haugland, Edvarda Andersen, NN, Synnøve Gundersen, Marie Gundersen, NN, Hildur Gundersen. Barna: Kristin Bergstad, Hanne Bergstad, Åse Bergstad, Elly Edvardsen, Magne Gotfred Gundersen. Foran: Torhild Edvardsen, Alvilde Lorentsen, Signy Nilsen.

Kvinneforeningen for NMS, Hæstad

I 1946 ble det dannet en egen kvinneforening som fremdeles fungerer. Første formann i foreningen var Tyra Halvorsen, men allerede i 1947 dro hun ut som misjonær til Afrika. Fra dette tidspunkt var Gudrun Hansen formann. Det var med ca. 12-15 kvinner som hadde møtene rundt om i hjemmene. Barna fikk også være med på disse møtene.

Senere har medlemstallet vært nede i 6-8 medlemmer, men nå er det ca 12-14. Kirsten Eskedahl har vært formann i mange år, og er det fremdeles. Møtene avholdes på den 3. onsdag i hver måned kl. 17 -19. På disse møtene holdes det en andakt, og de leser fra Misjonstidende og ber for misjonen og misjonærene. Tidligere hadde de en liten utlodning på hvert møte, men dette er det slutt på. Nå samler de inn penger på møtene, og det er ikke lite som er gitt til misjonen opp igjennom årene. Foreningen har også ansvaret for et misjonsmøte vår og høst. Dette møtet holdes på Bedehuset. De får da besøk fra Misjonsselskapet, og oftest en misjonær som kan fortelle fra arbeidet. Da blir det også gitt en gave til misjonen. (Informanter: Ethel Bergstad og Karin Alfsen)

NMS-Kvinneforening Vesterhus

Eksisterte i 1982 ifølge oversikt over "Kristelige foreninger i Høvåg". Kontaktperson Gudny Vesterhus.

Kamerunklubben

Marie Kornbrekke tok initiativ til å starte Kamerunklubben. Hun ble født i Vinje i Telemark, og flyttet til Vestre Vallesverd i 1961 da hun ble pensjonist. Her bygde hun hus sammen med søsteren Elisabeth. Før hun ble pensjonert, bodde hun i Bærum, hvor hun arbeidet som bibliotekar i en årrekke. Hun døde på Dovreheimen i 1982.

Formålet med Kamerunklubben var å samle inn penger til barn i Kamerun, slik at de kunne gå på skole og høre om Jesus. Kamerunklubben har i dag 8 medlemmer: Ellen O. Olsen, Tordis

Olsen, Ellen Ribe, Eli Hommekland, Elin Tønnesland, Jorund Gundersen, Mary Solheim og Oddveig Nygård.

De har basar en gang i året og møte en gang pr mnd. Tordis Olsen og Ellen Ribe har vært med fra starten i begynnelsen av 60 årene. (*Informant: Tordis Olsen*)

Det norske lutherske Indremisjonsselskap. Nå Normisjon

Første forening for Indremisjonen i Norge ble stiftet i Skien i 1853. Den skulle utfylle og støtte folkekirkens arbeid. Indremisjonen samlet både prester og lekfolk og fikk derfor stor oppslutning. Norsk luthersk Indremisjonsselskap ble stiftet i Stavanger i 1892.

Høvåg Indremisjonsforening

Det ser ut til at Høvåg har hatt en Indremisjonsforening allerede i 1876. I heftet: "Kristiansand Kreds av Den indre Mission gjennom 50 år" står det at Kristiansand Indremisjons Fellesforening holdt sitt vårmøte i Høvåg i 1877, og da de holdt høstmøte her i 1877, kunne bare 2/3 av de fremmøtte få plass i kirken, så pastor Frants Brun talte straks etter prekenen utenfor kirken til en stor forsamling. Høvåg Indremisjonsforening må ha vært vertskap for disse møtene. Styret i fellesforeningen skulle bestå av to menn fra hvert sogn, og fra Høvåg møtte følgende i perioden 1876-1896: Gunder Engeland, Torjus Holte, G. S. Hæstad, Peder A. Aarsnes, Abr. Ørslund, Edvard J. Hæstad, Joh. Hæstad, Emanuel Høivaag, kirkesanger Frøiland, A. T. Ulvesund, Abr. Vesterhus.

En medlemsfortegnelse fra 1929 viser at foreningen da hadde 46 medlemmer, og årsmøteprotokollen 1929-1968 viser stor virksomhet, spesielt under krigen. Det var årlige offerruker og møter. Fra 1950-årene avtar interessen, men det er ført regnskap frem til 1995.

Else Kjøstvedt forteller at foreningen i senere år har omfattet både Høvåg og Hæstad. Spesielt aktive var Herman Andersen, Anders Kjøstvedt og Abraham Kjøstvedt.

(*Årsmøteprotokoll 1929-1968 og regnskapsbok 1923-1995 i Historielagets arkiv*)

Trøde Indremisjonsforening

I det samme heftet om Kristiansand krets står det at Trøde Indremisjonsforening ble innmeldt i Kristiansand krets i 1902 ved Karl Jensen.

Hæstad Indremisjonsforening

Innmeldt i Kristiansand krets i 1923. (*Fra samme hefte som ovenfor*)

Åkerøy Indremisjonsforening

I protokollen for Åkerøy bedehus fra 1926-1955 står Indremisjonen nevnt alle år.

"Ungbirken"

Stiftet 12. februar 1935 av sokneprest Ludvig Larsen og lærer Arne Nodeland. På første samling i Høvåg banklokale var ca. 40 ungdommer i alder 13-18 år møtt fram. Etter hvert tegnet det seg opp til 60-70 medlemmer. Møtene ble holdt annenhver mandag, for det meste på Hæstad Bedehus eller Høvåg banklokale, og agendaen var sang og musikk, opplesning av oppbyggelige fortellinger og artikler, spørsmål og svar ut fra Bibelen, samt andakt.

De deltok i den "syklende ungdomsuka" i 1943, og juletreffester sto på arrangementsprogrammet fra krigens tid og framover. På 1950-tallet ble det tradisjon med skitur en februarsøndag fra Kvåse til gården Sydinga. Etter hvert som det ble mer vanlig med tilgjengelighet på bilskyss utover i 1950-årene, deltok flere fra foreningen på kretsungdomsstevner rundt på Agder. Foreningen var tilsluttet Agder Indremisjon. I 1962 og 1963 ble det på sommeren arrangert telttur til en holme innerst i Reddalskanalen. Transport foregikk med 3 - 4 motorsjekter.

Fra Ungbirkens 25-års jubileum i 1959, tidligere formenn og stifter. Fra venstre: Paul Qvalben, Emil Nilsen, Leif Drangsholt, Mary Kristoffersen, sokneprest Ludvig Larsen (stifter) og Abraham Kjøstvedt.

Midt på 1960-tallet og en del år framover påtok "Ungbirken" seg å frakte ved og bygge St.Hans-bål for et felles bygdearrangement den 23. juni. Nedfalne eller falleferdige uthus ble fraktet med bil eller hest og kjerre til en eller annen bryggekant. Den velkjente "Svinebeid-ferja" (en stor krøtterpram) ble innleid og slept med motorbåt til henteplassen – lastet opp, og bålveden losset og bygd opp der arrangementet skulle foregå – på Kjeholmen, Saltholmen eller Maløya. Etterpå måtte ferja rengjøres for flis, spyles, øses og slepes tilbake til Gamle Hellesund. Det var som regel et farlig strev, men etter kaffebål, brus og 12-øres var slitet gjemt.

Fra ca 1970 ble det tradisjon å arrangere grøttest på Hæstad Bedehus siste lørdag for jul. Det ble en fin anledning til å treffe gamle kjente som var hjemme på juleferie. Fra 1967 ble det den årlige skitur med overnatting som ble foreningens "tunge" arrangement. I 1978 gikk turen til Solvoll, en nedlagt gård ved Flystveit i Åseral. Dette år skulle lærer Kjell Mathiesen være med som voksenleder, og han hadde nedlagt et stort arbeid med å forberede gruppearbeid og diverse aktiviteter. Opplegget ble svært vellykket og engasjerende. De påfølgende år gikk skituren til Indremisjonshytta ved Flystveit, og Mathiesens opplegg fra foregående år ble kopiert og godt forberedt på flere sammenkomster før turen. Det er utvilsomt mange tenåringer fra bygda i denne perioden som kan bekrefte at "Ungbirkens" skitur hadde stor betydning for deres positive standpunkt til et kristent livssyn, og mange benyttet også disse turene som en anledning til å gi til kjenne sitt valg med å avlegge sitt første personlige vitnesbyrd.

På skituren i 1979 var det 20 kuldegrader inne ved ankomst Flystveit, neste morgen viste gradestokken minus 30 ute. Kun en bil lot seg starte, og flere batterier måtte sammenkobles for å få motoren på alle bilene i gang.

En sommer ble det tillyst telt-tur på en holme utenfor Gamle Hellesund. Et av styremedlemmene hadde sommerjobb hos en entreprenør og fikk låne 4 store byggepresenninger. Disse ble med mye strev reist til et stort telt med plass til mer enn 30 personer. Til overmål ble det den varmeste sommernatta i manns minne - temperaturen inne i teltet var som i badstua - og alle sammen lå ute i friluft den natta. Ungdomsforeningen kom på besøk med fiskeskøyta fra Ribe, og det ble en givende fellessamling.

"Ungbirken" hadde 50-års-jubileumsfest i 1985. Et par år senere var aktivitetsnivået i bygda ganske stort for aldersgruppen 14-20. Ungdomskor og Ungdomsforening hadde medlemmer i samme aldersgruppe og drev et godt og byggende arbeid. Det ble vurdert som lite hensiktsmessig å drive konkurranse, og "Ungbirken" besluttet å "ta pause" så lenge andre foreninger i bygda ga et tilfredsstillende tilbud til bygdas tenåringer.

Følgende har vært formenn i "Ungbirken": Ludvig Larsen, Arne Nodeland, Abr. Kjøstvedt, Emil Nilssen, Leif Drangsholt, Håkon Hansen, Else Kvivik, Mary Kristoffersen, Paul Qvalben, Lauritz Kvalbein, Bergliot Kvarstein, Arvid Simonsen, Øystein Nilssen og Knut Harald Nilsen.
(Informant: Øystein Nilssen)

Hæstad Indremisjons Ungdomsforening

Det var stiftet en Ungdomsforening i 1913 som ikke var tilsluttet Indremisjonsselskapet. Medlemmene der var etter hvert blitt temmelig gamle, derfor startet en gruppe en ny ungdomsforening under krigen. Håkon Hansen og Hartvig Pedersen var to av drivkreftene der. De hadde kameratslig samvær og møteuker på Hæstad bedehus, foruten turer. I august 1943 arrangerte de sammen med "Ungbirken" en såkalt "syklende ungdomsuke", der emissær Olav Skjeggedal holdt møter vekselvis i kretsene Vestre Vallesverd, Kvåse, Åkerøy, Høvåg, Ulvøysund, samt avslutning på Hæstad om søndagen. Juletefester og 17.mai-fester holdt de sammen med Blåkorsforeningen, og St.Hans-feiring arrangerte de i fellesskap med andre foreninger i bygda. De var ca. 20-30 aktive medlemmer, men virksomheten avtok utover i 70-åra. (Informanter: Else Kjøstvedt og Paul Qvalben)

Det norske lutherske Kinamisjonsforbund. Nå: Norsk Luthersk Misjonssamband

Kinamisjonsforbundet ble stiftet i Bergen våren 1891. Allerede høsten samme år reiste de første 8 misjonærene til Kina. To av disse, Ludvig Johnsen og Henrik Seyfarth, begge fra Mandal, besøkte Høvåg før utreisen til Kina. I 1890-årene virket den landskjente predikant Tormod Rettedal mye på Agder. Ofte ble det vekkelser, og misjonsforeninger ble stiftet. Han hadde mange møter i Tveit og Kristiansand, og det er nærliggende å tro at også folk fra Høvåg besøkte disse møtene. Bladet "Den lille samler", utgitt av lærer og redaktør Laurits Nilsen, hadde mye misjonsstoff i sine spalter. Med sine 3000 abonnenter, kom nok også dette bladet regelmessig inn i flere hjem i bygda vår. Disse misjonsinntrykk utenfra var sikkert til inspirasjon for dem som startet Hæstad misjonsforening.

(Informant: Lauritz Kvalbein.)

Hæstad og Omegns Kina-Misjonsforening

Fra protokollen 1895: "Blev stiftet hos Edvard Hæstad, den 21 Marts 1895 i hvilket Møde var tilstede c.a. 20 Kvinder og 3 Mend, og blev da uddelt arbeide til de forskjellige Kvinder, og tilige blev der udloddet en Gris og en Høne, som var foræret til Misionen, til en begyndelse. Mødet begynte med Salmen, i Jesu Navn skal al vor gjerning ske, og Bøn, og et Guds Ord som ogsaa blev talt lit over, og efter at have været samen flere timer sluttet Mødet med Salmen, O at jeg havde Tusind munde, og Tusind Tunger i hver Mund, (og den Apostoliske Velsignelse,) til bestyrelse var valgt før, (Edvard Hæstad, Hanne J. Hæstad og Theodine Thorsen Omland) det blev ogsaa besluttet at man skulde have navnefortegnelse, over de personer som vilde vere med at virke for Kina Misionen"

Kinas venn på tur til Kjeholmen, antagelig i 1947. I båten fra venstre: Hilma Kvannes, Torhild Ribe, Solveig Ribe, Grete Abrahamsen, Berit Kleveland, Anne Marie Johannessen, Eldbjørg Kjøstvedt, Sigrun Kjøstvedt, Aina Haugevik, Laila Haugevik, Ellen Kostøl, Wenche Erichsen.

Misjonsinntektene de første årene kom vesentlig inn ved “udsalg”, “lister” (lotteri) og personlige gaver. Første utsalg var på Sævig skolehus 30. sept. 1895. Det er ført protokoll over “Kjøberens navn”, “Gjendstand” og pris. Mye folk var samlet, og fra 1895-regnskapet nevner vi bl.a.

“indkommet for mad og Kaffe”	kr	35,34
“indkommet på Lotterilistene”	kr	71,30
“solgt for ved Oution for overnevnte udsalg”	kr	150,30
Av utgifter nevnes bl.a.		
“kjøbt hos Ludvigsen Tøye for”	kr	42,22
“kjøbet Proviant til udsalget”	kr	10,50

Av disse “Tøye” hadde så de “forskellige Kvinder” sydd varer til utsalget som f.eks. “Forklæde”, “Haandklæde”, “Barnesmekke”, “Morgen Trøye”, “Barne Skjørt” m.m. Ellers var der strikkevarer, frukt og mange forskjellige ting. I 1889 ble disse utsalg flyttet fra Sævig skole til det nybygde Hæstad bedehus, og var årvisse i flere år. Men etter hvert ble de nedlagt og fra 1911 hører vi om misjonsuker, og denne møteform fungerer fortsatt.

I fredsåret 1945 hadde foreningen 50 års jubileum i Hæstad bedehus. I referatet skriver Ole Fjermeros, som var formann i mange år, at “festen ble vellykket”. Osuf Scheie, Knut Rettedal og Nils Belland deltok, og sangkoret med sin dirigent Olga Aarsnes var med og sang. “Den gilde festen” som samlet 130 mennesker fra hele bygda varte i 4 1/2 time.

(Informant: Lauritz Kvalbein. Protokoll hos Lauritz Kvalbein)

Høvåg Kinamisjonsforening

Osuf Scheie kom til Høvåg i 1899. Han reiste i 23 år som emissær for Norsk Luthersk Kinamisjonsforbund. Så lenge Anna kan huske var faren formann i Høvåg Kinamisjonsforening.

Møtene ble holdt rundt i hjemmene første mandag i måneden med ca 20 frammøtte. For Høvåg krets ble det holdt misjonsuke på Herredshuset en gang i året. Foreningen ble slått sammen med Hæstad krets i 1999. (Informant: Anna Scheie)

Gamle Hellesund Kinamisjonsforening

Allerede i 1896 ble det startet forening i Gamle Hellesund med møter og basarer i skolehuset. Camilla og Håkon Knudsen på Sandøya ledet foreningen i mange år.

(Informanter: Helena Jonassen og Lauritz Kvalbein)

Trøde Kinamisjonsforening

Emissær K. Rettedal var til stede på stiftelsesmøtet i Trøde skolehus 19.02.1903. Foreningen besto av en mannsforening og en kvinneforening. Kvinneforeningen holdt basar de første årene, men i 1909 ble det bestemt å sløyfe basar og heller holde en offeruke. Foreningen ble lagt ned i 1977, da det var få medlemmer igjen. *(Årsberetninger og regnskapsprotokoll på Høvåg bedehus)*

Åkerøy Kinamisjonsforening

Foreningen ble antakelig stiftet i forbindelse med vekkelsen rundt 1900. Den er med i bedehusets protokoll fra 1926 til 1955. Fra 1952 heter den Misjonssambandet. De hadde møteuker på bedehuset, muligens også basar.

Østre Vallesverd Kinamisjonsforening

Eksisterte i 1948 ifølge boka "Kristenliv på Agder"

Hæstad Kvinneforening (Misjonssambandet)

I 1930 ble Hæstad kvinneforening stiftet med Tilda Fjermeros som den første leder. De hadde sine møter i Lillesalen på Hæstad bedehus en gang hver måned, og en årlig basar i august, som stort sett samlet bra med folk. Nå er basaren nedlagt, men foreningen fortsetter med sine 7- 8 medlemmer, som samles regelmessig til bibel, bønn og misjonskollekt. *(Informant: Lauritz Kvalbein)*

Barneforening, Gamle Hellesund

På Helløya var det barneforening. De leste fra Bibelen, sang og laget håndarbeider. De kunne være 8-10 medlemmer. *(Informant: Helena Jonassen.)*

Kinas venn

Barneforeningen "Kinas Venn" ble startet i 1940. Foranledningen var en møteserie i regi av daværende norsk luthersk Kinamisjonsforbund. Anna Scheie, som da var 22 år, var til stede på møtene og merket seg at mange barn møtte fram. Dette tolket hun som et behov, og foreslo at de skulle danne en barneforening da møteserien var slutt. 10. april 1940 ble det første møtet holdt i Annas hjem på Haugevik. Bare jenter opp til 7. klasse var medlemmer, og i starten møtte ca. 20 jenter fram. Fra 1953 fikk også gutter adgang til foreningen.

Foreningen sorterte under Det norske lutherske Kinamisjonsforbund, og lederne hadde å rapportere til Agder krets. I årene 1941- 43 gikk Anna på Stord lærerskole, og da overtok Andrea Kjøstvedt ledelsen. Anna Scheie virket som misjonær i Kina fra 1949 til misjonærene måtte flykte fra landet. Etter det ble hun overflyttet til Japan.

Else Kjøstvedt overtok som leder av barneforeningen i 1952, og etter at Anna kom hjem, hadde disse to ansvaret for foreningen helt til den ble lagt ned i 1999 på grunn av dårlig oppslutning. Andre som var med på ledersiden var Maria Bjørnholmen, Åshild Halvorsen, Inger Margrete Sjørdal med flere.

Rekrutteringen foregikk stort sett fra gamle Høvåg skolekrets. De møttes hver 14. dag hjemme hos Else. En viktig del av virksomheten var å samle inn penger. Det ble strikket og brodert på møtene, og en kjøpte inn halvfabrikata til snekring av leker som lastebiler og liknende. En gang i året gikk basaren av stabelen med håndarbeider og gaver som gevinster.

(Informanter: Anna Scheie og Else Kjøstvedt.)

Kinas Venn i 1959. 1. rekke fra venstre: Ragnhild Kjøstvedt, Tove Britt Isaksen, Eva Røsnes, Karin Jacobsen, Lillian Thomassen, Anne Grete Jacobsen. 2.rekke: Anna Iseffjær, Nelly Isaksen, Gudny Ribe, Inger Johanne Isaksen, Unni Kjøstvedt, Inger Helene Simonsen. Bak: Karla Haugevik, Laila Røsnes, Gull-Britt Haugevik med Inger Sofie Kjøstvedt.

Gutteklubben (NLM)

Kjell Ribe og Øystein Nilssen startet en gutteklubb som kom sammen i kjelleren på Hæstad bedehus, det var antakelig i 1979. Kjell Nilsen kom også med som leder. De kjøpte halvfabrikata og fikk en del av Arne Kvivik, og dette ble satt sammen til fuglekasser, støvleknekter etc. De snekret også teiner. Et par ganger i året holdt de basar for å skaffe penger til materialer eller gi bidrag til misjonen. Etter hvert flyttet de over til sløydssalen på Høvåg skole. De kunne være 15-20 ivrige gutter. En tid var de delt i to lag, de eldste på bedehuset og de yngste i skolens sløydssal.

Arne Ribe og Jan Myklebust har vært med på ledersida. For tida er det Rolf Otto Haugevik, Øystein Nilssen og Arne Otto Iversen som er ledere. Guttene er fra 7 til 11-12 år og møtes annen hver torsdag. *(Informanter: Kjell Nilsen og Rolf Otto Haugevik)*

Den Norske Sjømannsmisjon. Nå: Sjømannskirken

Mange gutter og menn fra Høvåg har funnet sitt yrke på sjøen for kortere eller lengre tid. Det er derfor naturlig at Den Norske Sjømannsmisjon har hatt en sterk posisjon i Høvågs foreningsliv. Den norske Sjømannsmisjon ble grunnlagt i Bergen i 1864 av pastor Johan C. H. Storjohann. I dag er det mest utenlandske sjøfolk på norske båter, og mange sjømannsmisjonsforeninger er derfor lagt ned. Såvidt vites er det bare en forening som fortsatt er i aktivitet i Høvåg, nemlig den på Hæstad.

Nesset Sjømannsmisjonsforening, Ytre Årsnes

Denne kvinneforeningen er en meget gammel forening, men når den ble startet, vet vi ikke. I 1898 ble det satt inn et beløp på foreningens bankbok i Høvåg Sparebank. Foreningen ble, etter hva en kan forstå, nedlagt i 1949. *(Informant: Karin Alfsen)*

Vestre Vallesverd Sjømannsmisjon

Foreningen ble stiftet i 1913. Medlemmer var "Mænd i kretsen, samt kvinderne i den gamle kvindeforening" (antakelig Trøe Kvinneforening) *(Protokoll 1913 -1917 på Høvåg bedehus)*

Høvaag Sjømandsmisjonsforening

Regnskap for årene 1920 til 1936 foreligger i samme bok som for Hedningemisjonen (NMS). Inntektene kommer fra ofring i kirken og fra offerruker sammen med Indremisjonen og Hedningemisjonen, men fra 1922 er egen basar hovedinntektskilden. *(Regnskapsbok i Historielagets arkiv)*

Bedehuset Bethel på Hæstad ble bygget i 1887-88 av materialer fra et skipsforlis utenfor Kalvøya.

Sjømandsmissionens kvindeforening, Høvåg.

I 1922 ble det satt av 100 kr fra Høvåg Sjømannsforening til kvinneforeningen, så da har den vært i aktivitet. Fra senere tid vet vi at Olga Kjøstvedt var formann til ca. 1958. Da overtok Else Marie Castberg, hvis mann hadde vært sjømannsprest i Frankrike. Hun satt som formann i 12 år, da overtok Hedvig Aas og senere Alice Messel. Foreningen ble lagt ned ca. 1995.

(Informant: Else Marie Castberg)

Sjømannsmisjonens kvinneforening, Gamle Hellesund

Denne eksisterte i 1938. Kr. 170 ble betalt til kretsen ved Bergine Jonassen, som var en av

drivkreftene. De hadde møter hjemme hos hverandre og laget håndarbeider som ble loddet ut på stor basar på skolehuset om sommeren. Der kunne være proppfullt, særlig etter at det ble mange sommergjester i distriktet. *(Informant: Helena Jonassen)*

Sjømannsmisjonens kvinneforening på Ramsøya

Ramsøya hadde egen sjømannsmisjonsforening i 1920-30-årene. Der var bosatt flere sjømenn og losere der, og losene hadde gjerne vært til sjøs før de begynte som losere. Hver sommer holdt de basar som var svært populær. Bevertningen var hjemmebakket hvitekekake med ost og servelatpølse. Det kostet 10 øre nummeret, og her er den vanlige gevinstlisten, det meste var håndarbeider:

1. Spisestuesett i 3 deler, lang løper til buffet, mindre løper til anretningsbord, brikke til spisebord.
2. Kjøkkensett i 3 deler, pyntehåndkle, lang brikke til benk, firkantet brikke til bord.
3. Kaffeduk brodert på hvit lin, 1,4x1,4 m.
4. Sofapute.
5. Forkle
6. Overlaken og lite putevar med broderimotiv (hardangersøm eller venetiansk søm) eller innfelt heklet blonde.
7. Bollesett i stentøy, 3-4 boller.
8. Mugge.
9. 4 eller 6 par kopper med asjetter.

Dette var standard, så kunne det være andre ting i tillegg. Det var også "øyeblikksutlodning" på tertekringler, 10 øre pr. nummer. Sjømannsmisjonsforeningen ble antakelig nedlagt før krigen, da folk begynte å flytte fra Ramsøya. *(Informant: Kitty Nilssen)*

Åkerøya Sjømannsmisjonsforening

I Bedehusprotokollen fra Åkerøya ser en at det har vært Sjømannsmisjonsforening på øya i perioden 1926-1955. Stiftelsesåret kjenner vi ikke. Sjømannsmisjonsforeningen hadde basar hvert år, og da kom en utflyttet øyboer, Albret Bentsen (?), som hadde butikk i Grimstad, ut til øya med en rund edamerost som ble loddet ut. *(Informant: Tordis Leire)*

Ulvesund Sjømannsmisjonsforening

Har eksistert i 1938, da de sendte kr. 7 i medlemskontingent til Kristiansand krets.

(Informant: Regnskapsbok, Sjømannskirken, Bergen)

Ulvesund kvinneforening for Sjømannsmisjonen

Sendte kr. 200 til Kristiansand krets i 1938, sannsynligvis inntekt fra basar på skolehuset i Ulvesund. De holdt basarer på skolehuset i alle fall frem til 1955, da Karin Alfson var til stede. Hennes mormor, Dorothea Kristiansen, var en av drivkreftene i foreningen. Hun var god til å "tigge" gevinster hos forretningsdrivende i Kristiansand, men de loddet også ut mange pene håndarbeider som medlemmene hadde laget i løpet av året. (Informant: Karin Alfson)

Bedehuset Betania på Åkerøya ble bygget av H. E. Hansen-Tangen og O. C. Sømning etter en stor veksel vinteren 1902. Skolehuset ble for lite for møtene. Bedehuset ble innviet 10. september 1902.

"Sjøsprøyt". Sjømannsmisjonens kvinneforening på Kvåse

Foreningen ble stiftet i 1953. I de fleste år var Gudny Vesterhus formann og Borghild Isaksen kasserer. De hadde møter hjemme hos hverandre siste onsdag i hver måned og var ca. 15 medlemmer. Om sommeren holdt de basar på Kvåse skole og denne var meget godt besøkt. Et år var der så mange mennesker, at de viste lysbilder på veggen utenfor skolehuset, da det ikke var plass til alle inne. Etter hvert som medlemmene ble eldre, sluttet de å arrangere stor basar, men holdt heller en utlodning på hvert møte. Tullen Berglihn var formann de siste årene. Den ble lagt ned ca. 1992, da medlemmene var gamle og ingen unge hadde lyst til å overta. (Informanter: Gudny Vesterhus og Else Marie Castberg)

Hæstad Sjømannsmisjons kvinneforening

I 1954 var det noen ildsjeler som ville starte opp igjen etter Nesset Sjømannsmisjonsforening. Den 8. september 1954 ble det holdt konstituerende møte på Hæstad bedehus. Her møtte det opp 15 kvinner og de ble enige om å starte "Hæstad Sjømannsmisjons Kvinneforening". Ingeborg Kvivik ble valgt til formann, og det var nok hun som hadde ideen om å starte foreningen igjen! Det ble etter kort tid 29 medlemmer i foreningen. Ved Alma Eskedahl ble der fra Høvåg Sparebank overlevert en bankbok som i sin tid tilhørte Nesset Sjømannsmisjonsforening. Beløpet var satt inn 16 april 1898, og med det innsatte beløp + renter, var der da en kapital på kr 121,41.

Det ble avholdt et møte i måneden. Møtene ble holdt hjemme hos et av medlemmene som også skulle holde mat og kaffe. Det ble avholdt ca. 8 - 9 møter i året + en stor basar. I 1955 ble det samlet inn så mange penger på møtene og basaren at det kunne sendes kr 700,- til misjonen.

Denne foreningen er fremdeles i virksomhet, og formann har i mange år vært Torhild Edvardsen. Hun er nå 92 år, men fremdeles kjekk, og har fortsatt det formelle ansvar overfor Kretskontoret i Kristiansand. Nå er vi bare 8 medlemmer som møtes en gang i måneden. Tidligere var det utlodning på møtene. Dette har vi sluttet med, men vi samler inn penger på hvert møte. Videre har vi en basar i året hvor vi gir gevinster og selger lodd. I fjor sendte vi ca. kr 10 500,- til misjonen.

(Informant: Karin Alfson)

Ungpikeforeningen "Lyngblomsten"

Foreningen sendte kr 125 til kretsen i 1938 ved fru Thomassen ifølge regnskapsbok for Kristiansand krets. Foreningen kan ha vært en misjonsforening som støttet flere misjonsorganisasjoner. Fru Thomassen bodde på Natvig, så dette har vært en forening på Hæstad, der fru Thomassen også var søndagsskolelærer. (Informant: Torhild Edvardsen)

Santalmisjonen. Nå Normisjon

Fra 1867 drev Lars Olsen Skrefsrud misjonsarbeid i Nordøstindia og flere uavhengige støttegrupper ble opprettet. Først i 1911 ble Santalmisjonen en egen misjonsorganisasjon.

Høvåg Santalforening

Stiftet i 1918 med Thorvald Ribe som leder, senere overtok Kåre Lorentzen. De holdt medlemsmøter og møteuker med tilreisende talere på Høvåg Herredshus. Kåre Lorentzen var i en periode kretssekretær for Agder Santalmisjon. Antakelig nedlagt i 1980-årene.

(Informant: Karl Pedersen og Egil Lorentzen)

Hæstad Santalforening

Stiftet av N. Chr. Olsen. Leder fra 1919 var Jonas Aarsnes. Foreningen ble slått sammen med Høvåg Santalforening. (Informant: Karl Pedersen)

Kvåse Santalforening

Foreningen er fra før 1920. Abraham Vesterhus og Tilda Kristiansen, Sydinga, var drivkrefter, senere også Gerda Vesterhus. De hadde husmøter og samlet penger til misjonen. Hvert år holdt de møteuker på Kvåse skole med tilreisende talere. Høstbasaren var en god inntektskilde. De loddet ut mange fine håndarbeider. Ingeborg Kristensen på Hæstad broderte en stor duk til alle misjonsforeninger i bygda. Inntektene fra basaren ble delt mellom Santalmisjonen og Det Norske Misjonsselskap. Regnskapsbok fra 1933 er ført til 1985, etter det solgte Gudny Vesterhus lodd til ca. år 2000, da hun sa fra seg medlemsskapet. (Informant: Gerda Vesterhus.)

Årsnes kvinneforening for Santalmisjonen

Foreningen ble startet i 1922. Foranledningen var antakelig at en av initiativtakerne, Olga Aarsnes, Dalene, hadde en venninne som var søster til misjonær Anna Jensen i India. Anna Jensen var på besøk i foreningen. De holdt møte hver 14. dag i hjemmene. På hvert møte ble det gitt en gave til misjonen, dessuten var det bevertning, andakt, sang og opplesning fra Misjonsbladet Santalen. Av og til kom det besøk av en misjonær, kretssekretær eller annen forkynner. Foreningen hadde 10-15 medlemmer fra distriktene rundt Ytre Årsnes. Foreningen døde ut i slutten av 70-årene.

(Informant: Kitty Nilssen.)

Åkerøya Santalforening

Eksisterte fra 1926-1947 iflg protokoll fra Åkerøya bedehus, men er sannsynligvis eldre.

Høvåg kvinneforening for Santalmisjonen på møte i prestegården 1991. Fra venstre: Tilly Isaksen, Edel Ribe, Kathrine Simonsen, Anne Marie Pedersen, Kari Hafnor, Else Kjøstvedt. Foran: Inger Anette Dahlen og Maia Nordlie.

Vestre Vallesverd Santalforening

Gusta Hellevig tok initiativ til å starte en forening for santalmisjonen på Vestre Vallesverd i 1931 og ble foreningens første bestyrerinne. 10 medlemmer meldte seg inn på det første møtet, senere kom 6 til. De holdt møter i hjemmene og fester og offerdager på bedehuset.

(Informant: Karl Pedersen. Regnskapsbok for 1932 – 1979 på Bedehuset)

Høvåg kvinneforening for Santalmisjonen

En del damer i Høvåg sentrum møttes hos hverandre til en liten andakt, god mat og utlodning til inntekt for Santalmisjonen. *(Informant: Egil Lorentzen)*

Østre Vallesverd kvinneforening for Santalmisjonen

Møtene ble holdt i hjemmene. De arrangerte møteuker og basar hvert år, først på skolen, senere på bedehuset. Foreningen opphørte ca. 1950. *(Informant: Jacob Vallesverd)*

Høvåg Unges Santalforening

Stiftet i 1932. Drivkrefter: Gudrun Solås og Edel Ribe *(Informant: Karl Pedersen)*

Høvåg barneforening for Santalmisjonen

Stiftet i 1917. *(Informant: Karl Pedersen)*

Kvåse barneforening

I 1930-åra holdt Inga Melåen, Tilda Kristiansen Sydinga og Signe Eidjord barneforening for Santalmisjonen. Det var bare jenter som var med, og på møtene hadde de en andakt, de sang, spiste og laget håndarbeider. *(Informant: Ruth Eide.)*

Kvåse barneforening i 1936. Fra venstre: Alfild Hoem, Astri Ørsland, Ebba Ribe, Hildur Hoem, Signe Eidjord, Liv Ørsland, Ellinor Moland og Ruth Eide.

Barneforening, Gamle Hellesund

Olga Berntsen holdt barneforening for Santalmisjonen på Helløya på slutten av 1940-årene. De var 7-8 jenter som laget håndarbeider som de loddet ut. Av og til fikk de besøk av en som reiste for Santalmisjonen. Før jul var de rundt og solgte julehefter for Sjømannsmisjonen. (Informant: Randi Eggerud)

Pikeforeningen "Misjonshåp"

Camilla Ribe og Ella Nilsen ledet en pikeforening i Ulvesund i 40-årene. Det var 8-9 jenter som møttes til hyggelig samvær med opplesning fra et kristent barneblad, sang og god mat. (Informant: Ellen Kristiansen)

Jenteforeningen "Misjonshåp" i Ulvesund ca. 1945. Foran fra venstre: Marion Nygård, Astrid Nygård, Ragnhild Nygård. 2. rekke: Edith Andersen, Gerd Andersen, Ella Nilsen. 3. rekke: Karin Nygård, Lill Andersen, Ingfrid Nygård, Ellen Andersen. Helt bak: Camilla Ribe.

Barneforeningen "Vårsol"

Foreningen ble stiftet 6. mars 1961 etter at Magnhild Syrstad hadde hatt møter på Hæstad bedehus. Første gang møtte ca. 50 jenter og gutter. Helga Hæstad og Else Dybedal drev foreningen fra begynnelsen og helt til høsten 1986. De første årene var Jenny Nilsen og Inger Ribe med, samt Arvid Simonsen og Lauritz Kvalbein. Ellers var det flere som var med for kortere eller lengre tid.

Foreningen var knyttet til Santalmisjonen (Normisjon). Foreningens formål var å samle barna for å lære dem om Jesus, og også sosialt med mat, lek og lagging av ting. Medlemmene kom fra Hæstad skolekrets. Medlemstallet har variert en del, men har ligget på ca. 15 – 20 jenter. Fra 1963 til 1986 var foreningen bare for jenter.

Høsten 1986 overtok Beth Ribe, Karin Kvivik, Bjørg Lund og Martha Arntzen som ledere (og andre var med i perioder). De samlet jenter og gutter fra 4 -7 år og hadde møter på formiddagen. Mange foreldre var også med. På slutten av 90-tallet ble foreningen lagt inn under menigheten, og den fortsetter i dag i det som heter "Minitreff". (Informant: Beth Ribe)

Finnemisjonen. Nå: Norges Samemisjon

I 1714 bestemte kong Fredrik IV at det skulle drives misjonsarbeid blant samene i Finnmark. I begynnelsen var dette et statlig tiltak, men fra 1888 ble Finnemisjonen drevet på privat initiativ. Samene skulle den gang undervises på norsk i skolen, men Finnemisjonen ønsket å forkynne evangeliet på samisk, da mange ikke forsto norsk.

Finnemisjonen, Åkerøya.

I protokollen for Åkerøya bedehus fra 1926 til 1955 nevnes Finnemisjonen hvert år når basarer eller møteuker skulle fastlegges.

Finnemisjonens barneforening, Vestre Vallesverd.

Martha Olsen på Sagvollen startet barneforening for Finnemisjonen i 20-årene. De hadde møter på Bedehuset hver 14. dag. Barna laget håndarbeider, gjerne broderi, og disse, sammen med andre ting, ble loddet ut på basaren som de holdt på Bedehuset en gang i året. Da var det gjerne andakt ved Godtfred Govertsen fra Justøya, som reiste for Finnemisjonen, og så var det bevertning. Det kostet 10 øre for loddet på basaren. Foreningen eksisterte i alle fall til slutten av 30-årene.

(Informant: Maria Håkedal)

Finnemisjonens barneforening, Åkerøya.

I 1951 var det barneforening for Finnemisjonen på Åkerøya. Den er nevnt i protokollen for Bedehuset.

Finnemisjonens barneforening, Hæstad.

Gudrun Hansen og Hedvig Kristiansen startet barneforening for Finnemisjonen. Noen ganger møttes de på Bedehuset, andre ganger hjemme hos Gudrun i Skottevik. De sydde og broderte på møtene. Dette var i 30-årene, og den varte i 5-6 år, til Gudrun og Hedvig reiste fra bygda.

(Informant: Evelyn Olsen)

Bedehuset Betesda på Vestre Vallesverd.

Bygget etter pengeinnsamling blant beboerne i kretsen og innviet 4. november 1905.

ANDRE LAG MED TILKNYTNING TIL RELIGION

Høvåg Indremisjons Ungdomsforening

Høvåg Indremisjons Ungdomsforening var ikke tilknyttet noen organisasjon, og kunne derfor leie inn predikanter fra forskjellige foreninger. Osuf Scheie kom til bygda i 1899. I 1908 begynte han å reise som emissær for Kinamisjonen. I 1913 tok han initiativet til å starte ungdomsforeningen som omfattet hele bygda. Han virket som formann den første tiden.

Aldersgrensen for medlemmer var 14 år eller etter konfirmasjonen. Medlemmene måtte bekjenne seg som personlig kristne. Primært var foreningen myntet på ungdom, men etter hvert som medlemmene vokste til, fortsatte de å være tilhørige, og mange eldre mennesker hadde etter hvert sin gang på møtene. Anna Scheie oppgir som grunn til at foreningen kom i stand at folk hadde behov for samfunn med hverandre.

Møtene ble skiftevis holdt på Hæstad Bedehus, Vallesverd Bedehus og Høvåg Herredshus. Tilreisende emissærer, men også lokale, var talere på møtene. Osuf Scheie, Anders Kjøstvedt, Anton Kjøstvedt, Rolf Lorentzen og Abr. Kjøstvedt jr. ble nevnt som formenn.

Det ble arrangert fester og turer. På juletefesten 1. nyttårsdag på Herredshuset kunne det være opp til 200 deltakere. Før den store salen ble bygget, var rommet nærmest veien det største. Det gikk tvers over huset og var større enn nå. Der sto juletreet. Fra salen var det dør inn til herredsstyresalen, og når de gikk rundt treet, gikk de fra møtesalen gjennom herredsstyresalen, videre til trappegangen og inn igjen. De dannet ikke ringer, men gikk i rekker på 3-4 ved siden av hverandre, nærmest i tog. Det var heller ikke spisesal i Herredshuset den gangen, men benkene hadde en flat hylle bak der en kunne sette kopp og asjett. *(Informanter: Anna Scheie og Else Kjøstvedt)*

Høvåg Frikirkemenighet

På begynnelsen av 1920-tallet ble det startet en frikirkemenighet i Høvåg. Foranledningen var at mange hadde liten tiltro til sokneprest Amlie, og at de som hadde vært i Amerika, kjente frikirke-menighetene derfra. 1. pinsedag 1925 ble Håkon Knudsen valgt til "eldste" og Johannes Andersen til diakon. Pastoren i Tveit arbeidet også for Høvågmenigheten, og ellers samarbeidet de med Lillesand Frikirke. Noen av drivkreftene i Høvåg var Camilla og Håkon Knudsen, Gl. Hellesund, Edvarda og Georg Andersen, Ulvesund, og Svanhild og Kyrre Røsnes, Høvåg. Ansgar, sønn til Kyrre, forteller at han ble konfirmert i frikirkemenigheten på Hæstad Bedehus i 1935 sammen med Ole Kjell Danielsen og tvillingene Andrea og Anders Eidjord. Menigheten begynte å samle penger til eget gudshus, men etter krigen flyttet en del medlemmer fra Høvåg, og menigheten ble oppløst. *(Informanter: Ansgar Røsnes og Tor Audun Danielsen)*

Høvåg Kirkeforening

I 1928 startet en del damer og herrer i sognet Høvåg Kirkeforening. Formålet var å samle inn penger til kirkens restaurering. Den 12.11.1931 ble foreningens lover vedtatt. Det skulle være et styre på 5 medlemmer, derav 2 damer. Årskontingenten var 25 øre. Foreningen hadde 60 medlemmer i 1931.

Foreningen dekket hele sognet, og det ble dannet en arbeidskomité med en representant fra hver skolekrets. Presten var stort sett formann. Det ble holdt møter ca. en gang pr. måned, først rundt i hjemmene, senere gjerne på prestegården eller på bedehusene. På møtene var det bevertning, andakt, sang og utlodning. Det ble også holdt åpen basar, hagefest, musikkandakt i kirken, og i 1960 begynte Kirkeforeningen å arrangere "Sommergjestenes kirkesøndag" med etterfølgende kirkecaffe i Kirkeparken.

Høvåg Kirkeforening på tur i 1934. Fra venstre: Thorvald Kjøstvedt, Lilly Ramsøy, Thorvald Ørslund, Louise Kjøstvedt, Frk. Iseffær, Torhild Thomassen, Aurora Ørslund, Osmund Ørslund, Tomine Ramsøy, Olga Aarsnes, Arvid Aarsnes, Agathe Ørslund, Johannes Thomassen, Fru Larsen (skimtes), Sofie Nilsen, sokneprest Ludvig Larsen, Esther Meldén, Ludvig Meldén, Bergine Stendal, Marie Jørgensen, Anna Meldén og Thorvald Ramsøy.

Av tiltak som foreningen har vært med på å gjennomføre, kan en nevne restaureringen i 1934 da prekestolen ble flyttet fra plassen over altertavlen og altertavlen ble restaurert, stoler til våpenhuset, ny alterduk og messeshakel, salmebøker til begravelser, stor bibel til alteret, en sølv blomster-vase, lampetter, teleslynge, brudestoler, lys utvendig, tepper, gardiner, dugnad rundt kirken og på kirkegården, flytting av Frøylands bu.

Interessen for foreningen har vært varierende. I 1956 ble den rekonstruert med 64 medlemmer, og i 1982 ble det bestemt at en skulle forsøke å få med nye medlemmer, men fra 1987 ser det ut til at foreningen er nedlagt. (Informant: Kitty Nilssen. Protokoll i Høvåg bedehus)

Torsdagsmøter

Fra 1930-åra samlet troende fra alle kristne foreninger i Høvåg krets seg til bibelgruppe og samtale hver torsdag. De møttes først på Høvåg gamle skole, senere på Herredshuset. De var ca. 20 stykker på møtene, men etter hvert ble det så få igjen, at de la ned ca. 1995. Aktive var blant andre Kyrre Røsnes, Anton Kjøstvedt, Thorvald Ribe og en god del damer. (Informant: Else Kjøstvedt)

I referat fra årsmøtet for V. Vallesverd bedehus i 1941 står det at det er holdt 30 vanlige torsdagsmøter. Det ser da ut til at det har vært torsdagsmøter også i Vallesverd krets.

Hæstad Blå Kors Forening

Blå Kors er en internasjonal kristelig avholdsbevegelse, stiftet i Geneve i 1877. Den kom til Norge i 1906. Lærer Torgeir Frøysaa tok initiativ til å starte en avdeling av Blå Kors her i Høvåg, sammen med Tønnes Krossnes og Alfred Reinertsen (Nessane). Det var ca. 1932. Foreningen var tilsluttet Sørlandets krets av Blå Kors. De arbeidet for totalavhold, og landsforeningen krevde at medlemmene skulle skrive under på et avholdsløfte. Høvågavdelingen praktiserte ikke dette.

Foreningen sto spesielt sterkt i 50 – 60-årene. De holdt møter på Hæstad bedehus og en møteuke vår og høst med predikanter fra Sørlandet krets av Blå Kors. Kollekten som ble samlet inn, gikk til drift av Lolandsheimen i Øvrebø og Skjærgårdsheimen på Flekkerøya. Foreningen holdt også juletreffest, og 17.mai-fest på omgang med Hæstad ungdomsforening.

Torgeir Frøysaa var den første formannen, siden fulgte Håkon Hansen, Odd Magne Olsen, Kjell Ribe og Sven Gunvaldsen. Interessen for foreningen var dalende i 80-årene, så den ble nedlagt ca. 1985.

Det var også en barneforening for Blåkors. Den ble ledet av Camilla Ribe (søster til Tønnes Ribe i Åna). De holdt møter på Hæstad bedehus. Men da Camilla flyttet til Kristiansand før krigen, ble foreningen nedlagt. (*Informanter: Sven Gunvaldsen og Evelyn Olsen*)

Broderkretsen på Havet

”Broderkretsen på Havet” ble stiftet i Cardiff i 1885 av sjømannsprest Birger Hall. På denne tiden var det en markant vekkelse i vårt land, især her sørpå, noe sjøfolkene også var påvirket av. En engelsk kristelig sjømannsforening, ”The Bethel Union” var en forløper for foreningen. I ”Broderkretsens” statutter heter det bl.a.:

§1) Foreningen bærer Navnet ”Broderkretsen på Havet”, da den bestaar af troende Skibsførere, der har erfaret Velsignelsen af det Ord: ”Det er godt og liflig naar Brødre bor sammen”.

§2) Foreningens Formaal er at virke til Sammenslutning blant troende Skibsførere samt efter evne at bidrage til Gudsrigets fremme blant Sjøfolk.

...

§4) Hvert Foreningsmedlem anskaffer sig Broderkretsens Flag.....

Flaget heises ved ankomst til fremmed Havn i Løbet af to Dage samt ved Gjenhilsen, hvor saadant Flag sees vaie fra nyankommet Skib. Ellers kun naar Andagt eller Opbyggelse holdes.

Opprinnelig var det bare troende skipsførere som kunne bli medlemmer av Broderkretsen. Senere er det åpnet for medlemskap for troende sjømenn av alle kategorier. Etter de nåværende statutter kan også fiskere bli medlemmer. Det ble etter hvert dannet Broderkretsavdelinger på land, og her i Høvåg var det i en årrekke en avdeling av Broderkretsen. Vår informant, Johan Henrik Jørgensen, vet ikke med sikkerhet når Høvågavdelingen ble stiftet, men han kjenner den fra 50-årene.

Møtene ble holdt rundt om i medlemmenes hjem én gang i måneden. Kaptein Anders Kjøstvedt var nærmest selvskreven til formannsvervet med sitt varme vesen, sine slående replikker og sin naturlige autoritet. Møtene begynte med velsignelse og sang, deretter ble eventuelle skriv fra hovedforeningen lest opp. Hovedposten på møtene var lesing fra Bibelen med påfølgende samtale om det de hadde lest. Forståelsen av det aktuelle tema kunne iblant være sprikende, men de avsluttet med sang og Fadervår.

Så var det servering, smørbrød og gjerne ei kake, og på hvert møte var det innsamling til saken. I 50-årene var det en krone pr. medlem hver gang, men det økte etter hvert til 10 kroner. Etter måltidet satte medlemmene seg gjerne i ”salongen” eller i ”bestestua”, og da kunne tobakksrøyken ligge nokså tett oppunder taket. Samtalen gikk om de mange fordums meritter på havet. Gamle Abraham Vesterhus kunne for eksempel fortelle om da han som ganske ung var til sjøs med ei lita skute, visstnok en galeas, som het ”Enigheten”. Den var så lekk at det stadig måtte være folk ved pumpene. Men de holdt den da flytende. Eller Martin Eidjord fortalte om de gangene han hadde vært ute i overhending vær, eller gått på grunn, eller hatt annet havari. Han snakket mye om ”Karibien Gulf”. Der var visst særlig skummelt.

Møte i Høvåg avdeling av "Broderkretsen på havet" hjemme hos Martin Eidjord ca. 1950. Fra venstre: Osmund Ørslund, Aksel Nilsen, Martin Eidjord, Erling Jørgensen, Thorfinn Vesterhus, Jonas Jonassen, Paul Thorsen, Antword Nilsen, Thorvald Kjøstvedt, Johannes Bjørnholmen, Johannes Thomassen, Anders Kjøstvedt og Knut Solås.

Det var utrolig interessant å få være sammen med bygdas gamle sjøfolk på disse kveldene. Den tid de representerte er ugjenkallelig forbi. Det strabasiose og farefulle liv om bord i seilskutene, og senere dampskipene, var en skole som formet ungguttene til virkelige mannfolk.

Anders Kjøstvedt, gjerne kalt "Anders kaptein", var en spesiell personlighet som de i Broderkretsen, liksom bygdefolk for øvrig, satte stor pris på. Da han "gikk fra borde" i Broderkretsen i høy alder, gikk Høvåg avdeling inn. Det var ingen som kunne fylle hans plass.

(Informant: Johan Henrik Jørgensen, yngste medlem av Broderkretsen)

Bibellaget i Høvåg

En protokoll viser at det eksisterte i 1961. De delte ut bibler eller nytestamenter til 4. klasse på skolene i Høvåg. Siste referat 1977, fra da overtok Menighetsrådet bibelutdelingen.

(Protokoll på Høvåg Bedehus)

Kontakten. (Menighetens ungdomsklubb)

Sokneprest Yngvar Castberg startet en ungdomsklubb på Høvåg skole (Sentralskolen) sammen med Kjell Mathiesen rundt 1970. Det var en enkel "Stikk-innom-klubb" en dag i uka. Da res. kap. Sigurd Svendsen tok over prestegjeringen etter Castberg i 1976, gjenopptok han "Kontakten". Ungdommene valgte selv et styre, og de var med og satte opp bordtennisspill, curonnebrett, bilbane og div. spill. Videre sørget de for innkjøp av brus, kjeks, sjokolade etc., og sto for salget. Det var alltid en kort andakt av en av de voksne eller en innbudt. Foruten prestene var Tom Olsen, Sigrunn og Dagfinn Andve, Karl Pedersen og Torbjørn Thorsen med som hjelpere. Klubben fikk sterk konkurranse av "Grassroda" og la ned da ingen ville være med i styre og stell, ca. 1985.

(Informant: Dagfinn Andve)

Høvåg Kristelige Skolelag

Det var Kjell Mathiesen som startet skolelaget i 70-årene. De holder andakt i storefri på Høvåg skole en gang i uka og har også hatt kveldsmøter. De velger sitt eget styre blant medlemmene og har dessuten en voksenleder. For tiden er menighetens ungdomsleder voksenleder.

(Informant: Beth Ribe)

Husmøtrefe

I 1978 tok 3 medlemmer av Menighetsrådet initiativ til å starte Husmøtrefe. Det var Thyra Nilsen, Borgny Jørgensen (Bliksund) og Signe Lilleholt. Møtene holdes 2. onsdag i hver måned og er åpne for alle, vanligvis er det 30-40 damer til stede. Møtestedet varierte tidligere mellom Hæstad bedehus og Herredshuset, men nå er de alltid i det nye bedehuset. De inviterer forskjellige til å holde andakt eller fortelle noe, så er det gjerne sang og smørbrød, kaffe og kaker. I desember har de utlodning til inntekt for menigheten. (Informant: Thyra Nilsen)

Misjon bak Jernteppet. (Misjonsforeningen)

I 1981 ble det stiftet en forening med dette formålet, men etter hvert som de politiske forhold har endret seg, har foreningen gått over til å støtte andre prosjekter. De er 14-16 medlemmer som møtes til samtale omkring kristentroen og gir penger til et misjonsprosjekt. For tiden støtter de opp om Klara Wergelands barnehjem i India. (Informant: Beth Ribe)

Tirsdagsklubben på Trøe

Siden det var vanskelig å samle barn på søndager, startet Kristin Kjøstvedt "søndagsskole" på tirsdager, etter skoletid. De møttes på kjøkkenet hjemme hos henne. Tilbudet var populært, men sluttet etter 5-6 år da skolefritidsordningen kom og skoledagen ble lenger.

Søndagsskolen på Hæstad 1939: 1. rekke fra venstre: Solveig Drangsholt, Anne Kathrine Drangsholt, Yngvar Vabo, Johan Hamre, Arne Kvivik, Thorleif Eskedahl, Solfrid Simonsen, Edel Jørgensen, Kai Jørgensen, Johan Henrik Jørgensen, Audun Solbakken, NN.

2. rekke: Thorhild Andersen, Kitty Nilsen, Elfi Isaksen, Leif Jensen, Petter Kvivik, Leif Nilsen, Fritjof Rosendahl, Pål Skomedal, Liv Hansen (Nibe) (bak), Reidar Eskedahl.

3. rekke: Øyvind Hæstad, Bjørn Isaksen, Willy Knutsen, Egil Ribe, Sverre Simonsen, Arne Jonassen, Helge Kristiansen, Birger Jensen, Signe Jensen, Leif Drangsholt, Inger Fjermeros, Andrew Nilsen, Else Kvivik, Edith Longnes, Eileen Brunvand (bak), Liv Ørslund, Ruth Hansen (Nibe), Else Jonassen, Gerda Hansen (Nibe), Gudny Kvivik, Evelyn Andersen, Finn Jensen, Gerd Kjøstvedt Omland, Edgar Modal, NN, Lorentz Drangsholt, Nils Skomedal, Egil Skomedal, Roald Nilsen.

SØNDAGSSKOLEN I HØVÅG

Søndagsskolen på Hæstad

Det har opp gjennom tidene vært flere plasser i Høvåg der det har vært drevet søndagsskole, men vi antar at det er Hæstad Søndagsskole som er den eldste. Den ble startet av Alvilde Tønnessen, i Govert Nilsens hus på Ribe i juni 1881. Det er det huset som Tor Einar Ribe bor i i dag. Den gangen var det 8-10 barn som møtte, bare jenter. Etter en tid ble det imidlertid stans i søndagsskolearbeidet, antakelig fordi Alvilde Tønnessen flyttet til Justøya. Ikke lenge etter startet imidlertid Johannes Hæstad opp søndagsskole i sitt hus på Hæstad, det huset som Judit Hæstad bor i i dag. En annen søndagsskolearbeider den gang var Ole Kristensen fra Nessane. En stund senere ble søndagsskolen flyttet til Sævig skole i Emmabakken. Lærerinnen der het Ingeborg (gift Hæstad) og var fra Gamle Hellesund. Hun var så pen at hun ble kalt "Hellesunds rose".

Da Hæstad Bedehus ble bygget i 1898, flyttet søndagsskolen dit, og siden den tid har det alltid vært søndagsskole på Hæstad helt fram til det ble bygget nytt bedehus på Høvåg. I 30-årene var søndagsskolen gjerne kl. 15.00 om ettermiddagen. De kunne være 20-30 unger, opp til og med 7. klasse. Noen av lærerne på Hæstad før og under krigen var Thorhild og Johannes Thomassen, Ole Fjermeros, Torgeir Frøysaa, Sverre Simonsen og Enok Hæstad. Det var gjerne 3 lærere som byttet på å ta hver sin søndag. En gang i året kom en reisesekretær og viste lysbilder. I jula holdt de juletreffest, de første åra med stort juletre med levende lys. I beredskap sto det alltid bøtter med vann og lange stenger med våte filler på i tilfelle brann.

I mange år var det sommerturer som avslutning på semesteret, gjerne med fiskeskøyter til Randesund, Flekkerøya eller Justøya. (Informanter: Arvid S. Simonsen, Else Kjøstvedt og Evelyn Olsen.)

Juletreffest for søndagsskolen på Hæstad bedehus 1962 eller 1963. Foran fra venstre: Kjell Nilsen, Linda Tjøstland, Torun Årnes, Rita Ribe, Sissel Tjøstland, Berit Andersen, Signe Flaten, Runar Syvertsen, Bjørg Tjøstland, Inger Sofie Kjøstvedt, Wenche Syvertsen. Bak: Anne Kari Borg (?), Mai Liss Hæstad, Torgeir Frøysaa (bak), Karin Hæstad, Bodil Ribe, Sissel Gundersen, Astri Nilsen, Arnhild Aamland, Randi Longnes, Johannes Thomassen (bak), Willy Hæstad, Odd Kjøstvedt, Lars Fast, Kurt Ås, Finn Gundersen, Magne Gundersen, Ole Fjermeros.

Søndagsskolen på Høvåg 1980. Foran fra venstre: Tone Dahlen, Anne Kathrine Bjørge, Siri Ege, Kyrre Røsnes, Karsten Pedersen, Kjetil Nyhus, Håvard Dahlen, Lars Dahlen, Monika Ribe, Inger Merethe Erichsen, Marianne Erichsen. Bak: Jan Helge Kjøstvedt, Morten Pedersen, Thomas Jørgensen, Reidun Dahlen, Thekla Jørgensen, Bjørnar Nilssen, Annette Ribe, Hilde Kjøstvedt, Borgny Jørgensen, Lillian Jørgensen, Marit Ersland, Marit Jørgensen, Henriette Vallesverd, Wenche Pedersen.

Søndagsskolen på Høvåg

På Høvåg var søndagsskolen på Høvåg gamle skole ved Høvågakrysset. I 1930-årene var Susanne Danielsen lærer her, siden har det vært mange andre, bl.a. Abraham Kjøstvedt. Da Høvåg skole gikk ut av bruk, ble søndagsskolen flyttet til Herredshuset. Om sommeren hadde Høvåg søndagsskole gjerne tur til Åkerøya, etter jul var det juletefest. (Informant: Else Kjøstvedt.)

Søndagsskolen på Kvåse

Søndagsskole på Kvåse skole ble startet i ca. 1925. Drivkreftene var Agathe og Thorvald Ørsland, senere også Tilda Kristensen Sydinga og Abraham Vesterhus. Oppmøtet var stort, da det var mange barn i kretsen. Søndagsskole her tok slutt ca. 1950. (Informant: Kitty Nordal.)

Søndagsskolen på Vestre Vallesverd

Det var søndagsskole på bedehuset. Thomas Moen og John Moen med mange flere var lærere. I jula var det juletefest, og etter at juletefestene på bedehuset var over, holdt barn og voksne "ribbefest" hvor de ribbet juletreet og hadde mat og kakao. Søndagsskolen ble antakelig nedlagt rundt 1980. (Informant: Mardon Skeie.)

Søndagsskolen på Åkerøya

Søndagsskolen på Bedehuset begynte kl. 15.00, og så var det åpent møte kl. 17.00, som ungene også gjerne var med på. Til jul hadde søndagsskolen juletefest. Søndagsskolen ble nedlagt da folk flyttet vekk i 1950-60-årene. (Informanter: Tordis Thorsen og Tordis Leire)

Søndagsskolen på Høvåg Sentralskole

I 1968 ble det startet søndagsskole på Sentralskolen i tillegg til søndagsskolen på Hæstad.

Søndagsskolen på Høvåg Bedehus

Da Høvåg Bedehus var ferdig i 2004, ble søndagsskolen for hele Høvåg samlet her.

Høvåg Søndagsskoleforening

I 1938 stiftet lærerne fra de forskjellige søndagsskolene i Høvåg en søndagsskoleforening som i mange år hadde sine årlige samlinger i Høvåg prestegård. Noen søndagsskolearbeidere hadde bare noen få år i tjenesten, mens andre stilte opp hver eller annenhver søndag sammenhengende i mer enn 40 år. Etter krigen var det i mange år samling for søndagsskolearbeidere fra hele Vest-Agder Søndagsskolekrets på Skauen pensjonat i Høvåg.

(Informant: Arvid S. Simonsen. Protokoll fra 1938 – 1985 på Høvåg bedehus)

Søndagsskolen på Høvåg skole fotografert på den gamle skoletomta 1957 eller 1958. Foran fra venstre: Odd Thorfinn Kjøstvedt, Tove Brith Isaksen, Eva Røsnes, Erik Haugevik, Karin Jacobsen, Anne Grethe Jacobsen, Bjørn Harald Thomassen, Lillian Thomassen, Ragnhild Kjøstvedt, Unni Kjøstvedt, Arne Isaksen. Bak: Arve Kjøstvedt, Karl Haugevik, Nelly Isaksen, Inger Johanne Isaksen, Thor Steinar Thorsen, Gudny Ribe, Svein Røsnes, Laila Røsnes, Ole Kristian Lorentzen og Egil Lorentzen.

BEDEHUS I HØVÅG

Bedehuset Bethel, Hæstad

Det var brødrene Edvard og Johannes Johnsen, Hæstad, som var foregangsmenn for bygging av Bedehuset. Det hadde lenge vært et ønske om å få et større samlingssted for møter som ble holdt av forskjellige misjonsforeninger med tilreisende predikanter. Det var også fester og basarer som hadde behov for en plass til sine samlinger.

Det som satte fart i planene om å bygge Bedehuset, var at det vinteren 1897 forliste en bark utenfor Kalvøya i Høvåg. Den var lastet med trelast og dette ble solgt på stedet. Brødrene Johnsen kjøpte da alle materialene som kunne brukes til Bedehuset. Det var visstnok 2 tomtealternativer den gangen. Det ene var der som Hæstad skole ble bygd, nåværende barnehage. Det andre alternativet var der som Bedehuset ble bygd. Tomta var en gave fra Johannes Johnsen, og en av grunnene til plasseringen var at han gjerne ville se Bedehuset fra hjemmet sitt.

Det ble satt i gang innsamling av bidrag til oppførelsen av huset, og dette ble nøyaktig nedtegnet slik at en var sikker på at arbeidet med byggingen kunne starte. Det var "Frikstadbrødrene" fra Randesund som stod for den fagmessige utførelsen med god hjelp av lokale dugnadsfolk. Ved innvielsen av Bedehuset 16. oktober 1898, var det stor fest og heising av et nytt stort flagg med BETHEL på. Flaggstanga var montert i gavlen mot syd, og flaggheisingen foregikk fra vinduet på galleriet. I følge protokollen var det mange mennesker samlet i tillegg til "stedets prest" og flere innbudte predikanter fra distriktet.

Inne i hovedsalen ble det etter noen få år hengt opp et bilde som var malt av kunstmaler Martin Syvertsen, som noen år bodde i Gamle Hellesund. Maleriet var en gave fra Johannes Johnsen.

Det første styret var: Edvard Johnsen, Petter Thorsen, Tønnes Vesterhus, Jakob Abrehamsen og O. Lunde. O. Lunde ble valt til formann, Edvard Johnsen til viseformann og Petter Thorsen til kasserer.

Ifølge de første vedtatte lover hadde de som "har bidraget til husets oppførelse og vedlikehold stemmerett". Og videre: "Oppførelse for mand minst kr. 10,00 for kvinder minst kr. 5,00 ligesaa et årligt bidrag af minst kr. 1,00 for gifte Kvinder og Mand og minst 50 øre for ugifte kvinder". Vedtaket om hvem som hadde stemmerett ble senere forandret, det var på ekstraordinært årsmøte 27. april 1930. Det ble da forandret til at alle bekjennende kristne over 18 år og innenfor Hæstad-Ulvøysund-Ramsøen-Gamle Hellesund og Kvåse skolekretser skulle ha stemmerett.

Hovedveien forbi Bedehuset gikk tidligere på baksiden av huset, men da den nye Hæstadveien var lagt på framsida, måtte det forandring til. Høsten 1940 ble det bestemt at det skulle bygges ny hestestall på baksiden med plass for 2 hester og en utedo for menn og en utedo for kvinner, alt under samme tak.

Bedehuset Bethel ble ikke forandret nevneverdig før i 1974. Da ble det bygget et tilbygg, og arealet ble øket fra 123 m² til 168 m². Det ble ny inngang, toaletter, kjøkken og peisestue. Peisestua ble innredet der det tidligere var galleri. Samtidig ble taket i hovedsalen senket med omkring 2 m.

I juni 1997 ble det fattet formelt vedtak om at det skulle bygges nytt bedehus på Høvåg, og at virksomheten på Hæstad skulle overføres til Høvåg. Når virksomheten sluttet på Hæstad, skulle bygningen fjernes. Men før den tid, i oktober 1998 ble det holdt 100-års jubileumsfest, og huset var fylt til trengsel. Virksomheten på Hæstad Bedehus opphørte ved årsskiftet 2003 - 2004. Åpnin-gen av det nye bedehuset på Høvåg var 14. mars 2004.

(Informant: Arvid S. Simonsen. Protokoller fra 1898 i bankboks, Plussbank Høvåg)

Bedehuset Betania, Åkerøya

I januar 1902 begynte en sterk vekkelse på Åkerøya. Emmissær Andreas Hjorteland fra Kinaforbundet skulle holde en møteuke, men det ble 6-7 uker, og da han dro var halvparten av Åkerøyas befolkning personlig kristne. Skolehuset var alt for lite for disse møtene, og H. E. Hansen Tangen og O. C. Hansen Sømming bygget da bedehuset "Betania" og overlot det til Åkerøyas befolkning. Bedehuset ble innviet 10. september 1902.

10. januar 1935 ble følgende "Regler for bedehuset Betania" vedtatt:

1. "Betania" som er overleveret Aakerøy krets og må brukes kun til Bedehus står ikke tilknyttet noen serskilt misjonsgren.
2. Bedehuset "Betania" skal tjene som samlingssted om Guds ord, og brukes til Guds ords forkyndelse og til fremme av Guds rikes gjerning hjemme og ute. Huset ledes av et styre på 3 medlemmer i overensstemmelse med grunnreglerne for Det norske Lutherske Indremisjonsselskaps underavdeling.
3. Bedehuset gir kun plads for all kristelig virksomhet på vår Evangeliske Lutherske kirkes grunn. Styret må alltid påse at predikanter som gies adgang til å forkynne Guds ord på bedehuset, har gode vidnesbyrd og anbefalinger fra kjente kristelige organisasjoner, eller ledende kristne i menigheten på sitt hjemsted.
4. Styret plikter og føre tilsyn med huset og søke og tilveiebringe de nødvendige inntømme til vedlikehold.
5. Huset må ikke åpnes for partipolitiske møter.

Protokollen fra 1926 til 1955 viser at følgende misjonsforeninger holdt sine møter, møteuker og basarer på bedehuset: Kinamisjonen, Indremisjonen, Sjømannsmisjonen, Santalmisjonen og Finnemisjonen foruten søndagsskolen. I 1951 nevnes det også en barneforening under Finnemisjonen. Tordis Leire forteller at da hun var liten, var det åpent møte på bedehuset hver søndag kl. 17.00 med talere fra øya. Ludvig Lorentzen, Thor Andersen, Cornelius Haugevik eller Oscar Olsen kunne være talere. En av jentene fra Sømminga, Margret, Tordis eller Henriette spilte gjerne orgel til sangen. 2. juledag ble det holdt juletreffest, og da strømmet folk til fra øyer og fastlandet, ja helt fra Flekkerøya kunne de komme.

I 2005 er det ingen misjonsforeninger på Åkerøya. De ble nedlagt da befolkningsgrunnlaget sank i 60-årene. Høvåg søndagsskole har gjerne en tur til bedehuset om sommeren, foruten at det benyttes til en del møter for vel-foreningen og kommuneadministrasjonen.

(Informanter: Tordis Thorsen, Tordis Leire og Inger Haugevik. Protokoll fra 1926-1955 og 1956-1992, samt regnskapsbok 1902-1998 hos Inger Haugevik)

Bedehuset Bethesda, Vestre Vallesverd

Trolig var foranledningen for byggingen av Bedehuset på Vestre Vallesverd en vekkelse som spredte seg fra 1902 og utover. Tanken om å bygge et Bedehus for kretsen, fikk almen oppslutning. Byggeleder ble Ole Tobias Johannessen, mens Lars Byremo og Karl J. Vallesverd har medundertegnet den første årsberetningsprotokollen. Det kostet kr 2.624 å føre opp bygget i 1905, og beløpet ble stort sett dekket ved bidrag fra beboerne i kretsen. 4. november 1905 ble Bedehuset Bethesda innviet, og senere har årsmøtene vært nær denne datoen.

Formenn har bl.a. vært: Ole Tobias Johannessen, Lars Byremo, Sveinung Årdalen, Karl J. Vallesverd, A. Tvedt, Anders Gutormsen, Th. Ramsøy, Thomas Moen, Olaf Hellevik, Thv. Kjøstvedt, Karl Skeie, Reidar Olsen, Jan Thv. Kjøstvedt, Tordis Olsen, Tore Thomassen, Torunn Vallesverd.

Østre Vallesverd bedehus. Bygget i 1945 for å være et samlingssted for bygda. Elias Moen var en av drivkreftene bak byggingen.

Aktiviteten på Bedehuset har variert en del. Vekkelser i bygda gjorde at aktiviteten var stor i perioder. I de senere år har aktiviteten kun dreid seg om en juletrefest, to basarer, styremøter, årsmøte, utleie og diverse feiringer. Det har vært drevet søndagskole, hobbyverksted, ungdomsklubb og bedehusklubb. Trøde Kinamissionsforening ble stiftet allerede 19.02.1903, og regnskapsprotokollen fra den tid er i god behold. Kamerunmisjonen eksisterer den dag i dag.

Andre misjonsforeninger som Sjømannsmisjonen, Santalmisjonen, Samemisjonen og Indremisjonen har også hatt sine møter på Bedehuset. Velforeningen har hatt samlinger her, og en komite vedr. ny E 18 holdt tidligere drøftingsmøter her.

(Informant: Torunn Vallesverd. Regnskap fra 1905 og protokoll fra 1955 i Høvåg bedehus)

Følgende utdrag fra protokollen for årsmøte for Vestre Vallesverd bedehus i 1940 forteller litt om aktiviteten på bedehuset: Det norske misjonsselskap har hatt 7 sammenkomster, Sjømannsmisjonen 2, Santalmisjonen 6, Kinamisjonen 10, Indremisjonen 6, Finnemisjonen 2, Den indre sjømannsmisjon 3, Soknepresten 5, Høvåg Indremisjons Ungdomsforening 2, Frelsesarmeen 2, Frimenigheten 1, Ungbirken 1, Torsdags (eller søndagsmøter) 30, til sammen 77 sammenkomster. I tillegg til det kommer kvinneforeningsmøter, søndagsskolen, santalmøter, avskjedsfest for lærerinnen frk. Svensen, juletrefest og utlodning til inntekt for bedehuset.

Østre Vallesverd bedehus

Beboerne på Østre Vallesverd ønsket et forsamlingshus i bygda, og i 1945 ble Østre Vallesverd bedehus innviet. Elias Moen hadde gitt tomt, og han sammen med Emma Hangeland og flere var drivkrefter for arbeidet der. Rolf Justnes var den første formannen. Der ble holdt møter, basarer og fester. Driften har ligget nede i en del år, da de yngre er lite interessert. *(Informant: Dagny Moen.)*

Høvåg bedehus

Det nye bedehuset på Høvåg ble bygget med imponerende mye dugnadsinnsats og innviet 14. mars 2004. Der er stor aktivitet, men siden dette er så nytt, tar vi bare med et bilde i dette heftet.

Høvåg Bedehus ble bygget for å gi mer plass til bedehus- og menighetsfunksjoner. Med sin plassering brukes det mye sammen med Høvåg kirke til felles arrangementer, som kirkekaffe, brylluper og lignende

Høvåg Herredshus, også kalt "Banken", ble bygget i 1906. Foreninger og lag i Høvåg har benyttet huset til møter og basarer. I 1940 ble det bygget om til et toetasjes hus og utvidet med en stor møtesal mot sydvest. Det ble da enda bedre egnet til store møter og fester. Det var i sin tid planer om å bygge et eget bedehus på Høvåg, men siden Herredshuset fungerte så godt, også for kristelige foreninger, ble dette lagt på is. Da Grassroda på 90-tallet ville benytte Storsalen til diskotek, var dette lite populært i de kristelige foreningene som benyttet salen til sine møter. Bildet viser Herredshuset før ombyggingen i 1940.

LAG FOR SOSIAL OMSORG

Høvåg frivillige fattigpleie (Høvåg menighetspleie)

Høvåg frivillige fattigpleie feiret sitt 50-års jubileum 27.11.1936. Altså ble foreningen stiftet 27.11.1886. Det går fram av protokollen at i 1936 levde enda fire av stifterne, nemlig skolebestyrer Homme, lærer Upsal, lensmann Kleveland og enkefru Kornbrekke. Disse ble invitert til jubileet.

Formålet med foreningen går forsåvidt fram av navnet. Den skulle hjelpe, som det står i referatene "verdige trengende" med pengegaver eller varer til jul, og virket nok i noen grad som en forløper for trygdevesenet. Foreningen valgte hvert år et styre bestående av tre personer, og et tilsynsutvalg som var utnevnt geografisk. Tilsynsutvalget skulle komme med forslag til verdige trengende i sitt distrikt, og på styremøtet, gjerne holdt i november/desember, ble så en sum bevilget. Alle navn er behørig protokollert.

På samme møte ble den årlige basaren fastsatt og forberedt. Denne strakte seg lenge over to dager i romjulen. Abraham Kjøstvedt fortalt at hans mor, Sophie Kjøstvedt som døde i 1922, var med i denne komiteen. Medlemmene møtte på Banken dagen før for å bake brød og julekake til bevertning. Så varte basaren i to dager og en kan tenke seg at rengjøring av lokalene holdt kvinnene i arbeid langt utover 4. dagen. Før Høvåg fikk strøm i 1921 ble det brukt parafinlamper som belysning. Abraham Kjøstvedt husket godt at enkelte basarkvelder var det så mye folk til stede og så lite surstoff igjen i salen, at lampelyset svant ned til et minimum. Basaren i 1934 innbrakte 862,64 kr brutto, men noen oversikt over inntekter senere har vi ikke.

Noen må ha reagert på foreningens navn, for på møte 9. desember 1946 ble det enstemmig besluttet å forandre navnet til Høvåg menighetspleie. I samme møte ble Thorvald Kjøstvedt valgt til formann.

Høvåg Hvilehjem, Skogly. Bygget privat av Olga Hansen, ferdig i 1938. I 1947 overtok Høvåg Menighetspleie hjemmet og drev det til kommunen overtok i 1964.

”År 1947, den 20/2 holtes møte i Høvåg menighetspleie, til forhandling: Kjøp av hvilehjemmet på Høvåg tilhørende Oskar Moen. Alle 6 av styrets medlemmer var til stede. Etter befaring på hjemmet ble styret enig om å gå til kjøp av eiendommen med tilhørende inventar etter fortegnelse og overenskomst med eieren til en pris av 50 000 kroner. Det ble videre besluttet å velge K. Solås og S. Kleveland til å opprette kjøpekontrakt på eiendommen. Det måtte naturligvis opptas lån på den mest hensiktsmessige måte. Dette ble det nedsatt en komite til å ivareta.”

Driften av hvilehjemmet ble en viktig oppgave for menighetspleien inntil kommunen overtok eiendommen med alle rettigheter og forpliktelser i 1964. Under eventuelt på årsmøtet i 1969 foreslo sokneprest Castberg at menighetspleien skulle avholde årlig juletreffest for de eldre på hvilehjemmet, og en egen komite ble valgt.

På årsmøtet 29.12.70 ble virksomheten inngående drøftet. Og det hersket enighet om at virksomheten i den nåværende form burde opphøre. Særlig utsatt for kritikk var den nåværende form for personlig økonomisk støtte til folk i bygda, og det samme gjaldt ordningen med den årlige basaren. I ettertid kan en undres over at ikke disse synspunktene hadde trengt seg fram før.

Resultatet ble en enstemmig beslutning om å legge om arbeidsformen slik at:

1. Den årlige basaren sløyfes.
2. Den økonomiske støtte til enkeltpersoner opphører.
3. Det velges ikke nye medlemmer til styret og tilsynet.

Sokneprest Castberg tok initiativ til et møte 14. mai 1973 der det ble besluttet å reorganisere Høvåg Menighetspleie. Styret skulle bestå av to representanter fra hver av de interesserte foreningene: Menighetsrådet, Saniteten, Husmorlaget og Bygdekvinnelaget. Formålet var å arrangere tilstelninger for de eldre på Hvilehjemmet og hjemmeboende, og å samordne forskjellige arrangementer så de ikke kom i veien for hverandre.

Siste referat er skrevet 26.03.1976.

(Informant: Sigrun Kjøstvedt. Kilder: Protokoller fra 1936 på Bedehuset og opptegnelser av Signe Lilleholt)

Høvåg Sanitetsforening

Høvåg Sanitetsforening ble stiftet den 1. mars 1912. Foreningen er tilsluttet Norske Kvinners Sanitetsforening, som ble stiftet i Oslo 1896 av fru Fredrikke Marie Quam.

Foreningens formål er:

1. - å arbeide for en bedret folkehelse
2. - å virke for god, organisert sykepleie i distriktet
3. - å utbre kunnskap om og bekjempe tuberkulosen og andre folkesykdommer
4. - å opparbeide syke- og nødmateriell

Videre står det i lovene fra dengang: medlem av foreningen er enhver som betaler en årlig kontingent av kr. 1,00 eller kr. 20,00 en gang for alle.

På stiftelsesmøte møtte 56 medlemmer fra hele Høvåg kommune. Gretha Christensen ble første formann. Allerede den 1. oktober samme år ble den første sykesøster ansatt.

Da foreningen ble stiftet var det tuberkulosen som herjet i landet. Det var ikke få i bygda som fikk hjelp. Det ble stilt garanti for opphold på sanatorium, og mange ble friske igjen. Foreningen hjalp også med medisiner, ulltepper og styrkende mat. Der er folk i bygda som takker Sanitetsforeningen for at de lever.

Styret i Høvåg Sanitetsforening 17. mai 1994. Fra venstre: Gerd Olsen, Astrid Iseffjær, Nann Hæstad, Maud Britt Unni Torstensen, Gladis Johannessen, Kirsten Andersen og Magni Tveit.

Høvåg sanitetsforening har støttet opp om de fleste oppgaver som organisasjonen arbeider for, kreftsaken, revmatismen, døve, kvinneforskning, barn og unge. Sanitetsforeningen har også sendt husmødre på husmorferie. Helsestasjon for barn ble opprettet i 1947 og bestod helt til kommunen overtok i 1963. Det ble ytt støtte til tannpleie og legeundersøkelse for skolebarna. Høvåg Sanitetsforening har hele tiden sett som sin oppgave å arbeide for de eldres ve og vell. De har også støttet ungdomsarbeidet i kirken og i ungdomsklubben og arbeidet mot rus. Sanitetsforeningen har drevet frisørsalongen, fotpleien, som de driver fremdeles, og arbeidsstua som ble startet i 1980.

Etter årsmøte i februar 1962 står det i avisen "Imponerende hjelpearbeid og service av Høvåg Sanitetsforening siste år. Foreningen har nå 370 medlemmer og driver et utstrakt hjelpearbeid." Av årsberetningen heter det at det er bevilget Kr. 4000,- til hjemmet for senil demente kvinner på Kalvild, og kr. 5000,- til innredning av sykestue på hvilehjemmet som skal ombygges. Foreningen drev også hjemmehjelp for eldre.

I 1956 ville foreningen gå til innkjøp av hus, "Helsehus på Lammenes i Høvåg". I avisreferatet dette året står det at Høvåg sanitetsforening måtte betale kr. 65.000,- for stedet, men medlemmene synes det ble for dyrt og det ble nedstemt. Foreningen har årsmøte hvert år i løpet av februar måned, og vi prøver å holde medlemsmøter en gang i måneden. Foreningens medlemstall de siste årene har holdt seg rundt 100.

Inntektene får vi ved utlodninger. I juli har vi kransekakeutlodning og i september, første tirsdag etter høsttakkefesten i kirken, har vi basar. Da får vi blomster og grønnsaker som blir lagt rundt alteret i kirken til utlodningen, og inntektene går til kreftsaken. Fra år 2000 har sanitetsforeningen drevet fotpleien på Høvågheimen for beboerne og eldre i bygda, denne støtter vi med kr. 80,00

pr. gang. Vi er på Høvågheimen hver mandag, steker vafler og prater og synger med beboerne. Besøktstjenesten i bygda driver vi sammen med menigheten.

Vi har tur for "godt voksne" i august/september. Turen er på en søndag og da deltar vi i gudstjeneste i en nær kirke, spiser så middag og besøker museum, blomsterhager og andre attraksjoner. I desember har vi stort Adventmøte sammen med Høvågheimen. Her blir alle medlemmene innbudt til flott julemiddag og underholdning. En representant fra kommunen blir også innbudt. Vi avslutter festen med en liten andakt av presten i bygda og synger: Deilig er jorden.

Sanitetsforeningene har som motto:

"I de små ting frihet - I de store ting enighet - I alle ting kjærlighet".

Høvåg Sanitetsforening har hatt 13 ledere siden foreningen ble stiftet. Disse er: Greta Christensen, Kristine Frøyland, Andrea Johnsen, Ågot Abrahamsen, Ida Kjøstvedt, Ingeborg Kvivik, Anne Marie Kvannes, Helene Eidjord, Hedvig Johannessen, Hedvig Ås, Gudrun Johannessen, Ethel Bergstad og Maud Brit-Unni Torstensen (*Informant: Maud Brit-Unni Torstensen*)

Høvåg Vanførelag

Vanførelaget ble stiftet av en reisesekretær engang før siste krig, antakelig i samarbeid med Håkon Hansen. De holdt basar til inntekt for Norges Vanførelag, senere ved utlodning på møtene. Før jul arrangerte de grøtfest, med mandel og marsipangris. De kunne også være med på fester på Kongsgårdheimen, en institusjon som de arbeidet for. Av formenn kan nevnes: Håkon Hansen, Hartvig Pedersen, Thomas Hamre, Ellinor Syvertsen. Foreningen ble nedlagt rundt 1990.

(*Informanter: Frøydís Aamland, Evelyn Olsen, Ellinor Syvertsen*)

Arbeidsstua har julemesse på Høvågheimen, ca. 1995. Fra venstre: Hedvig Ås, Ebba Gulbrandsen, Maria Håkedal og Frida Pedersen. Foto: Høvågavisa.

Arbeidsstua ved Høvågheimen

I 1972 var det noen damer i bygda som syntes Høvågheimens beboere trengte noe å henge fingrene i. De begynte med forskjellige håndarbeider både for menn og kvinner. Arbeidsstua var en uavhengig gruppe i starten, men i 1980 tok Sanitetsforeningen og Bygdekvinnelaget sammen ansvaret for gruppa. Medlemmene møtes på Høvågheimen hver tirsdag og sitter med sine håndarbeider sammen med beboerne. Før jul har de julemesse der de selger håndarbeider og har utlodning. Inntekten brukes til beste for beboerne på Høvågheimen.

Medlemstallet har ligget på 8-15 medlemmer. Hedvig Aas var en av drivkreftene i mange år. Nå er det Kristin Kjøstvedt og Heidi Kostøl som har ansvaret for arbeidsstua.

(Informant: Kristin Th. Kjøstvedt)

Fredagsbutikken

Tidlig på 1980-tallet så Gudrun Håkedal at beboerne på Høvågheimen hadde behov for å kunne handle enkelte varer. Hun fikk med noen flere damer, og de startet "Fredagsbutikken". De kjøpte inn toalettartikler, frukt, sjokolade og liknende, plasserte det på en tralle og gikk rundt og solgte på rommene til beboerne hver fredag. Fredagsbutikken tok ingen fortjeneste på det de solgte, men etter hvert begynte de å arrangere loppemarked hver sommer, for å få inn penger til beste for beboerne på Høvågheimen.

De tjente godt på loppemarkedene, og bestemte at de ville samle inn penger til egen minibuss for beboerne. De solgte andelsbrev à kr. 100, og fikk dessuten en gave på 20 000 kr. av Ole Abrahamson, Kjøbmannsvig. Høsten 1989 kunne de overrekke en ny minibuss til Høvågheimen. De har også stått for andre anskaffelser som: 10 sykesenger, møbler, piano, utstyr til fysioterapirommet, markiser, pleiestol, medisinskap, flaggstang mm.

Foruten Gudrun Håkedal var Anny Haugevik, Astri Fast, Nora Krossen, Margreta Olsen, Ella Longnes, Thora Pedersen og Ellen Wilhelmsen med fra begynnelsen. Etter hvert ble disse gamle og noen falt bort, og det var vanskelig å få noen til å ta over. Fredagsbutikken ble derfor nedlagt i 2004.

(Informant: Ellen Ribe).

Fredagsbutikken solgte diverse varer til beboerne på Høvågheimen. Her er 3 av stifterne i sving under en auksjon i 1980-årene. Fra venstre: Astri Fast, Nora Krossen og Gudrun Håkedal. Sparegrisen ble brukt til innsamling av penger til buss. Foto: Høvågavisa.

LAG FOR FRITIDSAKTIVITET

Høvåg Skytterlag. Emblemet fra toppen av flaggstanga ved skytterhuset på Ørsland er tatt vare på, selv om bygningen er revet.

Høvåg Skytterlag

Fra Hjemmets Store Leksikon: "Centralforeningen for Udbredelse af legemsøvelser og Vaabenbrug ble stiftet i 1861, og i 1881 ble de første folkebevæbningsamlagene stiftet. De overtok etter hvert alt som vedrørte skyttersaken. Etter vedtak i Stortinget ble - Det frivillige skyttervesen - opprettet i 1893 for å fremme praktisk skyteferdighet innen det norske folk, og derved dyktiggjøre det for landets forsvar."

Høvåg Skytterlag ble stiftet i 1886. Dette kan dokumenteres med fotografiet som forestiller toppen av flaggstanga utenfor skytterhuset på Ørsland. Noen fullstendig protokoll fra foreningens virke finnes ikke, men en hovedbok fra 1912 viser at laget da hadde 58 medlemmer, og at 10 av disse hadde Krag-Jørgensen-gevær. I 1930-årene ligger medlemstallet på vel 30.

Høvåg Skytterlag 1914. Foran fra venstre: 2 NN, Johannes Johannessen, V. Vallesverd, NN, Ole Fjermeros, NN, Anders Abrahamsen, V. Vallesverd, Jakob Svendsen, Eidjord, Gisle Johnsen, NN. Bak: Kristen Messel, NN, Martin Kornbrekke, Oscar Krossen, NN, Ånen Stoveland, Kyrre Røsnes.

Skytebanen har alltid ligget på Ørsland (på Kai og John Jakobsens eiendom). Den aller første banen, som var 100 m lang, hadde ei 1 meter bred steinhelle påmalt ringer som målfelt. I 1923 ble det laget 200m, 400m og 600m baner, den korteste med målfelt før Kjøstvedtkilen, mens de to andre hadde målfelt nord for kilen. Fundamentene sees tydelig i terrenget den dag i dag. Etter krigen ble det supplert med en 300m bane.

Laget hadde stor virksomhet opp gjennom årene med øvelsesskyting på banen søndag ettermiddag høst og vår, og deltakelse på stevner rundt om på Sørlandet.

Daniel Kvaase var mangeårig formann. Under krigen måtte rimeligvis laget ta pause, men etter 1945 var Rolv Ørsland, Helge Ribe og Audun Kostøl formenn. Henning Gundersen og Axel Ødegård er nevnt som habile skyttere, senere utmerket også Egil Moen, Normann Moen og John Olav Jakobsen seg. Audun Kostøl nevnes av andre enn informanten selv som den beste skytteren.

I 1920 fikk laget tomt til lagshuset "Framsyn" av lensmann Kleveland. Huset bygde de sammen med Det Frilynte Ungdomslaget. Her ble det arrangert fester i skytterlagets regi.

Ungdomslaget la ned virksomheten før krigen, og i 1956 står Skytterlaget som eneeiere (inf. Norges Bebyggelse). En tid senere ble det opprettet et husstyre uavhengig av Skytterlaget med Kristen Syvertsen som leder. Dette hadde som formål å arrangere fester for å få økonomien på fote og å få penger til å vedlikeholde huset. Men på 1970-tallet var oppslutningen så dårlig at huset ble overtatt av grunneier Berit Fauske. Høvåg Skytterlag la samtidig ned virksomheten.

(Informant: Audun Kostøl, Sigrun Kjøstvedt. Enkelte hovedbøker for skudd fra 1912-1937 i Museumslagets arkiv i Herredshuset)

Høvåg Ungdomshus, "Framsyn". Huset ble bygget omkring 1925 av Høvåg Frilynte Ungdomslag og Høvåg Skytterlag og var i bruk til ca. 1970. Slik ser det ut i 2006.

Høvåg Frilynte Ungdomslag.

Tilknyttet Noregs ungdomslag.

Det finnes kopi av en brevveksling, datert 17.01.1921 mellom formann Daniel Kvaase og lensmann Kleveland. Der går det fram at laget er utålmodig etter å få endelig svar på forespørsel om tomt til ungdomshuset. Av svaret går det fram at lensmann Kleveland avstår tomt til laget på betingelse av at de driver rusfritt og er bevisste på å oppdra ungdommen til bedre mennesker. Hvor lenge laget hadde eksistert før "Framsyn" ble bygd, vet vi ikke. Noen styreprotokoll finnes ikke, og informantene er av forståelige grunner få.

"Framsyn" tilhørte Skytterlaget og Ungdomslaget i fellesskap. Det finnes også kopi av utkast til regler for Ungdomshuset. Her går det fram at det valgte styret har å påse at alt foregår sømmelig ved de respektive fester og møter. Reglene ble vedtatt på et fellesmøte 16.01.21.

En tilleggspost til reglene sier at viser noen seg beruset og ødelegger den gode stemningen på møter og fester, skal de kastes ut. Ved ny foreteelse blir de utskrevet av laget.

Medlemmer av Høvåg Frilynte Ungdomslag på skogplanting ca. 1937. Fra venstre: Halvdan Årnes, Oskar Olsen, Tellef Hamre, Herry Sævig, Kirsti Hæstad, Fredrik Hæstad, Bitten Hæstad, Gunnar Hæstad, Målfrid Hovland, (3NN).

Likevel er skepsisen stor innen menighetsrådet når Vest Agder Ungdomslag vil legge årsmøtet til Høvåg i 1930. I den anledning ønsker styret både å arrangere karneval lørdag og gudstjeneste søndag. Formannen i Høvåg menighetsråd uttaler i et avisinnlegg at det har vakt sorg å erfare at det samme ungdomslag som søker å disponere kirka til gudstjeneste, ikke viker tilbake – til og med i fastetida – for å arrangere karnevalsfest. Når menighetsrådet likevel overlater kirka til foreningen, skjer det i alvorlig håp om at ungdomslaget for fremtiden vil gi avkall på slike fester, og at det på stevnet ikke skal forekomme dans, og at predikanten ikke tilhører den liberale retning.

Gudrun Tveit på Stendal, død 2006, har i et intervju med Høvåg Museums- og Historielag bl.a. fortalt om sin tilhørighet til ungdomslaget. Hun kom fra Vegusdal til bygda som ganske ung og hadde mange gode minner fra fester og medlemsmøter. De kom sammen en gang i måneden til underholdning, sangleik, foredrag med diskusjoner, opplesning og bevertning. På festene var det dans til trekkspillmusikk. Syvertsenbrødrene fra Åkerøya spilte på munnspill og det hendte at dette var eneste dansemusikken. Det ble skrevet og spilt lokalrevyer, og medlemmene underholdt med fiolin og orgelmusikk.

Daniel Kvaase er nevnt som formann. Senere husket hun Leiv Stendal og Thomas Hamre. Abraham Kjøstvedt fortalte i sin tid om medlemsmøter med foredrag av kjente personligheter.

Det finnes en håndskrevet lagsavis, oppbevart i Museumslagets safe i Herredshuset. Denne er spekket med humor og har nok bidradd til hygge på møtene. Ola Kostøl og søstrene hans var flittige redaktører av avisen. Terese Fleseid Gauslaa skrev prologer.

Ågot Øslebø forteller fra sitt medlemsskap 1936 – 1940. Det ble hvert år holdt leikskeid. Hun husker kompefester og utlodninger sammen med Skytterlaget. Musikk på møtene og festene skaffet de ved at broren, Trygve Tønnessen tok med sin egen hjemmelagede grammofon.

Evelyn Olsen er også spurt om minner fra denne tida, men hun sier hun var for ung til å få lov å gå på "Huset", selv om lysten var stor.

Laget gikk inn etter krigen. (Informant: Sigrun Kjøstvedt)

Medlemmer av Høvåg Godtemplar Ungdomslag på tur til landsmøte på Gjøvik i 1948 (?). Fra venstre: Petter Birkeland, Karl Kvåse, Oddvar Hæstad, Johannes Olsen, Thorfinn Hamre, Roald Hellenes, Thomas Hamre (leder) og Gudrun Karlsen.

Høvåg avdeling av IOGT. (International Order of Good Templars)

Godtemplarordenen er en internasjonal organisasjon, stiftet i USA i 1851. Medlemskap forplikter til totalavhold og til arbeid for edruskap, fred og brorskap. I 1932 ble det startet en voksenlosje og en barnelosje i Høvåg. Initiativtaker og drivkraft var Thomas Hamre, som hadde bodd i Kristiansand, og som var medlem av IOGT der. Voksenlosjen fikk navnet "Høvding", mens barnelosjen het "Unge Høvding". Losjene holdt møter med forskjellig underholdning, bl.a. arrangerte de kurs i folkeviseleik. Disse losjene var i sving til 1937. Da ble Høvåg Godtemplar Ungdomslag (Høvåg GU) stiftet etter initiativ fra GU-laget Fjell i Kristiansand. Lagets motto var: "Edruskap, fred og folkelykke".

Medlemstallet var oppe i 50 stk. på det meste. Laget holdt møter på Høvåg Ungdomshus hver 14. dag. De diskuterte saker fra forbundet og hadde forskjellig underholdning som håndskreven avis, skuespill og folkevisedans. I ungdomslagene var pardans tillatt, og av og til holdt de fester med dans når andre GU-lag var på besøk. De reiste også rundt til andre GU-lag og fremførte skuespillene som de hadde øvet inn, noe som ble meget godt mottatt. Mange medlemmer fra Høvåg var med på Nordisk kongress i Ålborg, og de deltok på flere landsmøter, blant annet på Gjøvik og i Larvik.

Thomas Hamre var ildsjelen i laget, men Roald Hellenes, Thorfinn Hamre og Kåre Syvertsen (Skjevika) må nevnes som andre drivkrefter. Laget ble nedlagt i 1955, men medlemmene har mange gode minner fra turer og fester i et rusfritt miljø. *(Informant: Kåre Syvertsen)*

Idrettsleker på Høvågsetta 17. mai, ca. 1947. Lærer Knut Solås skal starte løperne: Erling Erdvig, Thorfinn Hamre, Kurt Snemyr og Kåre Syvertsen (Skjevika). Johan Hamre er i startgropa.

Idrettslaget Høvdingen

Da krigen endelig tok slutt i 1945, og det kun hadde blitt drevet illegal idrettsaktivitet i 5 år, var mange unge veldig sugne på å komme i gang med organisert idrett. I Høvåg hadde det ikke eksistert noe idrettslag før krigen, sjøl om enkelte av bygdas ungdommer dreiv på litt for seg sjøl, var de ikke mange.

Året var 1946 og i bygda bodde en lærer ved navn Knut Solaas som hadde vært aktiv idrettsutøver i mange år før han kom til Høvåg i tredveåra. Det var spesielt i fri-idrett han var en av Sørlandets beste utøvere, men også på ski var han en kløpper.

Historien om Idrettslaget Høvdingen starta den 18. mai 1946 på Hæstad Skole hvor overnevnte Solås hadde tromma sammen til stiftelsesmøte. Startkapitalen var på hele 180 kroner som var overskuddet fra "Fredsmarsjen" året før. Som nevnt var Solås gammel fri-idrettsutøver, så det første utstyr som ble kjøpt inn var kule, spyd og diskos.

Laget hadde på den tid ingen form for idrettsbane så aktiviteten for **fri-idrett** foregikk på skoleplassene omkring i bygda, på Kvåse, Hæstad og Høvåg. Her ble det hoppa og kasta, mens løpene foregikk på grusveiene, og var det lengre distanser løp de både oppover- og nedoverbakke. De første åra fostra Høvdingen en ener ved navn Reidar Eskedahl, som det sies vant det meste han stilte opp i. Gruppen lå nede i mange år, men fikk en veldig oppsving rundt 1980 med stor aktivitet. Her må nevnes Petter Ording som bl.a. ble Norgesmester i juniorklassen i hopp uten tilløp. Dessverre er gruppa nå nedlagt.

Vinterstid, de åra det var snø, var det **skiaktivitet** flere steder. Hoppbakker blei anlagt mange steder. Det var bakker på Hæstad, Høvåg, Glastad og Kvåse for å nevne noen. Opp gjennom åra

har det vært svært mange snøfattige vintre, men når snøen har ligget, har det gjerne stått ei ski-gruppe klar til å sette i gang fra Kvåse gamle skole. Her har noen ganger vært et yrende liv både i bakken og i løypene fram til i dag.

Nesten helt fra lagets start var det **svømmeaktivitet** sommerstid. Det var lenge før noen hadde hørt navnet svømmehall, og et år var det sågar innleid en dansk svømmetrener. Naudesundsløpet var et svømmestevne det gikk gjetord om, og mange tilskuere fulgte med. Svømmekurs under ledelse av lagets mangeårige formann Arvid Hamre pågikk i mange år etter at svømmegruppa ble nedlagt.

II. Høvdingens lag i Ørnstafetten i orientering 1958.
Fra venstre: Karl Kvaase, Asbjørn Kjøstvedt, Erling Erdvig,
Dagfinn Kvaase, Kjell Kjøstvedt og Helge Kvaase.

En vårdag i 1949 finner vi en ung kar fra Kvåse på resultatlistene fra **orienteringsløp** i distriktet. Det var Karl Kvaase som var begynt med denne idretten som etter hvert skulle gjøre Høvdingens navn kjent utover det ganske land. Han fikk flere og flere med seg, slik at dette ble den totalt dominerende aktiviteten i laget i mange, mange år. Grunnen til det var vel at bygda ikke hadde noen skikkelig fotball- eller friidrettsbane, slik at forholdsvis mange lot seg lokke med til skogs. Foruten at Karl ble en fremragende løper, var det hans store entusiasme for kartarbeid han ble mest kjent for. Utallige timer ble brukt til synfaring og rentegning hjemme på loftet. Kvaasetrioen, bestående av brødrene Karl, Helge

og fetteren Dagfinn ble et begrep innen O-sporten, og de toppet karrieren med en sølvmedalje i Norgesmesterskapet i stafett i 1958.

Fotball i organisert form tok først til etter at Høvåg Skole var ferdig i 1967. Det som bare skulle være en lekeplass, ble såpass stor at det gikk an på et vis å spille fotball der. Det var Tore Dysvik som i 1970 tok initiativ til trening og organisert spill. Aktiviteten økte på med flere og flere lag i de aldersbestemte klasser. Det begynte med et småguttelag i 1972. I 1978 gikk det første seniorlaget i trening, de fikk spille i kretsens 7. divisjon, og det står skrevet at resultatene de første åra ikke var all verdens. Men aktiviteten var stor i 80-årene, takket være Lee Doughtys entusiasme. Grusbanen ved Skolen holdt etter noen år ikke mål og ny bane måtte finnes et annet sted. På den tida var det stor diskusjon i laget om det skulle satses på idrettsplass eller hall. Det endte med at det ble bygd ny bane med kunstgress på Hæstadsletta og den ble åpna i 1994.

Håndball ble tatt opp i laget i 1973. De hadde da base i gymsalen på skolen og på grusbanen utenfor. Det var den gang både en innendørs- og utendørsidrett. De starta med et jentelag og et minijentelag, og som de fleste hadde de problemer med å hevde seg i starten. Det står at et lag tapte 0-30 mot et lag fra KIF. De første åra måtte de sågar spille sine hjemmekamper i Kr.sand og Vennesla. Stor framgang fikk de fra 79 da Møglestuhallen kom. Torsdagene ble fast Høvdingekveld i hallen. Buss ble brukt som framkomstmiddel. Året 1988 var så langt det beste i gruppa. De deltok da i verdens største håndballturnering i Gøteborg hvor J14 laget ble nr. 5 av 85 lag. All kjøringa til Lillesand gikk spillerne etter noen år lei av, så på slutten av 90 åra ble gruppa midlertidig nedlagt i påvente av hall i Høvåg.

Et av IL Høvdingsens guttelag ca. 1980. Foran fra venstre: Kjetil Nyhus, Øystein Kleveland, Dag Knutsen, Kifrik Martin, Frank Doughty, Frank Robert Brunner, Rune Gunvaldsen. Bak: Monte Pavola, Torje Skajaa, Odd Inge Møkkelgård, Martin Due-Tønnessen, Atle Fast, Werner Ribe, Harald Olsen, Bjørn Atle Modal. Bakerst: trener Lee Doughty.

Et tiltak som det ble holdt liv i lenge var **"Runeposten"** Høvdingsens egen klubbavis. Den starta som en håndskeven protokoll en gang på 50 tallet, men det første nummer som ble sendt ut til alle husstander kom i 1964. Det var Dagfinn Kvaase som tok initiativet til bladet og han holdt på som redaktør i minst 10 år. Den utvikla seg etter hvert i volum og var på det meste på 62 sider. I 1996 var det slutt, da hadde Audun Kjøstvedt vært redaktør i 15 år. Siste nummer var Høvdingsens 50 års jubileumshefte.

Trimgruppa har også eksistert i laget i mange år. Det er Høvågtrimmen som i alle år har vært gruppas viktigste virkeområde, men de har også stått bak mye annet, så som: fakkeltog, aerobic, spinning, mosjonsløp og turer. For å sikre lagets økonomi, hadde man i flere år ei **bingogruppe**.

I.L. Høvdingen fungerer i dag som et svært veldrevet allidrettslag hvor det meste drives på mosjonsplan. Vi har de siste åra fått plass til flere ypperlige anlegg. Stadion på Hæstadsletta har ligget der noen år, og vi har fått opp klubbhus på samme sted av passe størrelse. Dette ble reist etter en kolossal dugnadsinnsats. Bygda har også fått hall hvor det drives flere slags aktiviteter i lagets regi. Det siste anlegg som er kommet til er en ballbinge ved Skolen. Orienteringskartene revideres med jevne mellomrom, så anleggsmessig er laget godt rusta.

Aktiviteten i laget har endra seg opp igjennom åra, noen idretter er lagt ned, og andre er kommet til. Det spilles **fotball** og **håndball**, det er grupper for **barneidrett**, **orientering**, **hest**, **trim** og av og til **basket**. Mange høvdinger har tatt et tak for klubben i årenes løp, spesielt må nevnes Helge Ribe som har vært lagets formann i 13 år. For øvrig fyller laget 60 år i 2006.

(Informant: Audun Kjøstvedt, medlem siden 1957)

Høvåg Speiderlag

Like etter krigen stiftet Per Justnes, som drev butikk på Østre Vallesverd, en speidertropp i Høvåg tilsluttet Norsk Speiderguttforbund. Det var 3 patruljer, på Vallesverd, Høvåg og Hæstad. De hadde jevnlig møter og lærte speiderloven, knytte knuter og lignende. Dessuten hadde de teltturer og dagsturer, bl.a. til Fluberghytta innenfor Fjelldal.

Laget ble nedlagt da Per Justnes flyttet til Lyngdal omkring år 1950. (*Informant: Roald Hellenes*)

1. Høvåg Speidergruppe

Rundt 1990 var det en foreldregruppe som tok initiativ til å starte en speidergruppe igjen, og stiftelsesdagen ble 10. januar 1991. Gunn Tove Vesterhus var den første gruppelederen. Gruppen består av småspeidere fra 3. til 5. klasse, og storspeidere fra 6. klasse til de er 16-17 år. Antall medlemmer varierer, men har gjerne ligget på 20-25 medlemmer totalt, med noe overvekt av gutter. Gruppen tilhører Sørlandet krets av Norges Speiderforbund.

Speiderbevegelsens idémessige grunnlag baseres på:

- Vennskap, ærlighet, hjelpsomhet
- Praktisk viten (allsidighet, selvhjelp, selvstendighet)
- Friluftsliv (turer, overnatting ute, natur- og miljøvern, nå et felles mål)
- Livskvalitet (verdier, holdninger, nestekjærlighet, åpenhet for Guds ord)

Hvert 4. år drar storspeiderne på landsleir sammen med 10-12 000 andre speidere. De har vært i Eidskog to ganger, på Austråt og i Fredrikstad. Ellers har de vært på kretsleir i Lyngdal, på Hidra og to ganger på Evje. Egne arrangementer har vært vinterturer til Bjørnevannshytta, teltturer på Sandøya eller ved "Nilen", padletur i Tovdalselva og dagsturer. Her i Høvåg har de en "speiderplass" med gapahuk, men de har måttet flytte 2 ganger på grunn av boligutbygging i området. Dessuten disponerer de hytta på Røynevarden til overnattingsturer. Møtene holdes på Herredshuset, der de nå holder på med å innrede eget rom i 2. etasje.

Hver vår har speiderne ryddeaksjon langs strendene ved "Nilen", og før jul selger de julenek. Inntekten går til anskaffelse av telt, kanoer og turutstyr.

Høvågspeidere på padletur i øvre del av Tovdalsvassdraget i 2004. Fra venstre: Nina Vidvei Larsen, Veronica Aamlund, Nelly-Anne Klungland, Sverre Dusterud, Torbjørn Vidvei Larsen, Anders Kornbrekke, Jens Vesterhus.

Gruppeledere har foruten Gunn Tove Vesterhus vært: Roald Hermansen, Pål Evensen og Kjell Tybring Andresen, av andre aktive ledere bør Åse Bergstad, Per Frigstad, og Ingfrid Hamre nevnes, men mange foreldre har vært med i kortere og lengre perioder.

(Informant: Kjell Tybring Andresen)

Høvåg Jeger- og Fiskerforening

Laget ble stiftet i 1953 med det formål å utvikle ferdigheter i jakt og fiske. Medlemstallet var 15-20 stykker, og formann og drivkraft var Karl Hansen (Åna). John Olav Jakobsen var en dyktig skytter. De trente bl.a. på å skyte på løpende elg i Kvåseskauen, og de satte ut ørretyngel i Grundebutjønn. Laget ble nedlagt etter ca. 10 år. *(Informant: Kitty Nordal)*

Høvågamatørene

I 1967 hadde Høvåg skole fått gym.sal med scene, og i 1968 fant en "Guttegjeng" på at de ville lage en underholdningskveld på skolen 17. mai, slik at ungdommen kunne holde seg i bygda. De som var med var: Jan Try, Roald Hellenes, Arvid Hamre, Bjørn Halvorsen, Arne Svendsen og Arthur Dybedal, mens Olav Thomassen ledet forestillingen. Mennene spilte også dameroller, og forestillingen vakte stor jubel.

Vinteren 68-69 arrangerte Husmorlaget en studiesirkel i amatørteater, og 17. mai 1969 fremførte de en morsom revy. De som var med den gang, var: Ella Longnes, Astri Fast, Palma Nyhuus, Astri Ribe, Brita Nyhuus, Jan Try, Arvid Hamre, Olav Thomassen og Arthur Dybedal. Knut Ribe spilte piano og Kåre Syvertsen trekkspill til. Deretter ble det 17.mai-revy fast hvert år, gjerne med reprise 18. mai, frem til og med 2003, bare med unntak av 1997.

Høvågamatørenes revy 17. mai 1990. Fra venstre: Stein Inge Hornnes, Monika Ribe, Magnus Jensen, Brit Skajaa, Hjalmar Nordal, Dokka Kløvfjell, Thorfinn Hamre, Gunvor Hæstad, Eirun Johannessen, Kåre Syvertsen (Skjevika), Turid Kvaase, Reidun Pedersen, Ebbe Munch, Kåre Syvertsen (Gl. Hellesund).

I 1970 dannet skuespillerne sin egen gruppe med navnet "Høvågamatørene". Mange personer har vært med i kortere eller lengre perioder. Reidun Pedersen og Kåre Syvertsen (Frillestad) kom med i 1971 og er antakelig de som har vært med lengst, foruten Kåre Syvertsen (Gl. Hellesund) som akkompagnerte på trekkspill fra første revy til den siste. Andre skuespillere som huskes godt er: Roald Hellenes, Thorfinn Hamre, Hjalmar Nordal, Dokka Kløvfjell, Bjørn Halvorsen, Gunlaug Syvertsen, Anders Berglund, Ida Holtskog, Turid og Dagfinn Kvaase, Siv Helga Hansen, Vivian og Thomas Hamre, Brit Skajaa, Magnus Jensen, Tove Brun og Ebbe Munch, Brit Pagano, Anette Hæstad, Stein Inge Hornnes, Kai Kjøstvedt, Lene Bergum, Ingeborg Breilid, Frik Hougen, Ole Morten Mouridsen, foruten mange som var med en kortere tid.

I den første tiden fikk de mest tekster fra Kåre Skyttemyr (Granerevyn) og Olav Varen (Hvepsene), men mange lokale har også bidratt: Olav Thomassen, som også var konferansier i flere år, Astri Ribe, Magnus Jensen, Bjørg Ording, Stein Inge Hornnes, Ingjerd Modal, Anette Hæstad og William Haaversen fra Søgne. Akkompagnementet ble først og fremst besørget av Kåre Syvertsen på trekkspill, Knut Ribe på piano, Turid Kvaase, gitar, og i senere år: Åsmund Venheim, gitar, og Per Magne Qvalben, bass. Mange har deltatt utenfor scenen, Eirun Johannessen som suffløse, foruten de som jobbet med kulisser, lyd, lys, sminke og kostymer.

Det var mye arbeid å lage revy, men også mye moro. Amatørene opptrådte til dels andre steder med revyen, i Lillesand, i BUL og IOGT i Kristiansand, foruten at de ofte underholdt med enkelte nummer på møter og fester i bygda. I noen år arrangerte de eldrefest. De eldre i bygda ble invitert og hentet, ble bevertet og fikk se en del av revyen til sin store fornøyelse.

Etter 2003 har Høvågamatørene lagt om arbeidet. I 2004 og 2005 ble det spilt revy på Høvåg Gjestehus for voksne tilskuere, med reprise på Høvåg skole for alle. Revyen var lagt til ettervinteren, for å unngå stresset rundt 17.mai. (*Informanter: Reidun Pedersen og Arvid E. Hamre*)

Vårblomst 4 H (1969 -1984)

4H er en verdensomspennende barne- og ungdomsorganisasjon. Norske 4H arbeider etter 4H-løftet:

"Vi lover å arbeide mot det mål å bli en ungdom med klart Hode, varmt Hjerte, flinke Hender og god Helse."

Organisasjonen har en 4H-konsulent i alle fylker, de står bak og hjelper til med oppstart og videre hjelp til klubbene. En voksen leder fra stedet hører også med. Ellers er det de unge selv som velger og har eget styre. Det stilles ingen krav til å bli medlem bortsett fra alder som er mellom 10 og 25 år.

4H's motto er: Å lære ved å gjøre.

Vanlige aktiviteter er: friluftsliv, plante- og dyrekunnskap, spill og lek, matlaging, drama, forming, turer, leirer, konkurranser osv. Volleyball er 4H-idrett nr 1. Som medlem velger du et praktisk 4H-prosjekt som du arbeider med gjennom hele året. Det har en skrivedel og en gjøredel. Det er over 80 forskjellige praktiske 4H oppgaver å velge mellom.

Ella Longnes på Ribe starta opp og var leder for Vårblomst 4H i Høvåg i 1969-1972. Formann i denne tida var først Randi Longnes i to år, og Rita Ribe de neste to åra. Gunvor Hæstad var 4H-leder 1973-1977. Formann de to første åra var Nils Egil Longnes, og Sissel Tjøstland de tre siste åra. Berit Vesterhus var leder i 1978 med Marit Kostøl som formann. Anne Marie Kvivvik var leder 1979-1981. Marit Kostøl var fortsatt formann frem til Bente Holtskog overtok klubba i 1981. Hans Jørgen Fjeldsgård var leder i 1982 med Inger Lise Ersland som formann. Gudrun (Lilla) Syvertsen var leder i 1983 og 1984. Inger Lise Ersland var fremdeles formann, og videre Arnt Georg Arntzen i 1984.

4H-fest i gym.salen i 1974. Styret det året er: Rita Ribe, Nils Egil Longnes, Marianne Kristiansen og Nils Eddie Hæstad.

I alle årene hadde vi flere foreldre (vesentlig mødre) som hjelpeledere og fagleidere. Medlemstallet varierte fra år til år, men på det meste har vi notert 56 medlemmer. Ikke alle fullførte, men jeg antar at henimot 25 ungdommer i Høvåg har fått 4H-plaketten som var den høyeste utmerkelsen i 4H etter flere års forskjellige oppgaver. Denne ble utdelt på en stor og høytidelig fest senhøstes for hele Aust Agder i Nidarhallen i Froland.

Hvert år hadde vi Høstfest i gym.salen på Høvåg skole, hvor hvert medlem hadde utstilling av oppgaven de hadde arbeidet med i løpet av året. Denne ble vurdert og premiert av 4H-konsulentene fra fylket. Underholdningen stod de selv for, med egen teatergruppe og gitar/sanggruppe. Og som fester ellers, med mat og drikke.

Dessverre forsvant interessen for 4H etter hvert, og foreningen ble nedlagt etter året 1984. Det har vært gjort fremstøt fra fylket for å få den i gang igjen, men uten resultat - foreløpig.

(Informant: Gunvor Hæstad.)

Grassroda

Det var Rune Castberg som i 1973 tok initiativ til å samle en del ungdommer til en ungdomsklubb i Høvåg. Foranledningen var at det var opprettet en kommunal ungdomsklubb i Lillesand, og siden Hæstad skole nå sto tom, var det kanskje en mulighet til å få en tilsvarende klubb for Høvåg der. Det ble opprettet et arbeidsutvalg, som besto av Rune Castberg, Steinar Jørgensen, Kåre Berglund, Anne Grete Jørgensen og Marit Hansen. Ungdommer kunne være medlemmer fra de begynte på ungdomsskolen og til de fylte 21 år. 59 personer meldte seg som medlemmer første året. Det var ikke lov å nyte alkohol eller være beruset på klubbens møter.

I mangel av egne lokaler startet klubben opp med diskotek og medlemstreff med div. spill på Høvåg skole, noe som var meget populært, 50-60 ungdommer møtte. Det ble aldri noen ordning med lokaler for Grassroda på Hæstad skole, men i 1983 ble Høvåg Herredshus restaurert som Grendehus, og da fikk Grassroda klubblokaler i 2. etasje der. Kommunen ansatte Lee Doughty som voksenkontakt i 1982, og aktiviteten var da 2 medlemskvelder pr. uke i klubblokalene, samt diskotek i Storsalen hver 2. eller 3. lørdag. Av og til hadde de også turer i helgene. Medlemmene var fra 13 til 18 år.

I 1998 overtok Dag Magne Stråbø som voksenkontakt. Da Høvåghallen ble bygget i 2003, ble det bestemt at Grassroda skulle få lokaler der. Istandsetting av lokaler er gjort på dugnad og har tatt en del tid, men i november 2005 ble Ole Jørgen Løvland ansatt som ny ungdomsleder og aktiviteten kom i gang igjen. Det har vært 50-60 ungdommer på tilstelningene høsten 2006.

(Informanter: Lee Doughty og Ole Jørgen Løvland. Protokoll fra 1973 hos Grassroda)

Vesterhus Barneforening

Ingjerd Modal og Berit Vesterhus startet barneforening på Vesterhus i 1975 fordi det ikke var andre tilbud til barn i området. Det kom 15-20 barn på hvert møte. De laget ting i tre og andre materialer, tegnet og spiste nybakte boller. En gang i året holdt de basar på Kvåse skole, hvor de loddet ut noe av det de hadde laget i løpet av året. Etter ca. 10 år ble foreningen lagt ned fordi barna der var blitt store, og det var andre tilbud i bygda. (Informant: Berit Vesterhus)

Høvåg Pensjonistforening

Foreningen ble stiftet i 1976, antakelig etter initiativ fra Martha Andersen i Lillesand Pensjonistforening. Formålet er å drive eldrepolitikk og å sikre de eldres rettigheter. De har to - tre møter i løpet av året, hvor de tar opp saker av felles interesse. Laget er tilsluttet Norsk Pensjonistforbund som har forhandlingsrett i lønns- og trygdespørsmål. (*Informanter: Roald Hellenes og Frøydis Aamland*)

Høvåg Bygdeungdomslag

Laget ble stiftet 7.11.89 på Høvåg Skole, og det ble valgt et midlertidig styre. Utgangspunktet var at noen av bygdas ungdommer var blitt kjent med bygdeungdomslag via venner og ønsket å få dette til i Høvåg. De mente det var bruk for et tilbud til ungdommen i bygda.

Formålsparagraf:

Norges Bygdeungdomslag (NBU) har til formål å samle all ungdom som er interessert i bygdesamfunnet for å ta vare på og fremme bygdenes og ungdommens interesser.

NBU vil arbeide for å sikre og utvikle næringsgrunnlag og bosetting på bygdene.

NBU bygger sitt arbeid på kristen grunn og vil aktivt motarbeide nød og urett.

NBU arbeider for kulturell opplysning og utvikling.

Høvåg Bygdeungdomslag var et lokallag under Aust-Agder Bygdeungdomslag som igjen var under Norges Bygdeungdomslag. Medlemstallet var på det høyeste oppe i 150 medlemmer. Den største drivkraften var Torgeir Erdvig som tok initiativ til å starte laget. Han fikk kulturblokk fra Lillesand kommune i desember 1992. Han hadde med seg noen solide støttespillere. Blant de som har vært med lenge i styret var: Dagfinn Isefjær, Roy Knutsen, Terje Thompsen, Hilde Erdvig, Tor Helge Ribe, Harald Berglund, Johan Isak Tveit, Else Britt Syvertsen Ribe. I fylkesstyret var Torgeir Erdvig, Roy Knutsen og Hilde Erdvig. Leder for landsstevnet på Evje i 1993: Torgeir Erdvig.

Av aktiviteter kan nevnes: Swingkurs, fester for ungdommen i bygda, weekendtur på ski/slalom, fisketur på isen, båtførerkurs, aksjonsuke hver høst med forskjellige aktiviteter, deltakelse i bygdedagene, veldedige innsamlingsaksjoner, miljødag, auksjon på Radio-L, "Gøy på landet", nyttårsmarsj, bygdekveld for de eldre i samarbeid med musikken, pyntet foran Alderspensionatet før 17. mai, eget medlemsblad: Bygdehylet.

Høvåg BU ble i 1992 utpekt av Aust-Agder BU til det mest aktive lokallaget i fylket.

I 1991 ble det bestemt å sette av 10.000 kr. på en sperret konto til et fremtidig grendehus. Dette vokste til ca 30.000 kr. Disse pengene ble gitt til klubbhuset på Hæstadsetta etter at laget var lagt ned. Laget ble lagt ned på årsmøtet i september 1995 fordi interessen avtok, og ingen var villige til å stå på videre. (*Informant: Hilde Erdvig. Protokoller hos henne.*)

Høvåg Eldresenter

(I dag: Høvåg Aktivitets- og Eldresenter og Aktivitetsrommet for Høvåg Aktivitets- og Eldresenter.)

Høvåg Eldresenter ble stiftet på konstituerende årsmøte den 18.09.91. Foranledningen var et TRIVSELPROSJEKT FOR ELDRE i Lillesand kommune, år 1988 – 1990, men med det presset som var på pleie- og omsorgssektoren i denne tiden, var det vanskelig å avse tid til deltagelse i prosjektet, derfor ble Høvåg Eldresenter startet.

Høvåg Eldresenter drives i samarbeid mellom kommunen og interesserte foreninger/lag. Formålet er å fremme de eldres helse og trivsel ved regelmessige arrangementer innen Høvågs tidligere kommunegrenser. Foreningene som var med i begynnelsen var: Husmorlaget, menigheten, bygdeungdomslaget, museums- og historielaget, musikkorpset, ungdomsforeningen, pensjonist-

Kokkekoner på Bygdeutstillingen i 1988, fra venstre: Frida Pedersen, Margreta Olsen, Kamilla Aas, Thordis Kjøstvedt, Kristiane Natvig, Edel Ribe, Helga Hæstad, Astrid Fast og Gudrun Håkedal.

fra 1991 – 96, Astrid Ribe fra 1991 – 2002, Dagny Moen fra 1996 – 2002, Thorleiv B. Torstensen fra 1996 – . Aktiviteter er: turer, “spaserstokken”, grøttest og hver første onsdag i mnd. møte med middag og underholdning, utveksling med Rørbæk Eldresenter i Danmark annet hvert år.

I 1999 var Aktivitetsrommet på loftet ferdig innredet. Pengene til materialer kom fra en arv på kr. 100.000,- fra Andrea Vallesverd. Arbeidet ble utført på dugnad av 16 menn som brukte 1527 timer i tiden august 1998 til juni 1999. Ansvarlig for arbeidet var Hjalmar Nordal, Asbjørn Kjøstvedt, Egil Moen og Leif Ribe. Aktivitetsrommet er åpent hver mandag og torsdag fra kl. 17.00. Aktiviteter her er: biljard, spill, veving, tauarbeid, og vi har et eget rom for trearbeider med avretter, bandsag og dreiebenk. (Informant: Thorleiv B. Torstensen 07.12.05. Protokoller finnes hos Thorleiv B. Torstensen.)

Høvåg Hagelag

Lee Doughty og Vidar Aasum etterlyste hageinteresserte høvdinger i Høvågavisa, og mange meldte seg. Deretter ble hagelaget stiftet 12.09.1996. Lagets formål er sosialt samvær i et hagemiljø, samt å fremme hageglede og landskapspleie til medlemmenes og Høvågbygdas beste.

Laget har hatt fra 18 til 35 betalende husstandsmedlemmer og aktivitetene har vært foredrag om aktuelle hagetemaer, hagevandring i Høvåg, plantebyttedag, besøk på gartnerier, besøkshager og andre hageutstillinger, lagedag av juledekorasjoner etc. Lee Doughty var leder og drivkraft de første årene. I dag består styret av Ulf Petterson, Venke Røysland, Kristin Fast og Wigdis Haga. Fylkeshagelaget i Aust-Agder har gitt råd og hjelp. (Informanter: Wigdis Haga, Lee Doughty, Ulf Petterson)

”Småfisker`n” Høvåg og omegn avdeling

Geir Trondsen tok initiativ til å starte laget i år 2000, og han er lagets formann. Medlemstallet er for tiden på vel 40, hvorav ca. 10 utenfor Høvåg. Laget arbeider for å spre opplysning og interesse for fiske. Blant deres aktiviteter kan nevnes fisketurer med skoleelever fra 3. klasse fra Høvåg og Justøya skoler, fiskekonkurranser, informasjon om lover og regler for fiske i kystnære områder, VHF-kurs og levering av fersk torsk til Høvågheimen en gang på høsten (40-45 kg).

(Informant: Gunnar Øhra)

foreningen og sanitetsforeningen. Foreningene stod for arrangementene som var satt opp av styret. I styret skulle kommunen, pensjonistforeningen og Høvåg Alderspensjonat ha hvert sitt medlem. Eldresenterets regnskap skal revideres av kommunens revisor.

Eldresenteret har ikke skrevne medlemmer. Det er ikke ført tall over antall personer som har vært på arrangementene, men i senere tid har det vært fra 20 – 70 personer. Drivkraften i starten var distriktssykepleier Anne-Berit Riiser. Styremedlemmer over lengre perioder har vært: Finn Tvedt

Høvåg RC-klubb. (Klubb for radiostyrte biler)

Høvåg RC-klubb ble stiftet i 2001. Høvåg Menighetsråd ble spurt om støtte til å starte en RC-klubb som et nytt tilbud til unge i bygda som kanskje ønsket noe annet enn de andre tilbudene som fantes. (Enkelte tenåringer i bygda hadde i tiden før stiftelsen vært involvert i uheldige kriminelle episoder og målet var bl.a. å forsøke å nå disse med et spennende og utviklende fritidstilbud med voksenkontakt.) Menighetsrådet gikk inn for dette. RC-klubben er derfor tilknyttet Høvåg Menighet.

I 2001 ble det bygget en utendørs RC-bane i Grendalen etter tillatelse fra grunneier Dagfinn Kvåse. Tilbudet ble raskt populært. Mange unge i bygda kjøpte RC-biler og blant disse var noen av de som en fra begynnelsen hadde som mål å nå.

Høsten 2002 fikk klubben tilbud fra grunneier Arne Gerhardsen om å bygge en ny bane ved Kvåse gamle skole, hvor det var tilgang til vann og strøm. Kvåse Vel, som eier den gamle skolen, var positive til dette. Banen ble bygget på dugnad høsten 2002

I 2005 bygget klubbens medlemmer på dugnad en innendørs MiniZ-bane i peisestua i det nye bedehuset på Høvåg. Klubben fikk sponsorhjelp til innkjøp av 8 klubb-biler. Klubben kan dermed tilby rimelig kjøring (10 kr.) for dem som ikke har egen bil. Betalingen brukes til å vedlikeholde biler og bane. Banen er i bruk annenhver torsdag og søndag (etter søndagsskolen). På torsdager ligger antall deltagere fra 5 til 20 i alderen 5-50 år, på søndager enda flere unge deltagere, da tilbudet har blitt svært populært blant søndagsskolebarna. Det har også vært kjøring på MiniZ-banen i samband med "Etter skoletid" på bedehuset, et tilbud til skolebarna på mellomtrinnet, og ved "PUSH"-arrangement for ungdommene i menigheten.

(Informant: Jørn Hustad)

Noen medlemmer av Høvåg RC-klubb med bilene sine. Fra venstre: Helge Isaksen, Espen Gundersen, Eirik Lundén Hustad, Øyvind Byremo, Øyvind Frigstad, Sverre Dusterud, Svein Helge Gundersen, Eirik Frigstad.

LAG FOR ANNEN KULTURVIRKSOMHET

Samtalelag for Høvåg. 1884-1892

"Aar 1884 den 20. desember samledes etter innbydelse fra ordfører N.A.Stendal m.fl. en del av Høvågs indvaanere til et møte i Bankens lokale på Høvåg til dannelsen av et Samtalelag for Høvåg Herred." Allerede på første møte ble lovene, nedtegnet i 9 paragrafer, vedtatt. Vi leser at formålet med foreningen er å virke til fremme av god allmenånd, båret av kjærlighet til fedrelandet og bygget på kristendommens grunn - å verne om grunnloven og å virke for en sparsomlig forvaltning i kommune, amt og stat.

Det første styret ble også valgt: H. Hansen, Agerøen, N. A. Stendal, Stendal, Jørgen K. Kvaase, Kvåse, Paul Johannesen, Ørsland og Tobias Larsen, Hellenes. I møte 10. januar 1885 ble Jørgen K. Kvaase valgt til formann.

Nils A. Stendal var initiativtaker til stiftelsen av "Samtalelag for Høvåg" i 1884. Han var også ordfører på den tida.

Ifølge protokollen ble neste møte avholdt 2. mars 1886, altså over et år etter starten. Som samtaleemner var da oppstilt:

1. Bør en organisert frivillig fattigpleie søges innført i Høvåg?
2. Er den nåværende ordning av postvesenet heldig for herredet?

Også emner som:

Hjemmet og skolen, Vei-anlegg og Nydyrking står på programmet. De fleste referatene er ført i pennen av lærer P. A. Vesterhus som lenge fungerte som sekretær.

Emnene har blitt grundig diskutert på møte etter møte. Noe som har opptatt forsamlingen spesielt har vært emnet: "Kirkestoleplassenes frigivelse i kirken." Ifølge protokollen kommer de stadig tilbake til dette, og på siste møte, 23. april 1892, konkluderes det: "Mødet uttalte sin tilslutning til tanken om frie stolepladser i kirken og besluttet at henstille til sognepresten at sammenkalde et menighetsmøde snarest mulig i sagens anledning."

Hvorfor foreningen hadde såvidt kort levetid, kan vi bare undre oss over. Det er viktig å legge merke til at møteboka to år etter dukker fram igjen, nå som referatbok for et nystarta venstrelag. Sekretæren er den samme og mange av navnene på medlemslista kjenner vi igjen fra samtalelaget.

(Informant: Sigrun Kjøstvedt. Protokoll i privat eie. Møtereferater ble ført i samme protokoll som Landboforeningen 1884-1892.)

Østre Vallesværd Samtalelag

Laget hadde sitt første møte på Ø.Vallesværd skole søndag 28. mars 1920. Lagets formål iflg. vedtektene: "Å virke for god og sand opplysning og dannelsen, ved foredrag oplesning og ordskifte." Opprinnelig ser det ut til at laget var tilsluttet Norges Bondelag. Det ble betalt en kontingent til Norges Bondelag på kr. 5.- pr år. Dette ble tatt opp til debatt på et møte 13. april 1930. Her ble det besluttet å stryke kontingenten til Norges Bondelag. I de nye vedtektene heter det at "laget ikke kan være tilsluttet organisasjoner uten at disse er helt allmenntilgode."

En medlemsliste på siste side i referatboka viser at laget hadde 39 betalende medlemmer. Medlemmene kom vesentlig fra Trøe, Østre Vallesværd og Fjelldal krets + noen fra Fleseid.

Av drivende krefter i laget må nevnes Geirulv Stoveland, Kristen Buestad, Arne Nodeland, Thorvald Ramsøy, Tellef Kornbrekke og Knut Kornbrekke. Laget hadde jevnlig møter i 1920-årene,

Høvåg Museums- og Historielag. Museet på Vesterhus. Bevaringen av dette 1700-tallshuset var i sin tid foranledningen til at laget ble stiftet

hvor de tok opp aktuelle emner til debatt. Ytringsfriheten sto høyt i kurs den gangen også, ikke minst gjennom lagets avis med det betegnende navnet "URÆD". Den hadde en rekke friske artikler og frodige karikaturer tegnet av Arne Nodeland. Han var lærer på Østre Vallesverd på den tiden.

Ellers arrangerte man juletreffest på skolen og 17.mai-feiring ved Gåsetjønn. Laget deltok også i skogplanting. Et referat som Thorvald Ramsøy har skrevet, viser at man kombinerte det nyttige med det be-

hagelige: "Lørdag 10. mai 1930 var Samtalelaget på skogplanting hos Knut Kornbrekke. Frem-møtet var adskillig bedre enn forrige gang. Det blev plantet 1100 granplanter og 300 furuplanter. Om kvelden koset og fornøiet man sig, dels inne i huset og dels på låven. Man skiltes først da Menighetsrådets "maksimumstid" var adskillig overskredet." Virksomheten opphørte mer eller mindre først i 1930-årene, men laget ble endelig oppløst den 29. mai 1959. Lagets midler ble da delt mellom Sanitetsforeningene i Vestre Moland og Høvåg.

(Informant: Jakob Kornbrekke. Protokoll i Museumslagets safe i Herredshuset)

Høvåg Museums- og Historielag

"I sin tid", som det står i den første protokollen, ble Anne Marie Kvannes, Abraham Bjørnholmen og Abraham Kjøstvedt valgt av Høvåg herredsstyre til å arbeide med bygdehistorie. De fant imidlertid ikke å kunne påta seg denne oppgaven umiddelbart. Men da det gamle huset på Vesterhus sto til forfall, og eieren tilbød å overdra huset fritt og la det stå der det står mot en årlig tomteleie, sammenkalte disse tre personene til et møte i Banklokalet med formål å stifte et museums- og historielag for sognet. Møtet kom i stand 8. februar 1957.

Det står i den første protokollen at interessen blant de frammøtte var stor, og at de ble enige om å starte Høvåg Museums- og Historielag. 43 personer tegnet seg som medlemmer allerede første kvelden. Disse er nedtegnet i protokollen. Midlertidig styre ble også valgt: Abr. Bjørnholmen, Anne Marie Kvannes og Abr. Kjøstvedt. Styret fikk i oppdrag å utarbeide lover og forhandle med Thorfinn Vesterhus om overdragelse av huset. En kontrakt ble gjennomgått og vedtatt på møte 30. juli -57.

En kan med rette si at arbeidet med museumsdelen opptok laget fullstendig de første årene. Taket måtte først repareres - så kom i tur og orden nye vinduer og kledning. Styret hadde god kontakt med fylkeskonservator som kom og gav gode råd og veiledning.

Fram til 1964 gikk restaureringsarbeidet sin gang, og formannen kunne i årsmeldingen for 1963 konstantere at arbeidet var fullført, og at stuene nå bare ventet på å få sitt gamle interiør tilbake. Et avisutklipp fra Fædrelandsvennen sier i overskriften at laget har brukt 15 800 kroner på Vesterhus - et ikke ubetydelig beløp i 1960 årene. Pengene var dels innsamlede midler, dels kommunebevilgede og dels skaffet til veie ved loppemarkeder osv. Så går den driftige formannen Abr. Bjørnholmen bort 20. mars 1964, og laget slumrer mer eller mindre hen.

11 år etter tar Alice Messel, medlem av styret, ved hjelp av Bjørg Ording og Sigrun Kjøstvedt et initiativ til å få gjenopprettet laget. Flere personer sier seg interessert, og 2. februar 1976 lyses det til møte på Høvåg skole hvor det ble besluttet å stable laget på bena igjen. Nye styremedlemmer var Daniel Varen, John Ås og Olaf Isefjær. Thorfinn Hamre var kommunevalgt medlem. Initiativtakerne Alice Messel, Bjørg Ording og Sigrun Kjøstvedt ble også valgt inn i styret. Bjørg Ording overtok som formann og lanserte raskt planer om å registrere gamle bygninger i Høvåg, å få intervjuet gamle mennesker om tradisjoner og hendelser, og å inntegne lokale navn på kart.

En kan si at det er etter denne malen laget har arbeid i årene som har gått. Bygningsmassen har økt i stort omfang. Den består nå av Museet på Vesterhus, Isefjær mølle (som laget disponerer), Kornbrekke sag, Potetkjeller på Hæstad og Skolehuset på Sandøya (som kommunen eier og vi har diposisjonsretten over). Arbeidet med alle disse bygningene tar mye tid og krefter, og det koster penger.

Laget har gitt ut 10 "Småskrifter" med lokalhistorie, "Høvåg under okkupasjonen" som er en samling intervjuer med folk om forholdene i bygda under siste krig, og "Høvågbilder", gamle fotografier fra hele bygda samlet i bok. I tillegg til dette har vi lånt og fått kopiert ca 50 fotografier som dels henger på Høvågheimen, dels henger på rådhuset i Lillesand og dels lånes ut til utstillinger etc.

Arbeidet med å intervjuere eldre i bygda er godt igang. Vi har en stor samling kassetter med opptak. Disse håper vi kan komme til nytte når Lillesand bygdehistorie en gang skal skrives. Navn på kart er registrert av Per Mollat og Håkon Lilleholt ved hjelp av styret, grunneiere og lokalkjente folk. Dette arbeidet er nesten fullført.

Arrangementer: Det blir holdt 2 medlemsmøter hvert år, det ene i tilknytning til årsmøtet. Midt på sommeren har vi basar eller sommerfesten på skolemuseet. Vi deltar også med et arrangement om høsten i forbindelse med kulturminnedagen. Nåværende formann i laget er Lars Petter Østeby. Før han var Sigrun Kjøstvedt formann i en årrekke.

(Informant: Sigrun Kjøstvedt. Protokoller i lagets safe i Herredshuset.)

Høvåg Bygdeutstilling (1984-1996)

Fenomenet Høvåg Bygdeutstilling vokste fram etter et innspill fra Gunvor Hæstad i Høvdingens klubbavis "Runeposten". Hun mente at det var så mange som var flinke med hendene sine i Høvåg og at en bygdeutstilling måtte kunne stables på bena. En del mennesker tente på ideen og dannet det første styret i 1984. Det så slik ut: Bjørg Tjøstland Fredriksen, Anne Marie Kvivik, Karin

Bygdeutstillingen. Medlemmer av den første komiteen i 1984, foran fra venstre: Anne Marie Kvivik, Laila Hæstad, Turid Kvaase, Randi Tveide, Gunvor Hæstad. Bak: Bjørg Tjøstland Fredriksen, Halvdan Natvig, Kristiane Natvig, Thorvald Ribe, Edel Ribe og Karin Kvivik.

Kvivik, Randi Tveide, Evelyn Olsen, Halvdan Natvig, Thorvald Ribe, Turid Kvaase, Gunvor Hæstad og Sigrun Kjøstvedt.

Denne utstillingen var en massemonstring av alt som kunne lages med hendene fra porselensmaling og kniplinger til treskjæring og malerier. Ifølge "Runeposten" nr 3 1984 var utstillingen særdeles vellykket og man oppfordret folk til å komme med innspill til utstilling i 1986. Man var enige om at et så stort arrangement bare burde arrangeres hvert annet år for ikke å slite ut komited medlemmene. Styret tok på seg oppgaven med å invitere til ny utstilling våren 1986. Alle utstillinger etter 1984 var temautstillinger. Her skal bare nevnes temaene.

- 1986: Maleriutstilling av lokale kunstnere som hadde motiv fra Høvåg eller tilknytning til bygda. En historisk maritim utstilling (fiskerier) og en keramikkutstilling.
- 1988: "Seilskutetida", "Losen", "Det gamle kjøkken" og "Fanteutstilling"
- 1990: "Lin og ull", "De gamle håndverk", "Fra fødsel til skole" og "Gamle hestekjøretøy".
- 1992: "Hobby" og "Skrin, tiner og rammer av tre", "Havets dag - i ufiskens tegn"
- 1994: "Broderte kjøkkentekstiler", "Hustavler", "Bilder, trykk og malerier", "Kanner og mugger", "Røkerom", "Slipsutstilling", "Kurs- og hobbyutstilling"
- 1996: "Jakt og fangst", "Helt vilt på menyen"

Mange mennesker hadde i disse årene vært innom styret, vært med som utstillere eller hadde bidradd på andre måter. Noen enkelte "gikk igjen" fra år til år. Ingjerd Modal var suveren leder fra 1986. Arrangementene krevde enormt av deltakerne, men ga også enorm glede. Det knyttet hele bygda sammen utover foreningsgrenser og vanlige relasjoner.

Utstillingen i 1996 ble den siste bygdeutstillingen. Resultatet er at en mengde artikler ble registrert og er nå lagret i Museumslagets safe i Høvåg Herredshus. Her finnes også videoer av alle smalfilmene vi lånte av private til Høvågvideoen. Det finnes f.eks. 4 timer film om fiskerier. Den

er lagt over på "batakam" redigeringsystem og er oppbevart på HIA. En mengde foto fra de ulike utstillingene finnes dels i privat eie, dels oppbevart i safen på Herredshuset.

(Informanter: Ingjerd Modal, Sigrun Kjøstvedt)

"Høvågstutstillerne"

Under Høvågstutstillingene hadde diverse Høvågstfolk vist sine hobbyprodukter på en salgstutstilling i kjelleren på Herredshuset. Etter at Høvågstutstillingen ble innstilt, har en gruppe amatørmalere og husflidsinteresserte fortsatt å holde salgstutstillinger på Herredshuset, dels også i Høvåghallen, en utstilling i juli og en ved adventstider. Gruppen er ikke fast organisert, men Greta S. Olsen og Turid Mørkestøl har kalt interesserte sammen før hver utstilling. (Informant: Greta S. Olsen)

Fra Bygdeutstillingens "Det blå kjøkken" i 1984, Maria Syvertsen, Lilla Syvertsen, Ingjerd Modal og Bente Hellenes serverer suppe.

SANG OG MUSIKK I HØVÅG

Høvdingene har vært glade i sang og musikk. I forbindelse med møtevirksomhet på skoler og bedehus ble det stiftet mange sangkor og musikkor, foruten at det var solosang eller duetter.

Klevelands kor

Rundt 1900 ledet lærer og lensmann Bent Kleveland et blandet kor på Høvåg. De hadde øvelser på Herredshuset og sang ved div. tilstelninger i Høvåg og andre steder. Anders Isefjær, som var kjent for sin gode stemme, var med i koret. (*Informant: Trygve Isaksen*)

Olga Aarsnes's kor i 1933. Fra venstre: Rigmor Danielsen, Tønnes Krossnes, Ruth Isaksen, Agnes Ribe, Kirsten Glytningsvåg, Anders I. Kjøstvedt, Jensine Pedersen Longnes, Camilla Ribe, Trygve Isaksen, Solveig Nilsen Dybedal, NN, Lotenz Drangsholt, Olga Aarsnes, Odny Reinertsen, Olaf Hellevig, Inga Melåen, Georg Kvarstein, Nora Isaksen.

Olga Aarsnes' kor

Olga Aarsnes var utdannet organist og sangerinne og hadde elever i orgelspill. Hun var organist i Høvåg kirke og startet et blandetkor ca. 1920. De øvde på Hæstad bedehus og sang vesentlig kristelige sanger i Høvåg kirke og på bedehuset. Men de var også rundt og opptrådte andre steder i distriktet. Olga Aarsnes var drivkraften i koret og sang også solo, hun var sopran. Noen ganger akkompagnerte sønnen, Arvid Aarsnes, senere organist på Voss, eller hun spilte selv. De var ca. 25 medlemmer i koret. Noen av medlemmene var: Hildur, Ruth, Fritjof og Thorfinn Vesterhus (Olga's nieser og nevøer), Nora, Ruth, Anker og Trygve Isaksen, Kirsten og Georg Kvarstein, Olaf Hellevik, Anders Isefjær Kjøstvedt, Tønnes Krossnes, Lorentz Drangsholt, Agnes og Camilla Ribe, Rigmor Danielsen, Inga Melåen, Solveig Nilsen Dybedal, Jensine Pedersen Longnes, Odny Reinertsen, Gudrun og John Jakobsen, Helena Jonassen, m.fl. Koret ble lagt ned ca. 1945, da Olga Aarsnes fikk kreft. (*Informanter: Ruth Eide og Evelyn Olsen*)

Mannskvartetten

I 30-årene hadde Halvdan Natvig, Tønnes Krossnes, Torgeir Frøysaa og Henry Bendiksen en mannskvaltett som sang på religiøse møter i Høvåg og andre steder. De sang uten akkompagnement. *(Informant: Evelyn Olsen)*

Hæstad barnekor

Andrea Thorsen ledet et barnekor fra ca. 1930 til 1935. De var ca. 15 stykker, bare jenter, og øvde hjemme hos Andrea som da bodde på Sævik. Ella eller Emma Tobiassen spilte harpeleik, Evelyn Krossnes, Gudrun Hæstad og Andrea Thorsen spilte gitar. De sang og spilte ved tilstelninger på Hæstad bedehus. *(Informant: Evelyn Olsen)*

Åkerøya sangkor

Sangkoret var et blandetkor tilknyttet bedehuset. De sang 3-stemt. Tordis Thorsen vet ikke hvor gammelt det kan ha vært. Da hun kom med i 1930-årene ble det ledet av Gunda Nilsen fra Åkerøya. *(Informant: Tordis Thorsen.)*

Åkerøya pikekor

Birgit Johnsen fra Kjøbmannsvig ledet et pikekor på Åkerøya. Det kunne være rundt siste krig. Tordis Thorsen og søsteren, Henriette, spilte orgel til. *(Informant: Tordis Thorsen)*

Høvåg Mannskor

Trygve Isaksen husker at han var med i et mannskor under krigen, og de holdt øvelser på Høvåg skole. Knut Solås ledet koret. Da minnesmerket over de falne ble avduket i Minneparken ved Høvåg kirke i 1948, opptrådte koret. *(Informant: Trygve Isaksen)*

Høvåg Musikkor

Koret ble startet av Torgeir Frøysaa under krigen. Han sammen med Hansine Kristoffersen og Borga Jørgensen spilte fiolin, Peder Qvalben harpeleik, Erling Jørgensen og Evelyn Olsen gitar og Henry Bendiksen mandolin og gitar. Og så var de mange som sang, under krigen var de 25-30 medlemmer. Koret ble lagt ned noen år, men de begynte igjen da de fikk bedre tid. Da var også Andrea Thorsen med og spilte gitar. I den siste perioden ble de kalt "Brellekoret", for alle gikk med briller. *(Informanter: Evelyn Olsen og Else Kjøstvedt)*

Høvåg Musikkor har deltatt på mange arrangementer. Her er de med på åpningsfesten etter ombygging av Hæstad bedehus i 1974. Fra venstre: Torgeir Frøysaa (fiolin), Håkon Hansen, Ester Nilssen, Gunvor Frøysaa, fru Bendiksen, Abraham Berg, Evelyn Olsen, Peder Qvalben (harpeleik), Else Kjøstvedt, Andrea Thorsen (gitar), Agnes Ribe, Gudrun Hansen, Abraham Kjøstvedt, Frida Pedersen, Arthur Aarsnes (orgel) og Hans Bendiksen foran med mandolin.

Gamle Hellesund Musikkor

I Gamle Hellesund ble det holdt møter og møteuker i skolehuset, og de hadde sitt eget musikkor som spilte og sang på møtene. Det startet opp på slutten av krigen og fortsatte i 6-7 år. Leder var Ragna Kristiansen, Helløya, som spilte gitar. Harry Nilsen og Arvid Syvertsen spilte mandolin og Olga Isaksen, Bjørnholmen, harpeleik. Foruten disse var det flere som sang: Hildur Nilsen, Johanne Ommundsen, Bjørnholmen, Herman og Ingrid Knudsen, Åmlandsnes, Gerda Knudsen, Svinebeida, Ragna Hansen, Tronderøya, og Kåre Syvertsen. Alf og Julie Nilsen, som var hjemme fra Amerika, stilte også opp og sang. *(Informant: Arvid Syvertsen)*

Høvåg Pikekor

Hedvig Ås tok initiativ til å starte et pikekor i Høvåg, og det ble stiftet 1. februar 1954. De holdt øvelser på Herredshuset der fru Ås spilte piano til. Repertoaret var norske sanger og noe svensk, og de sang 3-stemt a capella, noen ganger 4-stemt. Jentene kunne være med fra 3. klasse. De opptrådte alltid på 17. mai, og ellers ved forskjellige arrangementer her i Høvåg og rundt i distriktet. Antrekket var mørkeblå foldeskjørt og hvite bluser, samt hvite sangerluer. I 1977 flyttet ekteparet Ås til Hisøya og da ble jentekoret nedlagt. *(Informant: Lillian Knudsen)*

Hæstad Musikkor

Stiftet av Inger og Arthur Ribe i 1955. De hadde Kåre Nilsen på trekkspill, av og til også Arthur Ribe eller Unni Edvardsen, og flere på gitar: Ellinor Kvåse, Solveig Qvalben, Gunhild Krossnes, Edith Ribe, Brynhild Ribe, Tone Reme og Tor Einar Ribe, samt Torleif Winge på mandolin, ev. trekkspill. Av interesserte sangere nevnes Inger Ribe, Paul Qvalben, Håkon Hansen, Gunnar Kvarstein, Abraham Kjøstvedt, Lauritz Kvalbein, Ragnhild og Øystein Nilssen, Ole Johan Ribe, Inger Simonsen, Kirsten Ribe, Anita Ribe, Ellinor Syvertsen, Sissel Gundersen, Sven Gunvaldsen, Arthur Aarsnes, Grethe Lorentzen, Ragnhild Solås, Unni Kjøstvedt, Karin Hæstad, Inger, Nelly og Tove Isaksen. De var fra 15 til ca. 25 medlemmer på det meste. Paul Qvalben var leder den første tida, senere overtok Kåre Nilsen.

Koret øvde på bedehuset eller rundt i hjemmene. Hver gang var det en som leste et stykke fra Bibelen, og så var det bønnestund hvor alle lå på kne. Fremkomstmidler var det dårlig med, så det ble bena eller sykkel. Skulle de langt bort, kjørte Arvid Simonsen dem med sin fars varebil. Det kunne bli litt trangt. Senere ble det flere som fikk egen bil. De underholdt med kristen sang og musikk, både i Høvåg og rundt i distriktet fra Lillesand til Mandal. Ca. 1978 ble koret lagt ned. *(Informant: Kåre Nilsen)*

Høvåg bygdekor

Ungareren Zabados startet et blandetkor i Høvåg etter at han kom til Kristiansand som flyktning i 1956. Koret startet ca. 1960 og holdt på i 3-4 år. Zabados var utdannet i musikk i Ungarn og var en dyktig dirigent. De øvde på Herredshuset og holdt konserter der. *(Informant: Alice Messel)*

Høvåg Musikkorps

I 1960 vedtok Høvåg Husmorlag at de ville arbeide for å starte et musikkorps i Høvåg. Ella Longnes var initiativtaker og hun fikk med seg Astri Fast og Edna Haugevik i komiteen. Ella Longnes ble også korpsets første formann, og hun fortsatte som formann i 10 år. Komiteen begynte å samle inn penger til instrumenter og drift, og i 1963 spilte korpset på 17. mai for første gang. (I årene før hadde Hedvig Aas gått først i 17. mai toget og spilt trekkspill.) Korpset var først bare for gutter, men fra 1967 kom også jenter med. Jakob Syvertsen fra Lillesand var korpsets første dirigent. I 1965 ble korpset meldt inn i Norges Musikkorps Forbund, og er i dag med i Korpsnett, Norge.

Høvåg Musikkorps på stevne, antagelig i 1999. Bak fra venstre: Egil Vesterhus, Kirsten Nygård, Kurt Palm, Kenneth Vallesverd, Vetle Gaustad, Ronny Aasum, Espen Johannessen, Frank Olsen, Siv Helga Hansen.

2. rekke bakfra: Jorunn Palm, Signe Olsen, Emma Skomedal, Dag Frigstad, Rune Reiersen, Audun Granli, Kristian Seneger, Kjetil Granli, Hilde Erdvig, Tor Doughy.

3. rekke: Solveig Beate Tønnesland, Helene Reiersen, Marius Nilsen, Anne Frigstad, Stine Smith, Mette Thorvaldsen, Nina Aasum, Cecilie Modalen, Ann Helen Vallesverd.

4. rekke: Merethe Homdrom, Glen Tjøstland, Arne Martin Raen, Agnethe Aamland, Teresa Thomassen, Janet Edvardsen, Maiken Tjøstland, Isabell Tjøstland, Ann Kristin Glastad, Hege Hansen.

5. rekke: Irene Hansen, Mari Berglund, Gøril Sundet Nilsen, Vibeke Vesterhus, Lene Berglund, NN, NN.

Det er dyrt å drive musikkorps, og for å samle inn penger, hadde korpset ansvar for salg av mat på 17. mai i mange år. De holdt også julemesse med salg av håndarbeider og utlodning fra midt på 70- tallet til 2004. Nå får korpset noe bidrag fra kommunen til driften, dessuten har de oppsyn med Miljøstasjonen, noe de får betaling for. Korpset opptrer først og fremst på 17. mai, men de deltar også på mange små og store arrangementer ellers i Høvåg. De har vært på mange turer, til Danmark, Østerrike, England, Sverige, Holland, Tyskland og Italia, noen land opptil flere ganger. Mange turer og stevner rundt i Norge har det også blitt.

I årenes løp er det mange som har gjort en innsats for korpset, som medlemmer, engasjerte foreldre, formenn og dirigenter. Spesielt må en nevne Gunnar Emil Hansen, som slo stortromme i over 30 år, og Kurt Palm, som først spilte selv, men også var dirigent i 12 år. Medlemstallet har gått i bølgedaler som hos de fleste korps. Toppen var 87 medlemmer og bunnen 10. Korpset har hatt, og har fortsatt, stor betydning for musikklivet og musikkglæden i bygda.

I 1984 fikk de et eget drillkorps, dengang ledet av Jorunn Erichsen. De danser etter musikken og svinger sine drillstaver. (Informant: Siv Helga Hansen)

Ungdomskoret

Kjell Nilsen, Ole Johan Ribe og Kjell Ribe startet omkring 1981 et ungdomskor som var knyttet til Hæstad bedehus. De kunne være opp til 50 stykker, med Kjell Nilsen som dirigent og leder. Mange var med og spilte: Inger Tone Jørgensen, Tor Helge Reme og Håkon Nilsen på piano, Tone Reme, Håvard og Jarl Mathisen, Johan Berglihn, Thorbjørn Torsen, Eva og Magne Winge på gitar, Per Magne Qvalben på bassgitar, Alf Trygve Winge på munnspeil og Espen Albert på trommer. Tor Einar Ribe spilte gitar og piano og lærte opp andre. I de siste par årene var Eirik Haakestad med og dirigerte.

Koret opptrådte mange steder, men de satset også på sosiale arrangementer, som skjærgårdsturer, hytteturer, ballspill og liknende. Koret ble et viktig treffsted for dem som var unge på denne tida, og holdt på til ca. 1995. (Informant: Kjell Nilsen)

”Betesda singers”

På 80-tallet dannet 10-12 personer tilknyttet bedehuset på Vestre Vallesverd et sangkor som opptrådte på bedehusene på Vallesverd og Hæstad. De ble akkompagnert på gitar og trekkspill, og holdt på i 3-4 år. (Informant: Tordis Olsen)

Høvåg Menighetskor

Koret var et firstemmig blandet kor i årene 1979 til 1990. Det ble opprettet for å kunne bidra med sang til gudstjenester og møter i Høvåg, men koret deltok også ved møter og arrangementer i Kristiansandsområdet. I denne perioden var det fortsatt mye møteaktivitet på Herredshuset, bl.a. de såkalte møteukene. På det meste hadde koret mellom 20 og 25 sangere, og øvelsene foregikk i kirken. Kormedlemmene var i alder det vi kan kalle godt voksne. Som i de fleste blandede kor, var det mangel på mannsstemmer. Sangutvalget strakte seg fra liturgisk sang, via salmer og sanger til folkeviser og negro spirituals. Dirigent og leder i hele perioden var Bjørn Dahlen.

(Informant: Bjørn Dahlen)

Ungdomskoret hadde besøk av sangkoret "Spiren" fra Spydberg i 1984. Her er de på skøyta "Havblikk" og holder "skjærgårdsmesse" ved Kjøbmannsvik. Presten er Sigurd Svendsen. Foto: Høvågavisa.

Miniklang

Miniklang ble startet av Brynhild Ribe Tobiassen i 1977. Hun var dirigent de første 15 årene, så overtok Maria Berglihn, og nå har Viviann Hamre hatt ansvaret i 11 år. Ungene er fra 6-7 år og opp til 12-13. De synger barnesanger med et positivt innhold, mest kristne, for det meste unisont, men også litt 2-stemt. Akkompagnementet er piano, dels gitar, og det er Tor Einar Ribe, Inger Tone Aamland og Maren Hamre som har spilt. Noen ganger synger de også til "Sing-back", ferdig innspilt musikk på cd. Interessen har variert. Det har vært nede i 22 medlemmer og oppe i 50, og både gutter og jenter er med. De holder gjerne en stor konsert hver høst, men opptrer ellers ved ulike arrangementer, på bedehuset, i kirken og andre steder. Til sangene er det ofte bevegelse, noe dans, og de har også fremført små skuespill i tilknytning til tekstene. *(Informant: Viviann Hamre)*

Generation

Gruppen ble dannet i 1984 og besto av: Finn Roar Smith på trommer – Jarle Nordal, bass – Kurt Palm, sologitar – Roy Arnold Egebakken, ak.gitar – Anette Hæstad, sang og piano. De spilte dansbar country/rock musikk og var meget populære. De øvde på Kvåse skole to dager i uka, og i helgene reiste de rundt og optrådte fra Svenskegrensen til Trondheim, særlig mye på Vestlandet. De spilte i countryklubber, på hoteller og på dansetilstelninger av mange slag. I 1987 spilte de inn en kassett sammen med Høvågamatørene, inntekten gikk til il. Høvdingen. Men noen fikk kjæresten, og spillingen tok mye tid, så i 1989 la gruppa ned. *(Informanter: Anette Hæstad og Jarle Nordal)*

På Tvers

Det var 4 jenter som tok initiativ for å få startet et blandetkor i Høvåg, et kor som ikke hadde tilknytning til spesielt livssyn eller annen organisasjon, og som derfor fikk navnet: "På Tvers". Tove Brun, Bente Landsverk, Elin Thomassen og Lillian Knudsen var initiativtakerne, og koret startet høsten 1988. Berit Haavik Nilsen var dirigent. Medlemstallet har holdt seg stabilt på 30-40 stykker. De synger 4-stemt a capella, men har også hatt prosjekter med musikk til, bl.a. Høvåg

På Tvers i 2004:

1.rekke fra venstre: Turid Erichsen, Nann Hæstad, Hanne Gundersen, Theresa Thomassen, Gunnar Olsen, Alf Hæstad, Maren Hamre, Laila Askedal, Marianne Sørensen, Ann Hilde Jørgensen, Siw Helga Hansen.

2. rekke: Randi Dahl, Eva Bjøntegård, Ragnhild Qvalben, Lillian Knutsen, Randi Tveide, Leif Kristian Drangsholt, Torbjørn Sørensen, Kåre Erichsen, Marit Søltnæs, Bodil Walker, Berit R. Løvland, Anette E.

Røsnes og Turid Kvaase. 3. rekke: Anne Lomeland, Elin B. Thomassen, Solveig Garberg, Jannicke Kjøstvedt, Berit Haavik Nilsen, Jon Skute, Per Magne Qvalben, Tore Vesterhus, Per Frigstad, Mona Haavorsen og Inger Sofie Kjøstvedt. Musikerne i forgrunnen er "Lillegaard trad band". Dirigent for koret er Inge Dahl.

Storband. De velger gjerne et tema hvert år og holder en konsert på høsten, som oftest i gymsalen på Høvåg skole. Tema har vært: Kjærlighet, Alf Prøysen, Evert Taube, Evergreens, Gospel-jazz og annet. På lille julaften arrangerer de "Vi synger med Betlehem" i Høvåg kirke og samler mange tilhørere til en rolig stund med lesninger og julesanger. De opptrer flere steder og er med på sanger-treff og seminarer. Antrekket har mye vært hvite skjorter og sorte skjørt/bukser, og en stor grønn tversoversløyfe. Koret har spredd mye glede både hos medlemmer og tilhørere.

(Informanter: Berit Haavik Nilsen og Bente Landsverk)

Høvåg Storband. ("Høvåg Big Band")

Høvåg Storband ble opprettet på slutten av 1980-tallet. I starten fungerte de som en Tyroller-gruppe som spilte alpe musikk, men gikk etter hvert over til storband-sjangeren. Gruppen ble startet som et alternativ for at de eldre musikantene fra Høvåg musikkorps skulle få større musikalske utfordringer. Storbandet ble ledet av Kurt Palm fra oppstart og frem til ca. år 2000. Han var en stor pådriver og skal ha mye av æren for at storbandet er der de er i dag. Etter hvert overtok Arne Skoge det musikalske ansvaret, og nå ledes storbandet av Einar "Wallen" Mjåland.

I 2006 gikk Høvåg Storband ut av Høvåg musikkorps og ble en egen organisasjon. Da bestod storbandet av 14 medlemmer som spilte alt fra bass, trommer, gitar og piano til messing-instrumenter og treblåsere. I tillegg til dette har storbandet tidvis med seg vokalist. Storbandet har også opp gjennom tiden hatt med medlemmer utenbygdsfra. Hver sommer arrangerer Storbandet bryggedans på Skottevig camping. I tillegg har bandet hatt mange spillejobber, primært i Lillesand, men også noen i Kristiansand. Storbandet spiller også på lokale arrangementer som for eksempel Lysmessa i kirka, 17. mai og liknende. Repertoaret består av jazz og swing, og mer rocka og funky låter. (Informant: Audun Granli)

Hot Band

Fire medlemmer av "Høvåg Big Band" dannet i 1999 et mindre band for å kunne ta spillejobber hvor storbandet ble for stort. De fire var Kurt Palm, Vibeke Vesterhus, Frank Olsen og Christian Seneger. I 2000 ble Tommy Moe med. De spiller country/rock musikk og har mange spillejobber,

dels i Høvåg og Lillesand, men også rundt i hele Sør-Norge. I april 2005 arrangerte de Countryfest i Høvåghallen med hele 300 tilhørere.

(Informant: Vibeke Vesterhus)

Gunnar Emil Hansen var trommeslager i Høvåg Musikkorps fra begynnelsen i 1962. Her får han en påskjønnelse av leder Asbjørg Granli etter 30 års innsats.

LAG MED TILKNYTNING TIL YRKE

Høivaags Landboforening

År 1867 den 26. oktober var 26 menn samlet på gården Høivaag og besluttet å starte Høivaag landboforening. Foreningens formål var å virke for "Landbrugets og Kvægavlens Opkomst".

Det første styret: Nils Andersen, Stendal, Anders Christensen, Isefjær, Jørgen C. Kvaase, Kvåse, Abraham Olsen, Kjøstvedt. Og suppleant: Jørgen M. Eidjord, Eidjord.

Allerede i 1868 ble foreningen nedlagt. Av protokollen går det fram at på første møte, 2. november 1867, ble formann og kasserer valgt og neste møte berammet. Dette ble holdt 8. januar, og følgende problemstillinger var til behandling:

- 1 Hvorledes bør en gjødselkjeller hensiktsmessig innrettes og hvorledes bør gjødselen helst behandles for ikke å tape for mye i godhet?
- 2 Hva er mest lønnende enten å bruke sin jord til åker eller england?
- 3 Hvilke åkerbruksredskaper kan ansees for mest hensiktsmessige under våre forhold?
- 4 Kan frukt- og kjøkkenhaven lønne seg?
- 5 Er vår kvegrase å anse som god nok, hvis ikke hvorledes kan den best sikres foredling?
- 6 Kan det lønne seg å opprette et meieri i disse trakter og hvorledes eller på hva måte kan dette skje?

På møtet, som ble holdt i Abraham Olsens hus på Kjøstvedt, ledet agronom Gulbrandsen forhandlingene. Neste møte fant sted 29. juni 1868 på Isefjær, og det siste møtet som er protokollert, ble holdt på Kvåse 30. desember 1868.

(Informant: Sigrun Kjøstvedt. Kilde: Fellesprotokoll for Landboforeningen, Samtalelaget og Venstreforeningen.)

Østre Vallesverd elverensnings-forening

"Foreningens formaal er, at utbedre og vedligeholde østre Vallesverds vasdrag fra Glastadvandet til søen for flødnings-trafik med de midler, der maatte indkomme som betaling for flødningen efter de i § 3 bestemte betalingsmaader." Slik lyder §1 i foreningens lover som ble vedtatt ved stiftelsen i 1892. Edvard S. Hortemo ble valgt til formann. I de påfølgende år blir det besluttet å utbedre stengestedet ved Østre Vallesverd, foreta mudring i Osen, anskaffe et nytt stengetre med forsvarlig jernfeste, opparbeide muren på Jakobs og Aanons grund, reparasjon i Klaava, samt årlig rydningsarbeid. I 1911 ble det besluttet at renskningsarbeidet skulle omfatte hele strekningen fra sjøen til Kleppevannet. Demningene i vassdraget skulle holdes utenom elverensningsforeningens regnskap. Siste regnskap er fra året 1931.

(Informant: Bjørg Ording. Kilde: Årsmøteprotokoll og kassabok i Historielagets arkiv)

Høvåg Fiskerlag. Før: Høvåg fiskerforening

8. mars 1909 ble foreningen stiftet med 46 medlemmer. Lovene som ble vedtatt på samme møte sier at foreningens formål er: at utvikle og fremme saltvandsfiskerierne inden distriktet, og bedre medlemmernes økonomiske kaar, og at samle distriktets saltvandsfiskere i en faglig organisation til hævde af standens interesser. Øven T. Thorsen, Agerøen, blir valgt til formann.

Foreningen er tilsluttet Østlandske Fiskeriselskap, og får alle forslag til nye lover og regler ang. fiskeri til uttalelse. Forslagene kan omhandle fredningstider for fisk, hummer og sjøfugl, minstemål for fisk og hummer, maskevidde i trål mm. Slike uttalelser har vært en stor del av arbeidet, men det kan også nevnes lokalsaker som at det ble søkt fyrdirektøren om tilskudd til drift av fyrlykter under sildefisket, på Risholmen ved Gamle Hellesund og på Grønningen ved Agerøen. I 1916 ber de om å få nedsatt toll på fiskeredskap og å få maksimalpriser på redskap, da det er vanskelig for mange å anskaffe nødvendig utstyr. I 1918 er det rasjonering av petroleum og bensin, og laget fordeler

Møte i Høvåg Fiskerlag på Ulvesund skole engang mellom 1940 og 1950. Foran fra venstre: Georg Andersen, Kristian Nilsen, Sigurd Andersen. 2.rekke: Arne Tellefsen, Jonas Jonassen (Gl. Hellesund), Johan Jørgensen (Tronderøya), Emil Nilsen, Thomas Ribe, Karl Karlsen (Gl. Hellesund), Harald Kristiansen, Håkon Gundersen, Ingemand Nygård, Alfred Andersen. Bak: Normann Dybedahl, Sverre Nygård, Arthur Nilsen.

tildelt kvantum, 3795 kg petroleum og 75 kg bensin, til medlemmene. I 1935 er det storm under hummerfisket og det søkes om støtte for ødelagt redskap, til sammen 1215 teiner a kr. 3 pr. stk. og en motorfiskesjekte med tilbehør, verdi 4-500 kr.

Under krigen (1940-45) var det rasjonering på mange ting, og det ble søkt til Forsyningsdepartementet om ekstra tildeling av matvarer, arbeidsklær, oljeklær, sjøstøvler og tobakk, foruten kull til båter med generatordrift, bensin og tråd til bøting av redskap. Siden det var stor etterspørsel etter matfisk, ble fiskerne tilgodesett med noe større kvote enn andre.

Andre saker som har opptatt laget er trygder og forsikringer, foruten sikkerheten til sjøs. I de senere årene har de prøvet å begrense tiltak som kan skade fisken og fiskeriet, som økende sportsfiske, mudringer, kloakkutslipp og et utall av vann- og avløpsledninger langs kysten.

I 1950 endret laget navn til Høvåg Fiskerlag. I 1987 ble laget slått sammen med Lillesand fiskerlag, men det er fortsatt Høvåg som har størst flåte.

Medlemstallet har variert fra ca. 50 i 1910-20 og ned til ca. 25 i dag, derav 10-12 som har fiske som hovedervert.

Formenn i laget: Øven T. Thorsen, Thor Andersen, Oskar Ramsø, Gustav Knudsen, Antword Nilsen, Olaf Jørgensen, Georg Andersen, Arvid Syvertsen, Asbjørn Jørgensen, Arild Syvertsen, Gunnar Arentzen, Harald Hæstad, Viggo Hæstad.

(Informant: Bjørg Ording. Kilde: Årsmøteprotokoller i lagets eie)

Høvåg Bondelag. Før: Høvåg Jordbrukslag

Høvåg Bondelag var stiftet før 1938, for da tok de initiativ til å opprette Høvåg Skogeierlag, men en kjenner lite til den første tida. Formålet for bondelaget har vært å samle alle som var tilknyttet landbruket for å fremme felles saker. Fra fylkeslaget har vi fått navnene på dem som har vært formenn fra 1947, og det er: Anders Isefjær, Gunnar Simonsen og Johan Birkeland. I 1966 ble laget slått sammen med Lillesand Bondelag. *(Informant: Bjørg Ordning)*

Høvåg Husmorlag. Senere: Høvåg Kvinne- og Familielag

Laget ble stiftet den 13. juni 1938 med 18 medlemmer. Lagets formål var å fremme hjemmenes vel i hygienisk, sosial og etisk henseende. De valgte å stå tilsluttet Vest-Agder krets av Norges Husmorforbund. Karen Christensen, Skottevik, var lagets første formann, og de la opp til foredrag og diskusjoner om aktuelle ting som angår hjem og husmorsak.

Da krigen kom, ble laget innstilt, men i 1945 startet de opp igjen, nå med Alida Andersen som formann. Av saker som laget har arbeidet med, kan en nevne husmorvikarsaken, som førte til at en husmorvikar ble fast ansatt. I tre år drev de "Husmorhjelpen" sammen med Saniteten og sosialstyret. Fra 1966 til 1976 drev Anne Hamre, Gunvor Hæstad og Torhild Jørgensen arbeidsstue for barn på Hæstad skole. Juletreffest for mødre med småbarn arrangerte laget fra 1969 til 1981.

I 1989 overtok laget "Barneklubben", en barneparkering som ble drevet i Herredshuset av barneforeldrene, og i 1994 gikk denne over til å være en offentlig korttidsbarnehage, drevet av Husmorlaget. Stiftelsen Herredshuset overtok driften i 2004. Husmorlaget startet i 1994 "småbarnsgrupper" for foreldre som fikk barn i samme år, et tiltak som er ført videre av helsesøster gjennom barnekontrollen.

Fra loppemarked i Høvåg Husmorlag på Høvåg skole i 1984. Fra venstre: Borghild Nilsen, Solveig Garberg, Signe Lilleholt, Asborg Ege, Nora Krossen, Ellen Wilhelmsen, Allaug Berglund, Astri Fast. Foran: Cesilie Longnes, Siri Ege, Mona Ege.

Laget har arrangert et uttall av kurs. En nevner emner som møbeltapetsering, lampeskjermer, veving, treskjæring, lappeteknikk, kjolesøm, lefsebaking, rosemaling, porselensmaling, engelsk, ”dus med data”, osv. Dessuten mange studieringer om kommunalkunnskap, amatørteater, litteratur, engelsk, familiejus, psykologi, miljøkunnskap, mmm. Mannekengoppvisninger var et populært tiltak. For å bedre økonomien, ble det i mange år arrangert loppemarked med auksjon og lotteri. Overskuddet ble delt ut til forskjellige tiltak i bygda, som idrettslaget, musikken, barnehagen og lignende. Sammen med andre lag har de arrangert turer og fester for eldre og vært med på mange innsamlinger til veldedige formål.

Medlemsmøter ble holdt ca. en gang pr. måned. Fra starten og til 1956 skrev medlemmene ”lagsavis” som ble lest opp på møtene, det var foredrag, demonstrasjoner, turer og festmøter, og de hadde et eget ”husmorkor” i noen år. Lagets formenn har foruten de to nevnte, vært: Helene Eidjord, Ruth Hellenes, Sigrid Abrahamsen, Palma Nyhuus, Helena Varen, Andrea Flakk, Ella Longnes, Asborg Ege, Bjørg Ordning, Venke Røyseland. I 1997 ble navnet endret til Høvåg Kvinne- og Familielag. Medlemstallet lå rundt 70 stk. i 50-årene, senere rundt 40. I 2002 var interessen så liten at det ble foreslått at laget skulle legges ned. Enkelte hadde imidlertid lyst til å fortsette, og laget fortsatte til våren 2006, da det ble fusjonert med Lillesand Kvinne- og Familielag.

(Informant: Bjørg Ordning. Kilde: Protokoller i lagets eie)

Høvåg Skogeierlag

Høvåg Skogeierlag ble stiftet den 18. juni 1938. Etter initiativ fra Høvåg Jordbrukslag ble det valgt en nemnd på tre medlemmer, Øyvind Kostøl, Arne Johannessen og Knut Kornbrekke. Disse skulle arbeide med å få til et skogeierlag i Høvåg. På det konstituerende møtet på Høvåg banklokale den 18. juni 1938 ble det enstemmig besluttet å danne en organisasjon av skogeiere i Høvåg, under navn av Høvåg Skoglag. Det nystiftede laget ble samtidig innmeldt som underavdeling av Tovdalen skogeierlag. Man vedtok også å slutte seg til denne organisasjonens lover og vedtekter.

Det første styret besto av: Knut Kornbrekke, formann, samt Abraham Kjøstvedt og Daniel Kvaase. Lagets formål var først og fremst å hjelpe medlemmene med omsetning av skogsprodukter og å arbeide for en bedre skogkultur. Oppslutningen om laget har alltid vært veldig god, medlemstallet har ligget på mellom 70 og 100.

Av drivende krefter må i første rekke nevnes Knut Kornbrekke som fungerte som formann i 28 år fra stiftelsen i 1938 og frem til 1966. Andre som har hatt styreverv i de første 25 år:

Abraham Kjøstvedt, Anders Isefjær og Trygve A. Vallesverd. Oddmar Kvannes overtok formannsjobben etter Knut Kornbrekke. Han satt som formann frem til 1978.

Arne Mardon Kornbrekke ble valgt til formann i 1983 og han satt sammenhengende til laget ble slått sammen med Vestre Moland skogeierlag i 1993.

Laget heter nå ”Høvåg og Vestre Moland skogeierlag” og er medlem av Agder og Telemark skog-eierforening, som igjen er tilsluttet Norges Skogeierforbund.

(Informant: Jakob Kornbrekke. Protokoll er oppbevart i Høvåg Museumslags magasin i Herredshuset på Høvåg.)

Høvåg Birøkterlag.

Etter krigen var det mange som begynte med birøkt i Høvåg. Terrenget var mer åpent og begrodd med lyng enn det er i dag. Lærerne var spesielt interessert i å spre opplysning om denne hobbyen som var god bruk av naturressursene og ga en liten ekstrainntekt. På 1950-60-tallet kunne det være 20-25 birøktere i bygda. Honningen ble solgt videre gjennom Honningsentralen.

(Informant: Kåre Syvertsen, Indre Årsnes)

Høvåg Bondekvinnelag. Nå: Høvåg Bygdekvinnelag

Den 20. mai 1950 ble Høvåg Bondekvinnelag stiftet etter initiativ fra Gudrun Tveit. Laget var tenkt som en støtteorganisasjon for Bondelaget, men hadde sine egne vedtekter, hvor det bl.a. står at laget skal ivareta bygdefolkets økonomiske, sosiale og kulturelle interesser og bygge på nasjonal og kristen grunn. Tanken om egne bondekvinnelag kom fra Canada, og i Norge ble det første bondekvinnelaget stiftet i 1917 i Spjelkavik.

Høvåg Bygdekvinnelag er tilknyttet Aust-Agder Bygdekvinnelag som igjen er tilsluttet Norges Bygdekvinnelag. Lagets æresmedlemmer er: Gudrun Tveit (formann i 16 år), Astri Homdrom (formann i 12 år) og Margreta Weatherstone (kasserer i 23 år). Andre formenn gjennom tidene har vært: Ester Vallesverd, i 8 år, Hedvig Ødegård, Helga Skomedal, Alfhild Vallesverd, alle i 4 år, Ingjerd Modal og Lilla Syvertsen i 3 år, og Gudny Vesterhus i 2 år. Medlemstallet har variert mellom 30 og 50 medlemmer.

Laget har sine faste medlemsmøter med varierende tema fra praktisk arbeid, håndarbeid, matstell, kultur og annet, og de har arrangert forskjellige kurs, for eksempel sykurs, bunadkurs, salmakerkurs, rosemaling, teppeknytting, vevkurs, lefsekurs, teorikurs for sertifikat og mye mer. En del arrangementer har vært åpne for alle, som mannekengoppvisninger, konserter med "Sound of Happiness", feiring av Olsok på Kirkebrygga, hvor Bygdekvinnelaget serverer grøt til alle fremmøtte, og sammen med andre lag har de deltatt i Høvågdagene, julemesse og juletreffest på Høvågheimen, 17. mai-komitè og lignende. Gjennom årene har de hatt mange turer, dels i Høvåg, men også rundt til severdige steder på Sørlandet og til nære utland. "Kløverbladet" er et møteblad som ble skrevet av medlemmene til underholdning på møtene.

Høvåg Bygdekvinnelags motto er "Trivsel i bygda", og det har de levet opp til ved å være en meget aktiv deltaker i Høvågs kulturliv. Opprinnelig sprang laget ut fra et behov for engasjement rundt modernæringene. Nå finnes det bare 2-3 bønder igjen i hele bygda, så kvinnene har sett seg ut nye utfordringer og aktiviteter. (Informant: Ingjerd Modal. Protokoller i lagets eie)

Fra 50-årsjubileet i Høvåg Bygdekvinnelag i år 2000. Alle formennene unntatt Esther Vallesverd. Fra venstre foran: Gudrun Tveit og Astri Homdrom. Bak: Gudny Vesterhus, Helga Skomedal, Hedvig Ødegård, Lilla Syvertsen og Ingjerd Modal.

LAG MED TILKNYTNING TIL PARTIPOLITIKK

Venstreforening for Høvåg herred

År 1894 den 9. januar ble venstreforeningen for Høvåg herred stiftet i banklokalet på Høvåg. Foreningen sluttet seg gjennom amtsvenstreforeningen til landsvenstreforeningen og dens program. Til medlemmer av det første styret ble valgt – O. Andersen, Agerøen, Jørgen Kvaase og P. A. Vesterhus. I tillegg til styret ble det valgt en kretsformann i hver skolekrets som sammen med styret utgjorde bestyrelsen. Det første møtet vedtok også en resolusjon: "Forsamlingen uttaler sin fulde tilslutning til den af ministeriet Steen og stortingsflertallet hævdede politik." Så følger en fullstendig medlemsliste.

De følgende årene er det ikke dokumentert noen møtevirksomhet, men 9. januar 1897 henstilles det til kretsformennene å få samlet inn 1 krone pr. krets til årskontingent som utgjorde 10 kroner. Beløpet var forskuttet av Jørgen Kvaase.

Stort sett ble det holdt ett møte pr. år i forbindelse med prøvevalg til stortingsmenn for Sand krets. Det ble også valgt utsendinger til nominasjonsmøte for kretsen. Senere utvidet de møtevirksomheten litt, som f.eks. lørdag 17. august 1912 da laget holdt åpent møte med to foredragsholdere. Skolebestyrer Gauslaa holdt foredrag om koncessionsreguleringsloven og amtskolebestyrer Berulvsen om venstres valgprogram.

14. juni 1939 er siste møte som er referert før krigen. Referatet inneholder en kort notis om valg på utsendinger til fylkesmøte i Arendal og er undertegnet av Ola Kostøl, Ommund Kristiansen og Anton Kjøstvedt.

Første møte etter krigen ble holdt 6. juli 1945. Det står å lese at protokoll, medlemsliste og kassabeholdning ble beslågt straks etter krigsutbruddet. Protokollen har de tydeligvis fått tilbake. To av lagets medlemmer - Øyvind Kostøl og Thorvald Ramsøy, som døde i tysk fangenskap, ble minnet med ett minutt stillhet. Sigurd Kleveland, som overlevde konsentrasjonsleirpopholdet, ble valgt til formann, et verv han skulle beholde i mange år.

Årsmeldingen 1945-46 er ført i pennen av han og er gjengitt i protokollen Den gir et tilbakeblikk på okkupasjonstiden og den vanskelige situasjonen kommunen sto overfor da landet igjen var fritt.

I 1947 ser en at to kvinner ble nominert på kommunevalglista. Disse var Margit Kostøl og Ingeborg Kvivik. Den siste forlangte seg riktig nok strøket da hun heller ville stå på høyre og bondepartiets fellesliste. Som vara"mann" til lista ble Ruth Hellenes tatt ut. Det siste referatet i protokollen er fra årsmøte 28/2 1962. Årsmøtet gir her styret fullmakt til å søke kontakt med styret i Lillesand og V. Moland venstrelag med henblikk på en sammenslåing i takt med kommunesammenslåingen.

(Informant: Sigrun Kjøstvedt. Kilde: Fellesprotokoll for Landboforeningen, Samtalelaget og Venstreforeningen)

Høvåg Høyrelag

Det er ikke lett å finne opplysninger om de politiske partiene fra den gang Høvåg var egen kommune, men antakelig finnes det noe i Aust-Agder-arkivet. I 1925 ble det stemt inn 3 Høyrerepresentanter i Høvåg kommunestyre. Disse var: Anders Abrahamsen, V. Vallesverd, Kornelius Haugevik, Åkerøy og Edvard Andersen, Åkerøy. I 1937 finner vi: Arne Nodeland, Tønnes Ribe og Herman Andersen. I 1959: Kåre Haugevik, Alf Kvaase og Ida Kjøstvedt. Dette var det siste valget før kommunesammenslutningen med Lillesand i 1962, da de politiske partiene for Høvåg og Lillesand ble slått sammen.

(Informant: Bjørg Ordning. Kilde: Kopi av valgprotokoller i Lillesand kommunes arkiv)

Høvåg Høyrekvinneres klubb

I 50-årene var det en Høyrekvinneres klubb i Høvåg. En gruppe damer på Ørsland og nærliggende områder var spesielt aktive. (*Informant: Alice Messel*)

Høvåg Unge Høyre

Det har også vært en "Unge Høyre-forening" i Høvåg. Det var i 1960-åra, og Roald Hellenes var formann. De holdt møter på Herredshuset, hvor de diskuterte politikk og hadde besøk av høyre-politikere fra Lillesand. (*Informant: Roald Hellenes*)

Høvåg Arbeiderparti. (I 1937: Høvåg arbeider- og fiskerlag)

Vi vet ikke når arbeiderpartiet ble stiftet i Høvåg, men det har antakelig vært i begynnelsen av 1930-åra. Håkon Hansen, som var murer, var aktiv i partiet, men siden Høvåg hadde dårlig buss-forbindelse med Kristiansand den gang, var det få industriarbeidere her i bygda. Peder Svendsen og Rolf Reinertsen ble valgt inn i kommunestyret i 1937. Den mest profilerte arbeiderpartipolitikeren i senere år var Brynjulf Nyhuus på Opseng. Han var anleggsarbeider på Sørlandsbanen og kom til Høvåg i 1943 i forbindelse med legging av en telefonkabel for firma Møller-Stray. Familien hans i Hønefoss var ivrige arbeiderpartimedlemmer, og han satt som formann i Høvåg Arbeiderparti i mange år, til kommunesammenslåingen i 1962. (*Informant: Else-Lill Nyhus*)

Høvåg Bondeparti. Senere: Høvåg Senterparti

Bondepartiet fikk inn 2 representanter i Høvåg kommunestyre i 1925, nemlig Svend A. Kjøstvedt, Kjøstvedt, og Martin Kornbrekke, Kornbrekke. I 1937 stilte partiet ikke egen liste, men det var både en "Upolitisk liste" og "Indrebygdens liste" det året. I 1959 er navnet endret til Senterpartiet og følgende ble valgt: Helge Bergstad, Knut Kornbrekke og Abraham Kjøstvedt. Stiftelsesåret kjenner vi ikke. (*Kilde: Fra kopi av valgprotokoller*)

Høvåg Kristelig Folkeparti

Høvåg Kristelig Folkeparti ble sannsynligvis stiftet etter krigen. De stilte liste ved kommunevalg i 1951, (muligens også tidligere), og følgende ble valgt inn: Anton Kjøstvedt, Karl Skeie og Rolf Lorentzen. I 1959: Torgeir Frøysaa og Hartvig Pedersen. (*Kilde: Fra kopi av valgprotokoller*)

Brynjulf Nyhuus var formann i Høvåg Arbeiderparti i mange år og satt i kommunestyret. Hans kone, Palma Nyhuus, hadde også politiske verv for Arbeiderpartiet.

VEL-LAG

Høvåg Miljø og Utvikling

Foreningen ble startet i 1990. Begrunnelsen var en omfattende utvidelse av Skottevig Camping. Selve perlen i dette området, Langevåga - Skudeholmen, med en lagune, sine små sund, sandbukter, svaberg og gode fortøyningsmuligheter for båter og skøyter, ønsket vi å bevare, men området ble en utvidelse av campingplassen.

Foreningens formål er:

- å fremme livskraftig, miljøvennlig og balansert videreutvikling av bomiljøer og ny og tradisjonell næringsvirksomhet i Høvåg,
- å støtte forsvarlig bruk eller vern av Høvågs naturområder, kulturlandskap og gamle småsamfunn,
- å arbeide for å øke lokalbefolkningens medbestemmelse og innflytelse på beslutninger i utbyggingssaker der allmennhetens interesser berøres.

I starten var det 151 medlemmer, i 2005 ca. 60. Odd Aksel Bergstad var en av initiativtakerne og mangeårig formann.

Noe av det første som ble gjort var å få i stand en trafikkgruppe. Denne har arbeidet med å få etablert gang- og sykkelveier i Høvåg, og særskilte fartsgrener på fylkesvei 221 og 222, fra 80 til 60 km/t. Fartsgrensene kom raskt, mens gang- og sykkelveier har trukket mer ut i tid.

Andre saker laget har jobbet med er: informasjon om næringsliv og servicetilbud i Høvåg, allmøte om "Høvåg i fremtiden", fiskemottaket i Ulvesund, utbygging i Høvåg, E18 gjennom Høvåg, bevaring av gamle kommunale veier og allmenninger, fremtidig kanal fra Kvåsefjorden til Isefjærfjorden og rullering av kommuneplanen. (*Informant: Karin Alfsen.*)

Trøe og omegn velforening

Foreningen ble dannet torsdag 8. september 1983 og omfatter Steindal, Trøe og Vestre Vallesverd. I vedtektene står: "Velforeningen er politisk uavhengig, og skal arbeide til alment beste for beboerne i området." Medlemstallet har variert fra 20 til 40. Antall medlemmer må sees i sammenheng med saker styret i velforeninga har arbeidet med. Fra 1989 har det vært en kontingent på kr 20 pr. husstand.

Laget har arrangert sosiale sammenkomster som juletreff, St. Hans-feiring og turdager. Av saker kan nevnes belysning og undergang i Trøekrysset, - ventebu på holdeplasser på Trøe, Vestre Vallesverd, Urdalskrysset, - flytebrygge og badebasseng ved Gåsetjønn – høringsuttalelse i forbindelse med E-18-trasè.

Drivkrefter/styremedlemmer: Daniel Varen, Liv Håkedal Bauer, Kristin og Jan Thorvald Kjøstvedt, Eldrid og Gunnar Anton Stendal, Turid og Kennet Østensen, Frank R. Børmark, Barbro Raen Thommasen, Bernt Due-Tønnessen. (*Informant: Elise Kathrine Bjørnholmen, sekretær*)

Høvåg Vel

Velforeningen ble stiftet 19.11.1987 på Høvåg Herredshus. Velets område skulle være fra Kassen i syd til avkjørselen til Krossen i nord. I 1988 ble området utvidet til Bliksund i syd og Naudesundbrua i vest. Bare fastboende kunne bli medlemmer. Foreningens formål er å arbeide til allment beste for beboerne i området. Thor Granli ble valgt til formann, og både han og Asbjørg Granli har siden vært drivkrefter i arbeidet. Det første arrangementet var en førjulsfest med tenning av julegran på Bankplassen. I 1990 tok Velet opp problemet med manglende båtplasser for Høvåg sentrum, noe som resulterte i en fellesbrygge med 12 båtplasser ved Kirkebrygga. Andre saker

som det ble jobbet med på den tida er: trafikkssikkerhet, avfall/søppelhåndtering, offentlig kloakk til Høvåg, stank innerst i Kirkekilen. Fellesarrangementer var søppelrydding langs veier, førjuls-fest og sommerfest for voksne.

Senere saker har vært: Uttalelse til forslag til reguleringsplan for Høvåg kirkested, - Merking av badeplasser og allmenninger, - Asfalt på Bliksundveien, - Utbygging av Spannslåtta, - Trafikkssikkerhet i forbindelse med bygging av nytt bedehus, - Båtplasser i fremtidig båthavn ved Naude-sund, - Uttalelse til kommuneplan 2006, - samt flere mindre saker.

Høvåg Vel har stor sosial betydning som møteplass for dem som bor i området.

(Informant: Bjørg Ordning. Protokoller hos lagets sekretær)

Andre Vel-lag:

Haugevik Vel, Kjøbmannsvig og omegn Vel, Kvåse Vel, Nesseheia Vel, Oksevika Vel, Søndre Ribe Vel, Ulvøysund Vel, Ytre Kjeholmen Vel, Ytre Årsnes Vel, Østre Vallesverd Vel, Åkerøy Vel og Åmland Vel. Disse Vel-lagene har ikke sendt innlegg på forespørsel. De er såpass unge og har i stor grad de samme arbeidsområder som de som er nevnt, så at en ikke regner det for påtrengende nødvendig å ha nærmere opplysninger om alle.

Roald Hellenes har vært aktiv i bygda i mange sammenhenger, bl.a. i politikk, vel-lag og amatørteater. Her er han auksjonarius på en auksjon på Høvågheimen.

(Foto: Høvågavisa)